د خوږ ژبي شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

Ketabton.com

ketabton.com - The Digital Library

د خوږ ژبي شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

پښتو ټولنه ۱۳۳۶ او ۱۳۹۱

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:	غوره نثرونه
ليکوال:	خوږژبی شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت
رالېږونکی او کمپوزر:	غلام حبيب مليار، د کرهنې وزارت د مصوباتو مدير
انلاين چاري:	مختار احمد احسان - د لراوبر ډاټ کام برېښنايي کتابتون

www.Larawbar.com

ketabton.com - The Digital Library

لړلیک

سرلیک.....3
د پردی خبری.....4
لاروی.....4
ژوند.....5
نوی نسل.....5
لوی او وړوکی.....5
د شاعر تحفه.....6
خدمتګار.....6
عقل.....6
پوهه او هوښیاری.....8
احمق ځوک دی.....10
نوی درس.....12
دری کاله.....12
قوی او ضعیف.....13
ښه ګټه.....14
د اختر په ورځ.....15
خانی لاره.....16
یوازی.....16
فاتح.....16
لباس.....17
خیرات.....19
د زیارت ډیوی.....19
د مزار لوحه.....20
لیاقت.....20
کوچینیان.....22
جګ برجونه.....23
حقیقت.....23
لویه خدایه.....24
ماشومان.....25
شعر او ادب.....25
د ادب راز.....27

ketabton.com - The Digital Library

نوی کال............ 28
زما دلاس نیالګیه............ 29
دفکرپالونکی............ 30
دژوند نغمه............ 30
نوی فکر............ 31
زورفکر............ 32
ناداني اوناداری............ 32
سیند............ 33
عقیده............ 33
عمل............ 34
عبادت اودعا............ 34
بې زړه............ 34
ملک اوملا............ 35
شاعر............ 35
سبا............ 36
دپسرلی ګله............ 37
درمی خاونده............ 38
بې ګناه بندی............ 38
نظرلالا............ 39
جبراواختیار............ 41
دخان واده............ 43
غم اوخوشحالی............ 43
اخلاقی اساس............ 45
ښه اوبد............ 46
پخوانی ډیوی............ 46
انتخاب............ 47
دعقل برخه په ژوندانه کی............ 49
حسابی خبری............ 50
شعراوفلسفه............ 50
ولاړی اوبه............ 50
ښه حاکم............ 52
دمئولف پیژندنه............ 52
الفت............ 53

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سرليک

څه د پاسه شل کاله کيږي چه زه د څه ليکلو او فکر کولو په رنځ اخته يم همدغه شغل زه له خپلو او پردو نه بيل کړی يم او په ګوښه ځای کښې ئې له خلقو نه لری کښېنولم ډيری شپې ئې راباندې په ويښه تيرې کړې او ډيری ورځې ئې له دوستانو او ملګرو نه بيل وساتلم.

په دغه موده کښې ما له خپلو بچيو او د کاله خلقو سره ډير لږ و خندل او هر چا ته بې ميني غوندې ښکاره شوم، کله له سبا نه تر ماښامه ځای په ځای کښيناستم چه د څه ليکلو په فکر کښې را نه مونځونه هم قضا شوه مګر هيڅ مې ونشو ليکلی کله به په نيمه شپه لکه سودائی له خوبه را پاڅيدم او د آسمان ستورو ته به مې حيران حيران کتل يو وخت به مې شوکربښې وليکلې بيا به مې هغه څيرې کړې بل وخت به مې خپل څيرې کاغذونه راغونډ کړه او يوه کلمه به مې له بلې سره نښلوله ډير ځله را ته خپل فکر او خيال ډير ښه ښکاره شوی او کله کله مې خپلو ليکنو ته په ډير حقارت کتلی دی او له ځانه مې زړه تور شويدی.

ډيرو رځې د کور او کلي له خلقو نه پټ شوی يم او چيرته لرې د غره په لمن کې په کومه هديره کې ناست يم يا مې د سيند په غاړه يوازې ورځ تيره کړې او يوازيتوب مې ډيرلوی نعمت ګڼلی دی.

په دغسې مختلفو احوالو کښې مې کله شعر او کله نثر ليکلی چه زما روحی او فکری اغيزې پکښې ښرګندې دی.

ددی کتاب پانې زما د ډيری مودی د خاطراتو يوه برخه ده چه زما به نظر کښې ادبی قيمت لری او زه ئې خپل غوره نثرونه ګڼم.

زما په مقالو کښې ځينې نوری مقالی هم شته چه دلته ئې چاپول مناسب و، مګر اوس لاس ته ندی راغلی او د اانتخاب نيمګړی غوندی شو.

دا پاڼې چه تاسی لولې په ليکلو کښې ئې ډيرزيار ايستل شوی چه لوستونکو ته پوره نه معلوميږي.

لکه چه يو کور څو ځله جوړ او وران شی دا مضامين هم څو ځله يو راز او بل راز شويدی چه د ترکيب او تاليف په لحاظ ئې مختلف صورتونه پيدا کړی او کيدای شی چه ځينې به ئې له او سنی حالت ښه هم و.

د ليکوفن ډيری جګرخونی لری او ډيرځله داسی کيږي چه يو ليکوال يو شپه په ويښه سبا کړي او يوه جمله پيدا کړي يا يوه ليکه هم ونشی ليکلی.

ديوه خيال يا فکر پيدا کول او بيائی په ښه ډول بيانول هغه ګران کار دی چه نورو ته ئې ګرانوالی او دروندوالی نه معلوميږی په همدغه سبب پوه شاعر او ليکوال ته نه ښائی چه خپلو آثار و قيمت له چانه وغواړی يا ورته څه قيمت وټاکی.

زه هم په دغه ټکی پوه شوی يم او له هيچا نه بری هيڅ نه غواړم.

ډيره ښه ده چه زه او س د پښوا په شان نه يم او خپلو افکار و ته په هغه قيمت نه يم چه پخوا وم.

ketabton.com - The Digital Library

یو وخت ما په ځان ډیره ښه عقیده درلوده او خپل فکرمی ډیرمبارک ګانه هغه وخت به چه ما هرڅه ولیکل هغه به راته
په یقین سره ډیرښه ښکاریده او ډیره ښکلا به می پکښی لیدله مګر اوس هغه دیقین سرما یه په شک بدله شوه
او پخپل فکراو نظرراته بد ګمانی پیدا شوه.
زه به اوس ډیرخوښ یم که دا پاڼی لکه دتمباکو پاڼی دچا دفکرصحت زیان ونه رسوی او څه زهرپکښی ګډ نه وی.
هرڅه چه وی او هرڅنګه چه وی مګرله ماسره بده اراده نه ده موجوده او په بد نیت دغه کارنه کوم.
دا فکرونه ښه وی او که بد مګردبیان او اظهار طرزپی بد نه دی او دښه نثرښیګڼی پکښی شته که نورڅه نه وی
نو دعبادت په لحاظ دا کتاب دیوه ادبی متن په حیث یوه ساده انشا بللی شو چه له
نوو لیکوالو او پښتنولوستونکو سره کومک کوی.
په دغه وخت کښی دغسی کتابونو ته ضرورت موجود دی او دغه ضرورت ما ته هغه وخت پوره څرګند شو چه زه
دحقوقو په پوهنځی او دادبیاتو په پوهنځی کښي دپښتو استاذ شوم او دا دوه کاله دپښتو درس را په غاړه شو .
پدی انشاء کښی دپښتو که زه څه ښکلیتوب وینم هغه سادګی او آسانی ده چه په لفظ او معنی کښی یې ډیرلحاظ
ساتل شویدی او دا آسانی په ډیرو مشکلاتو لاس ته را غله.
پدي اشاء کښی که دفکر او معنی څه ښایست شنه هغه به ساد ګی کښی پټ دی او څه ایغ نیغ حسن پکښی څوک
نشی لیدی.
که دا نثر رواج وموموی او ځینی نوی لیکوال دغه سبک غوره کاندی ما به دخپل زیاد او زحمت ډیر ښا اجرموندلی
وی او خوښ به یم چه د پښتو نثر نه می بوڅه خدمت وکړی شو.
ګل پاچا الفت د پښتو ټولنی ریس:

دپردي خبري

ترڅو چه دښځو مخونه پټ وی خبري به هم په پردی کښی وی ځکه چه په پښتو کښي خبره هم مؤنث ده
یو اځی خبره لاڅه چه ژبه ، وښا ، معنا ، خطا به ، مقاله هم دتانیث علامي لری.
هغه وښا چه ابتکار په کښی وی دادب پردي ته لا ډیرضرورت لری.
تاسي زما خبروته لږ غوندي باریک شیئ !
دادب او سیاست خبره ډیره باریکه ده.
زه په ډیره نری او باریکه لارلاړم ، خدای دي وکړی چه ډیرباریک بین خلق په دغه لار راشی او په خیر خیرو ګوری.
ما او ښان نه دی بارکړی زما قافله دمچیوده چه دګلونو له پاڼونه په هوا څه راوړی او عسل جوړوی.
له دی قافلی سره دسبا وږمو خوشبوئی بارکړیده چه څوک ئی په سترګونه وینی مګرحساس دماغونه ئی احساس
کولی شی.
هو ! زما کارله احساس سره دی، زما خریدار باید ډیرحساس وی یا ډیرحساس شی.

ketabton.com - The Digital Library

لاروی

مونږ دخپلو کورونو له څنګه په ډیره کښې ناست وو.
له پاسه یو لاروی راغی دونی ډډ ته ئی ډډه ولګوله له ملا نه ئی ډوډی پرانیستله او له څه شی سره ئی په خوند خوړله.
مونږ وږی تږی و ، هغه ځان موړ کړ او یخې او به ئی وڅکلی .
مونږ روژه وو ، هغه بوزه و ،ځکه چه په مسافرو باندی روژی نشته.
لاروی وویل: ماته دخوړلو اجازه شته او تاسو ته نشته.
ماته خدای خواړه او او به روا کړیدی په تاسوئی ایسار کړیدی.
دا دخدای قانون دی، ددی قانون په رمزاو معنی پوهیدل په کار دی.
دخدای کارونه بی حکمته نه دی، تاسی ددغه عملی تعلیم په اصلی معنی ښه فکر وکړی. !
تاسی ولی وږی یاست او زه ولی موړیم؟
زه په کار او مقصد پسی روان یم او تاسی ځای په ځای پراته یاست.
ستاسو حرکت لنډ دی ځکه ئی وږی کړی.
تاسی دخدای قانون منلی دی مګر پوه شوی پری نه یاست.
زه راوګرزیدم چه تاسی په دغه راز پوه کړم او له لوږی نجات ومومی.
پاخیږی، روان شی اولری ځای په نظر کښې ونیسی. !
لوږه او تنده په توقف او سکون کښې ده په حرکت کښې نشته.

ژوند

دیوي چیني او به دی، څوک ئی دزرو په جام څکی، څوک ئی دخاورو په کنډولی کښې.
هغه چه دانه لری نو هغه په لپه کښې ئی را اخلی.
په او بو کښې هیڅ فرق نشته فرق په لوښو کښې دی.
دشاه او ګدا فرق په لوښو کیږی.
داو بو په خوند هغه څوک ښه پوهیږی چه ډیر تږی وی.
هغه لاروی چه له بیدیانه ستړی ستومانه راځی او تنده ئی ډیره زیاته ده دا او به ډیر خوند ور کوی.
هغه دهقان چه په سره غرمه کښې یوی کوی او خولی پری راماتی دی دا او به دهغه دپاره ډیرلوی نعمت دی.
یو شپون چه له غره نه تږی را کوزیږی او په چینی باندی خوله ږدی داو بو په خوند ډیر ښه پوهیږی.
یو بل سړی چه یخ سیوری ته په ارامه چوکی ناست دی ښایسته صراحی ئی له څنګه ایښې ده او په ښو ګیلاسو نو کښې او به څکی له او بو هغه خوند نشی اخستلی.
هو !ده دلارویو او شپنو تنده نه ده لیدلی.

ketabton.com - The Digital Library

په سره اوښکنده غرمه کښې ئی لونه دی کړی ځکه هغه تلوسه په ده کښې نشی پیدا کیدلی.
چاچې لوږه اوتنده نه ده لیدلی هغه دخوږواوبو پوره خوند هم نه دی لیدلی اودژوند په کیف نه دی پوه شوی.

نوی نسل

له ځمکی نه بخارپورته شو.
له بخارنه وریځ پیدا شوه.
له وریځی باران وورید ه.
له بارانه دپسرلی ګلونه پیدا شوه.
له ګلونونه خوشبوئی پیدا شوه.
وګوری موراوپلاراوځوی څومره فرق لری؟
هغه تفاوت چه دباران اوګلونویا د ځمکی اوبوټو ترمینځ وینی دیوه اوبل نسل تفاوت همدغومره دی.
که اولادونه میندوغوندی وای له غرونو څخه به لعلونه نه پیدا کیده.
له دریابونو څخه به مرغلری نه راوتلی.
له آبشارنه به بریښنانه راتله.
دړندواولادونه به ړانده و.
له کڼونه به کاڼه زیږیدل.
اوس پوه شوی ! چه نوی نسل اوزوړنسل یورنګه نه وی.
که څوک خپل ځلمی زوی ته زړه بوډی په نکاح اخلی یاخپله پیغله لوراتیاکلن بوډا ته ورکوی ښه نه کوی.
زړه تربیه اونوی نسل همدغسی وګڼی.

لوی او وړوکی

په شفتالو کښې زړی دی په زړی کښې دشفتالوونه ولاړه ده.
دغنمو په وړو کښې دانې شته په دانو کښې همدغسی وړی شته.
په چرګه کښې هګی ده په هګی کښې چرګه ده.
دغه یوه دانه پندانه چه ګوری تیل اوپلته دواړه لری اوپه حقیقت کښې بله ډیوه ده مګرستاسترګی دغه رڼانه وینی.

ketabton.com - The Digital Library

ته خبرنه ئی چه په یوه دانه او په یوه څاڅکی کښی عالمونه پراته دی.
ته پخپله هم دغنم په دانه کښی ویده وی بیا دی په یوه څاڅکی ابو کښي لامبو وهله نن په لویه بیړی کښی ناست یی او په لویو دریابونو کښی ګرځی.
څه شی چی ته وړوکی ګڼی هغه هم لوی دی یا هغه چه تا ته لوی ښکاری هغه هم کوچنی او وړوکی دی.
ته ونه لویه ګڼی هغه په یوه زړی کی ده.
تا ته زړی وړوکی معلومیږی په هغه کښی غټه ونه ځای شویده.
دغه غټه هنداونه چه ګوری کال ته نه پاته کیږی او عمرېی ډیرلنډ دی.
دغه دهنداونی کوچنی زړی تاته هرکال تازه هندوانی درکوی.
دزړی قیمت له هندوانی نه لړ نه دی.
که زړی ورک شو هندوانه ورکیږی.
نوراشه ! هیڅ شی وړوکی او کوچنی مه ګڼه ځکه چه دلته غټ او کوچنی لوی او وړوکی نشته، ټول برابر دی، یوازی خدای لوی دی او بس.
دنن ورځی دیموکراسی له همدغسی ژوری کتنی څخه پیدا شوه او دډیرد قت نتیجه ده.

دشاعرتحفه

زه چه ورغلم هغه په کوټنی کښی ناست ؤ سریی په ګریوانه کښی ښکته کړی ؤفکری عبادت یی کاوه .
کله چه هغه سرراپورته کړ او په مایی نظرولویده ما خپله تحفه یوه دپړانګ پوستکی او یوغزنیچی پوستین دهغه په مخ کښی کیښود.
هغه وویل:دایو دظالم پوټکی دی ځکه له پښولاندی لویږی دابل دضعیفانوله پوستکی نه جوړدی او په غاړه پوری تعلق نیسی.
دشاعرتحفه باید همدغسی وی او همدغسی معنی ولری.
دی باید دادوه منظری همدغه رازوښی او خلق په دغه رمزښه پوه کړی.
په دغو خبروزه له خوبه راویښ شوم او په خوب کښی دخپل خوب په تعبیرپوهیدلی وم.

خدمتګار

هلته یوړوندیی لاری روان و هغه په سمه لاره برابرکړ مګرړوند پوه نسو چه زما رهبرڅوک دی.
یوبل به خواره خوب ویده و ، په خواکښی یی یوه ملګری سررا اوچت کړ هغه یی په بیړه وواژه او ویده هماغسی ناخبره پاتی شو.

LARAWBAR

ketabton.com - The Digital Library

دشپې په مسجد کښې نا روغه مسافر ګیروی کول هغه یې په خدمت کښې شپه سبا کړه، مسافر سبا وون خواته مړشو او خپل زړه سوا ندی خدمتګاریې ونه پیژانده.
هغه په لاررو ان و یوه ماشوم نه یې یو موتی میوه ورکړه یوه تږی ته یې په بیدیا کښې او به ورکړی له یوه وږی سره یې خپله ډوډی نیمه کړه مګر یوه هم ونه پیژانده چه دی څوک دی.
له دی لوی لاری نه هغه ډیر اغزی او کانی لری کړه مګر څوک چه سبا پدی لاره راځی دهغه له خدمت څخه نه خبریږی او هغه نه پیژنی.
په ربښتیا چه مونږ خپل خدمتګاران نه پیژنو او باداران ډیرښه پیژنو.

عقل

ډیرلږ خلق دی چه کله کله یو نیم کاردعقل په خوښه کوی.
نورټول کارونه دمینی او محبت دپاره ،دحسد او عناددپاره دحرس او هوس دپاره وی یا دکوم زورورپه امراو دنادانی په فرمان اجرا کیږی.
سره له دی چه دعقل برخه په ژوندانه کښی ډیره لږه ده بیاهم هرڅوک دعقل ستاینه کوی او دعقل دښمن هم عقل ښه ګڼی او بی عقلی نه خوښوی.
ښایی چه عقل په همدغه سبب دهرچا خوښ وی چه دچا په کارکښی کارنه لری او دزورورو خوی په کښی نشته.
عقل زمونږ تابع دی او زمونږ زړه ته ګوری هغسی مشوری را کوی څکه یې ستایو او صفت یې کوو.
که عقل په مونږ باندی حاکم وای او اقتدار یې درلودی مونږ به ترینه ډیرسرټکاوه او بد به موګڼه څکه چه تراوسه مونږ له یوه حاکم نه هم زړه کښی ډیرخوښ نه یو او ډیرښه حاکم هم ډیرخلق له څانه خوابدی کړیدی.
په ربښتیا چه عقل غوندی بی ضرره شی نشته.
عقل هرکله زمونږ خیراو ګټه راښیی او عقل دهمدغه شی نوم دی.
که مونږ دعقل یوه خبره هم ونه منو بیاهم عقل رانه نه ځی او بد راسره نه کوی.
که مونږ په ناکاره کارپسی په بده لاره روان شو عقل راسره ملګری دی او څومره چه کیدی شی له خطره نه موساتی.
ډیری غلاګانی دعقل په مرسته کیږی که څه هم غلا ته په ښه نظرنه ګوری او غلایی نه ده خوښه.
هغه شیطانی چلونه چه انسان کشف کړیدی او شیطان هم ورته حیران دی دساده ګانو او احمقانو کارنه دی.
فریب او ټګی سره له دی چه سم اصحیح عقل ورته بد ګوری بیا هم دهوښیاری بدعمله اولاددی او دبد سړی له عقل دغه رازبد اولاد پیدا کیږی. همدغسی عقل یوه غله ته هم دتیښتی لاره ښیی هم یې ماره کاله ته بیایی او که حاکم ونیوه دڅان دخلاصولو چلونه هم ورښیی.
که سړی هرڅومره ګنهګارو ،عقل ورته دنجات لاره لټوی او له همدردی نه لاس نه اخلی په ربښتیا چه دومره مهربانه ملګری بل نشته.
هغه وخت چه څوک عقل له څانه شړی او په عقل هجوم وروړی باده او پیاله دی په لاس ورکوی او دمخه ورته لا یودا سی ځای پیدا کاندی چه ډیررسوانښی او محتسب یې ګریوان ته لاس وانچوی.

ketabton.com - The Digital Library

دعقل خوی او خصلت په هیچا کښی نشته، په زړه کښی حسد او عنادنلری لکه ماشوم مرورکیږی نه ظلم او ناروا یی نه ده خوښه مګرله ظالم سره دښمنی هم نه کوی.
فسق او فجوررته بد معلومیږی خودزاهدپه شان له فاسق او فاجرنه تښتی.
هرچاته دخیرخواه په نظرګوری او دانسان په مجبوریت ډیرښه خبردی.
عقل په دی خبره ډیرزوراچولی دی چه انسان پخپلوکړوکښی پوره آزادی او اختیارنلری او دمجبوریت جنبه یی ډیره غالبه ده.
هو ! عقل دا غواړی چه انسان له ضعف او ناتوانی نه یو داسی قوی دلیل جوړکړی چه دهغه بل جهان ملامتی نه یی هم خلاص کاندی.
عقل پدی پوهیږی چه انسان دخپلو غرایزو او احساساتو تابع دی او منطق هرکله دخپلو اغراضو دپاره استعمالوی.
دانسان له منطقی تعریف څخه هم دا معلومیږی چه دی اول حیوان اوبیا عاقل دی، یعنی دده نطق او عقل دحیوانیت تابع دی او حیوانی غرایز پکښی داولیت حق لری.
دا یومنلی حقیقت دی چه عقل زمونږ تابع دی مونږ دعقل تابع نه یو ،عقل زمونږدپاره پیدا شوی مونږ دعقل دپاره نه یو پیدا.
که مونږ په عقل باندی دلیونو یا دماشومانو کارکوو ، کوی یی اوزمونږ له امرنه غاړه نه غړوی.
که مونږ غلیمان شوزمونږعقلونه بوله بل سره دښمنی کوی او په جګړه اخته کیږی.
ښه عقل هماغه دی چه دمینی او محبت په غیږکښی وده وکړی او دښو عواطفو او احساساتو په لمن کښی وروزل شی.
عقل داخلاقو تابع دی، که اخلاق ښه و ،عقل هم ښه کیږی که اخلاق بدو ،عقل هم په بده لارروانیږی اوبده لاره ښیی.

پوهه او هوښیاری

زه چه وړوکی وم ا ګرکه اوس هم لوی نه یم له هرچانه به می اوریدل:
فلانی بي عقله دی به څه نه پوهیږی ، دعقل په پوله هم نه دی تیرشوی او د دوخرواربشي نشی بیلولی مګریو یو به چیری ته داسي هم پیدا ګیده چه خلقوبه ورته پوه او هوښیارویلي زه همدغه وخت پدي خبره پوه شوم پوهان او هوښیاران په دنیا کښي ډیرلږدی او ناپوهان ډیرزیات دی.
کله چه زه په سبق کښینا ستم ماته یی وویل:
سبق ووایه چه پوه او هوښیارسړی درنه جوړشی.
داخبره په ما باندی ښه ولګیده اوپوه شوم چه پوهه او هوښیاری می خوښه ده.
هغه وخت زه هوښیارنه وم مګرهوښیاری می ښه ګڼله اوناپوهی راته بده ښکاریده نه پوهیږم چه دغه تمیز ماله کومه کړی و ، اویوبی عقل څنګه پوهیدی شی چه عقل ښه دی اوبی عقلی ښه نه ده، خواوس پوه شوم چه ما شومانوته که څوک هرڅه هررنګه وښیی هماغسی یی ګڼی اوله ځانه څه فکرنشی کولی.
ماشومان لاپریږده چه ډیروخاوندان هم دغه شان دی اولوی لوی سړی دیوه اوبل په خبروتیراوزی.
ما هغه وخت دملا صاحب سوکانو ته دهمدی دپاره سرونیوه چه پوه او هوښیارشم.

ketabton.com - The Digital Library

هو !دپوهی اوهوښیاری ځای سراودماغ و ، مګرپوهه د ملاصاحب په لاس کښی وه اوله هرچاسره نه وه.
ماته هوښیاری ځکه ښه ښکاریده چه ډیره لږه وه اوله لږوخلقوسره وه.
هرڅه چه لږوی قیمت یی ډیروی اوخلق یی ارماند کوی هرڅوک هغه څه غواړی چه نه یی لری.
که زه پوه اوهوښیاروای په پوهی اوهوښیاری پسی به نه ګرزیدم.
ډیرخلق ډیروشیانوته دناپوهی په سبب هڅه کوی اوډیرکارونه له ناپوهی ولاړیږی.
زه هم نه پوهیدم چه پوهه می غوښتله.
هرڅه چه و ،اوهرڅنګه چه و ، ماپه لیک اولوست کښی دانایی لټوله اوسبق می وایه چه یوه ورځ می درحمان باباپه کتاب کښی ولوستل:-دادنیاپه احمقانوده ودانه-دانانه کاپه دنیاباندی غرض.
مګرچه شاوخوامی ښه وکتل په رښتیاچه دکلی خان به ټوله ورځ په دیره کښی یخ سیوری ته پروت و ،اوهیڅ به یی نه کول،دهقانانواومزدورانوبه په سره غرمه کښی یوی،لوونه اوغوبلونه کړل،زحمت اوخواری به ددوی وه ګټه به دخان کورته راتله.
زه دغه وخت دعقل اوهوښیاری په کرامت اوبرکت نورهم پوه شوم اوباورمی راغی چه زمونږ په کلی کښی یوازی خان صاحب هوښیاردی چه هیڅ نه کوی اونورټول بی عقله اوناپوهه دی چه ددنیا کارونه کوی دده دپوهی اوهوښیاری یوبل دلیل هم له ماسره و.
هغه داچه دی به په ژمی پیتاوی ته کښیناسته اوپه واوړی کښی یخ سیوری ته.
هغه نوربه په سره اوړی کښی سره لمرته ولاړ،اوکاربه یی کاوه.
ما به په جومات کښی په زوره زوره ویل.
دادنیاپه احمقانوده ودانه.دانانه کا په دنیاباندی غرض.خوهغوی پدی خبره نه پوهیدل اوزما چیغی عبث وی.
ډیره موده وروسته زه له کلی کوره راووتم ښارته راغلم په دفترکښی میرزاشوم دمیرزایانوله څنګه کښیناستم په چپړوسانوبه می حکمونه کول اوپه هرکارپسی به می لیږل.
دلته هم هماغه قانون جاری و ،اودررحمان باباخبره را ته دکانی کرښه ښکاره شوه.
چپړاسیان به ټوله ورځ په سره ژمی اوپه واو رو کښی دایره په دایره ګرزیدل مکتوبونه به یی رسول مونږ به په توده کوټه کښی ناست واومکتوبونه به مولیکل.
زمونږ مدیرصاحب به نورڅه نه کول یوازی دسخط به یی کاوه یعنی زمونږ کاربه دده په نامه ختمیده. که ددسخط پځای مهرلګول رواج وای دا کاربه هم کاتبانوکړی و ،مګرنه پوهیږم چه مدیران ولی مهرونه نه جوړوی.
که یوکاتب خپل کاردمدیرپه نامه ختم کړی اودی پخپله دهغه مهردمکتوب په آخرکښی ولګوی دا کاراخلاقاً ښه دی ځکه چه دایثاراوفداکاری معنی لری،که څوک پردی کارپخپل نامه ختموی ښه نه معلومیږی.
له چپړاسیانونه زمونږ کارلږ اوآسانه و ،اوله مونږ نه دمدیرصاحب کارسپک و ،ریس صاحب چه عقل عالم وهغه بیخی کارنه کاوه اوکله کله به دیوه ساعت له مخی ریاست ته راغی،ځینی ورځی خوبه یی خپل مبارک نوم هم په کوم مکتوب یا دحاضری په کتاب کښی نه لیکه چه دکارنحوست دده په نامه پرینوزی اوهوښیاری ته زیان ونه رسیږی.
زمونږ مکتوبونه ځینی داسی و ،چه چپړاسی مکتوبونه نشوړلی ځکه چه داادب نقاضادانه وه چه یوخوارچپړاسی په خواره جامه کښی دیوه لوی سړی په حضورکښی ودریږی که څه هم دخدای حضورته په لمانځه دریږی.

ketabton.com - The Digital Library

هو !ددربار په آدابو هرڅوک نه پوهیږي او درباري پوهه له هرچا سره نشته هلته موقع شناسی له هرکارنه زیات قیمت لري او دنزاکت مراعات ډیرپه کاردی.
په رمزاواشاره پوهیدل،مزاج پیژندل،دبل په خوښه خبری کول،دبل په نظرهرڅه لیدل ډیرلیاقت اومهارت غواړي.
هرڅوک نشي کولی چه له ځانه به هیڅ فکراوهیڅ عقیده نلري مګردبل هرفکراوهره نظریه به دارسطوپه منطق ثابتوي.
پخپلو اوږوباندی هرڅوک دبل پیټی وړلی شي مګرله زړه نه دنورویابوجوړول آسانه کارندی.
تاسی درباریانوته په عادی نظرمه ګوری دومره باریک بین خلق بل چیرته نشته، ددوی ډیرلږ کاردپوهی اوهوښیاری له برکته دنورو له ډیرو درنو کارونه درونډ خیژي.
ددوی مثقال اودنورخروارېرابرنه دی که دنورودفعالیت دوړي اوګردونه آسمان ته ورسیږي اوددوی محضی دچا دبوټونوګرد پاک کړي ددوی دکارقیمت زیات دی اوله هغوی نه یې تنخوا ډیره ده.
دوی په جنګونو اوجګړو کښی دسربازی میدان ته نه حاضریږي.
په فابریکو اوکارخانوکښی کارونه نه کوي،لوړي ژوري نه اواروي،معدنونه نه سوري کوي مګرګټه یې له نورونه زیاته ده اوپه لوړمقام کښی ځای لري.
ددوی کاردومره باریک دی چه هرچاته نه معلومیږي مګرلیاقت یې معلوم دی اوپه هوښیاری کښی یې شک اوشبه نشته.
څومره چه پوهه اوهوښیاري زیاتیږي هغومره فعالیت اودکارستوماني کمیږي نه ګوری چه ماشومان له لویو اودرنو خلقونه ډیرحرکت کوي داباشي ولاړوي اومزدوران تیږي چلوي.
مشران له ځایه نه ښوري اوکشران په مخکښی منډي وهي که لرنه ګوری ها دخپل لاس ساعت ته وګوری ثانیه ګرد چه وړوکی دی څومره ژرژرګرزي دقیقه ګرد چه لوی دی ورو روان دی،
کوچنی موټرډیرګړندی ځي اولویه لاری هغسی نشي تللی.
اوس پوه شوی چه لویوالی اودروندوالی همدارنګه عقل اوپوهه فعالیت کموي اومنډي را منډي دبی عقلو کاردی.
هوښیاران کارنه کوي فکرکوي اوچرت وهي ناپوهان جبل وهي اوغرونه سوري کوي.
ددنیا آبادي اوودانی په کاراوفعالیت پوري تعلق لري اوعقل یا هوښیاری سړی ستوماني اوزحمت ته نه ورکوي.
یومیرزا هیڅکله پخپل کارکښی دیوه جوالی غوندی نه دی ستړی شوی)عقل نیست جان درعذاب است(همدغه معنی لري اورحمان بابا د همدی لامله وایي چه دنیا په احمقانوو ودانه ده اودانا ددنیا په کارڅه غرض نلري.
تاسی له هوښیارانو اوپوهانو ډیرکارمه غواړي دوی پریږدي چه فکروکړي اوبی کاره به زیاره ګټه خپل کاله ته راوړي.
هوښیاری اوپوهه همدغه ده چه کاریي لږ اوګټه یې ډیره وي یا په بل عبارت هیخ نه کوي اوهرڅه د ده وي.
دنورو له زیاراوکارڅخه ګټه اخستل،بل غولول اوځانته ګټه اړول پوهه اوهوښیاری ده.
دادپوهی اوهوښیاری برکت دی چه ډیرلږ خلق یعنی هغه چه دنن ورځی په اصطلاح په اقلیت کښی دی اولږه کی ورته ویل کیږي دډیرو خلقوله ستړتیا اوستومانی نه دیره زیاته استفاده کوي.
که تاسی دهروطن دنازاونعمت خاوندان اوښتمن وګوری دوی ډیرلږدی مګرډیرزیات خلق ددوی دګټی دپاره استعمالیږي یعنی ددوی سمسوربڼ دنوروپه خولووده کوي اوددوی راحت دنورودزحمت نتیجه ده.

ketabton.com - The Digital Library

داده هغه پوهه اوهوښياري چه ما په ليک اولوست کښي لټوله اوزه يي له کاره وايستم.
هو !پوهه اوهوښياري سړي له کاره باسي ،دکارخلق نوردي پوهان اوهوښياران نه دي.
دخيرخلق هماغه دي چه نوروته يي خيررسيږي ، پوهان اوهوښياران ځانته خيررسوي اوخپل خيرلټوي.
دهمدي لامله وايي چه دجنت اکثره خلق ساده ګان دي اودنيا هم په ساده ګانو او احمقانوودانه ده.

احمق څوک دی؟

هغه چه ددنيا په سود اوزيان نه پوهيږي اودګټي په ځای تاوان کوي خلق ورته احمق،بی عقل اوساده وايي.
دا دري نومونه لکه ديوه سړي مختلف عکسونه چه په بيلوبيلو کمرواومختلفواحوالوکښي بيلوعکاسانواخستي وي په عين اتفاق کښي اختلاف هم لري اوپه يووالي کښي يي يوڅه بيلوالي معلوميږي.
که څوک کوم بی عقل سړي سپکوي احمق ورته وايي اوکه يي ستايي نوساده يي بولي.
دوينا اوبيان سحردالفاظوپه همدغسي فريب کښي پټ دی.
په کتابونوکښي راغلي دي چه پخوا به يي ټوقيانوته احمقان ويلي او ددربار احمقان به هماغه کسان و ،چه پخپلوخبرو به يي خلق خندول اوپه مجلس کښي به يي خوشحالي پيدا کوله.
د احمق اوساده يومثال ملا نصرالدين دي چه په ظرافت اومسخره توب هم شهرت لري.
ددغه مرحوم د حماقت دليل دخلقوپه نزد دادي چه ده به په يوه روپی څلوردانی هګی واخستلي هغه به يي وخوټولي په رنګ به يي سری اوشنی کړي بيا به يي دروپی پنځه دانی خرڅولي يعني دګټي په ځای به يي تاوان کاوی اوخپل مال به يي ارزانه خرڅاوه.
اوس چه څوک له چانه څه شی ارزانه وغواړي هغه وايي څه ملا نصرالدين خونه يم.
دا نوم اوس دومره عام شويدي چه که هرڅوک يوشی ګران واخلي اوارزانه يي خرڅ کړي خلق ورته ملانصرالدين وايي.
مونږ په خوله وايوچه عقل بيل شی دی اوددنيا مال بيل شی دی،څوک به عقل لري مال به نلري،ځينونوروسره به مال وي اوعقل به نه وي، مګرپه عملي ډول دهرچا عقل اوبی عقلي ددنيا ګټي اوزيان له مخي معلوموو اوپه حقيقت کښي ګټي ته عقل وايواوتاوان بی عقل يا حماقت بولو.
زمونږ په خيال اوتصورکښي دا نشي راتلي چه ملا نصرالدين به دا کارددي دپاره کاوه چه نرخ ارزانه کړي اوخپل احسان په دغسي تجارت کښي پټ کړي چه خريداريي په سخاوت هيڅ پوه نشي اوکرامت حماقت وګڼل شي.
که مونږ ګمان نيک اوښه وای ملا نصرالدين به مودخيراوفيض خاوند ګاڼه اودهغه په عقل پوري به مونه خندل.
هغه بل کال زمونږ په هيواد کښي قحطی اوګراني وه، يوه لوی سوداګرله هرات نه ډيره غله قندهارته راوړه اوپه خلقويي دبازارله نرخه ارزانه خرڅه کړه يعني ګټه يي ونکړه تاوان يي وګړداکارهيڅچا دهغه په بی عقلي حل نکړاوپه اخبارونوکښي يي ډيره ستاينه وشوه.
هغه ته چاملانصرالدين ونه ويلي بلکه دخيراوبرکت خاوند يي وباله.
يووخت زه يوه شتمن سړي کره ميلمه شوم،دهغه په کاله کښي هرڅه پاخه شو ، مګرسکړک يي نه درلود ، دکاله خاوند څوغلميني ډوډی خپلوهمسايه ګانوته وليږلي اوهماغومره سکړکان يي راوړه.

ketabton.com - The Digital Library

ما ته دا معلومه شوه چه دوی هره ورځ دغه راز تجارت کوی او پخپل کاله کښې جواری نه پخوی.
دا سودا ماته دخوارانو او غريبانو دپاره سود منه ښکاره شوه او مرحوم ملا نصرالدين را په ياد شو.
زه دا جرت نشم کولی چه دغه راز ښه کار احمقانه وګڼم.
په کوم کاله کښې چه هرڅه ډيروی دغو مره لږ تاوان هيڅ تاثيرنلری.
بډايان له دغسی تظاهرنه يو مخصوص خوند اخلی چه مونږ هغه نه دی څکلی که دغه راز کاريو خوار او غريب وکړی حماقت دی، مګر دبډايانو دپاره صفت دی. عقل او پوهه خوارانو او فقيرانو ته دا اجازه نه ورکوی چه ډوډی په جواری باندی سرپه سرورکړی او خپل حماقت ښکاره کړی، مګر بډايان په دغسی کارونو ښه ښکاری او ځوک ورته ملا نصرالدين نه وايی بلکه حاتم طايی بولی.
که خواران او غريبان له اسراف او تبذيرنه کار واخلی ډيره لويه ناپوهی او نادانی ده، مګر بډايان په اسراف او تبذير دجود او کرم خاوندان ګڼل کيږی.
دغه عقل چه دخوار او غريب رهبری کوی دبډايانو دپاره نه دی په کار.
هو !عقل هغه امساده چه ګوډ او ضعيف انسان ورته اړدی.
هغه چه دقوت او قدرت خاوند دی دغه دضعيفانو وسله ورته نه ښايی.
دعقل عينکی دکمزوری نظربينايی زياتوی او دتيزنظر خاوندان يی کله کله دډول او فيشن دپاره په سترګو کوی.
که ځوک عقل او هوښياری لټوی دخوار او غريب په کور کښې دی ولټوی زورور او بډايان له دغه شی نه بی نيازه دی.
تاسی يوه انسان يا يوه حيوان ته چه څه نه وينی ړوند ويلی شی مګر سيند او سيلاب ته ړوند ويل غلطه خبره ده که څه هم په نا او اره لاره روان وی او په سمه لاره نه درومی.
داځکه چه دغه پرزيدل او ګيډل هغه ته څه زيان نه رسوی او بی سترګو هم ډيرګړندی تللی شی.
که مونږ دخپل هيواد په خلقو کښې فکروکړو هغه کارونه چه ځينی زورور او بډايان يی کوی په عقل برابرنه دی که مونږ يی وکړو بد ښکاروا او ضرر وينو ځکه مو عقل مخه نيسی مګر زورورو او دقوت خاوندانو ته زيان او ضرر نه رسوی عقل يی هم مخه نه نيسی او دغه دغريبانو نا صح دهغوی حضور ته لاره نلری.
دزورورو په مخکښې عقل ګونګ وی او ډيرمزخرف معلوميږی هرڅه چه بی ضرورته وی او احتياج ورته نه وی بد ښکاری او قيمت يی لږوی.
که چيری په انسان کښې ډيره نيمګړتيا او کمزوری نه وای او عقل ته يی احتياج نه درلودای عقل او پوهی به دغومره قدرنه درلوده.
اوس پوه شوی ! چه هرخوار او غريب سړی که ځان ته ځپلی يا پنې لږغوندی ګرانی واخلی او دوه يا دری روپی پکښې وغولیږی هرڅوک ورته احمق وايی.
يوبډای که په زرها وروپی يوه شپه په قمار کښې بايلی احمق نه دی، هغه چه دورځی دشلو يا ديرشورو پو په سګرټو اورلګوی يا دسينما او تياترپه تشه ننداره پيسی ورکوی څوک ورته احمق نه وايی، مګر که يو مزدوريوه ورځ کارونکړی او وزګار وګرزی احمق دی ځکه چه بيګاته په کور کښې څه نلری او وږی پاته کيږی.
يوبډای په ګړندی موټرکښې ډيرلری ځای ته په ښکارپسی ځی په لاره کښې ډيرتيل مصرف شی، دموټرکمانی ماته شی او ټيرهم پچ کاندی مګر دښکار برابری رانشی او پس له دوه دری شپو پنځه يا شپږدانی زرکی له ځان سره کالوته راوړی چه ژوند دغسی تفريح او پام غلطولو ته احتياج لری او دشوق او ذوق دپاره مال تاوانول ناپوهی نه ده.

ketabton.com - The Digital Library

کله چه يو بډای يوه ښکلی نفيسه تابلو په ډيرو روپو واخلی يا ځينی انتيک او زاړه شيان د تش نوم لپاره په ډيرلوړ قيمت رانيسی هغه بل چه يو زوړ قلمی کتاب چه ذوق او صنعت پکښی خرخ شوی په ګرانه بيه اخلی او د هماغه کتاب چاپی نسخی ډيری ارزانه لاس ته راځی ته وو ايه چه دغه رازتا وانونه د څه د پاره دی؟
که غرض معنوی استفاده وی هماغه معنی په چاپی کتاب کښی هم شته معلومه شوه چه مال تاوانول د نامه او شهرت د پاره، د شوق او ذوق د پاره، د هوا او هوس د پاره حماقت نه دی صفت دی او ستاينه يی کيږی مګر پدی شرط چه سړی خوار او فقير نه وی بډای وی او ډيری پيسی ولری.
او س خو به پوهيدلی ياست چه احمق څوک دی او مونږ چا ته احمق وايو؟

نوی درس

چيرته می د چاپه کوم کتاب کښی ولوستل استاذ خپل شاګرد ته دا درس ورکاوه:
له خدايه ډير خوښ او سه ! چه ته يی بی هنره پيدا کړی او تا ته يی هغه استعداد درنکړچه يوه ورځ د خلقو د پاره لو يه بلا درنه جوړه شی ته پدی پوه شه چه خدای ته هماغه څوک ډير نږدی دی چه له ذوق او هنره ډيرلری وی.
هغه تند او تيزفکرچه زما په برخه رسيدلی دی ماته په دنيا او آخرت کښی زيان رسوی، او زما اسايش خرابوی.
ډيرفکر کول ډيربد مرض دی چه په څو تنو پوری اختصاص لری که دا مرض خپريدلی د يرژر به يی د بشرنسل تباه کړی و.
زه پدی ښه پوه يم چه په ژورفکر او عقل کښی د روح تباهی ده.
ژورفکر د بشر د پاره طبيعی، کار نه دی.
همدغه شی دی چه په سړی کښی د عمل اقدام وژنی.
هيڅوک هيڅ کار نشی کولی ترڅو چه څه قدر تنګ نظره او لنډ فکره نه وی تفکر د انسان د پاره ډيره لويه بدبختی ده.
هغه چه لږ فکر کوی يا هيڅ فکر نه کوی په دواړو جهانو کښی کامياب دی. مګر د ډيرفکر او عقل خاوندان هرچيرته او هرکله له جسمی او روحی هلاکت سره مخامخ دی.
په رښتيا چه فکر او عقل کښی ډير خباثت پټ دی.
پوهه او فلسفه په حقيقت کښی په ذهن باندی د شيطان استيلاء ده.
بشر په اصل کښی يو احمق حيوان دی او دده معنوی ترقی دده د فکری اضطراب د پوچو آثارو نوم دی.
هغه څوک چه د نبوغ او قريحی خاوند دی د معاشرت په درد نه خوری او د معاملی خاوند نه دی.
زه د فکر آزادی له هرڅه نه پورته ګڼم، هرڅوک له ځانه خوا بدی کوم مګر خپل ځان او خپل وجدان خوشحاله ساتم.

دری کاله

يو کال موسم ډير ښه راغی، باران نه وخت په وخت پخپله موقع وشوه چه نه له ضرورنه زيات و، او نه کم.

ketabton.com - The Digital Library

دزمیندارو فصلونو ته هیڅ زیان ونه رسیده او للمه ډیره ښه راغله.
دهقانان ډیر خوشحاله و چه فصلونه ډیرښه دی او کال ډیرښه راغلی دی.
کله چه درمندونه تیارشوه خلق په رښتیا دغلی په چلو لو سترې شوه او په کورونو کښی دغلی ځای نه و.
په دغه کال په ملک ارزانی راغله او دغسی ارزانی چا په خوب کښی هم نه وه لیدلی. دغلی خریدارلکه دانځرګل چا په سترګو نه لیده زمیندارو به تیل او مالګه په عنمو اخسته، جنس به په جنس بدلیده دزمیندارو په کورکښی مړی نه و ،ویریږ و ،دوی دپاک خدای په دغی مهربانی خوشحاله نه وو او دشکرپه ځای به یی شکایت کاوه ،همدغه ناشکری وه چه بل کال هغسی رانغی او غله بیخی ورکه شوه ،ځینو به ویل چه تخم هم په لاس رانغی او خوار په چارک ولګیده.
په دغه کال په وطن باندی قحطی او ګرانی راغله ،هرخوک به په غلی پسی لالهانده او سرګردانه ګرزیده او دچا په کورکښی دمړک لګی نه سپیره کیده.
زمینداران بیا خپه و او ډیر افسوسونه یی کول چه ګرانی او قیمتی ددی کال وای او غله دپروسږ کال ،مګردا اجتماع محاله وه او دغه کال هم په افسوس او ارماند تیرشو.
دریم کال له دواړو کلونو نه مخالف راغی یعنی دځینو زمیندارو غله ډیره زیاته وه او دځینو کښت ته زیان او آپت ورسیده ځکه نرخونه جګ شوه مګر قحطی نه وه، دچا غله چه ډیره وه او په ګران نرخ یی وپلورله هغه له ډیری خوشحالی په جامو کښی نه ځایده او چاچه دخرخون دپاره غله نه درلوده په کاله یی دغم کانی وریدل.
زه دغه وخت په دی پوه شوم چه مونږ ټول نشو خوشحالیدلی او په داسی حال کښی واقع یو ،چه که یو خوشحالیږی هغه بل به خپه کیږی ، یعنی دځینو خوشحالی دځینو نورو دخفګان نوم دی دهمدی لامله وایی چه یو مړ نشی بل نه مړیږی.
ددنیا په بازار کښی داسی سودا نشته چه پلورنکی او پیرودونکی دواړه ګټه وکړی یعنی یو خپل مال ګران خرڅ کړی او هغه بل یي ارزانه واخلی په کومه سودا کښی چه سود اوزیان نه وی او خریدار یا خرڅوونکی یو هم ونه غولیږی یو هم نشی خو شحا لیدلی ، که یو سړی خپل سل ګون لوټ په شلو پنځه ګونو بدل کړی په دغه تجارت کښی خوشحالی او خپګان نشته ځکه چه سود او زیان پکښی نشته که یو په حساب کښی وغولیږی دی به خپه شی او هغه بل ته به خوشخالی پیدا شی اوس پوه شو چه مونږ په څه خوشحالیږی او په څه خپه کیږو؟ که ښه فکر وکړو آیا دیوه ګټه دبل دتاوان نوم نه دی؟ زمایو ملګری دومره شته او جایداد لری چه جامه او ډوډی ډیره ښه وررسیږی کورلری ځمکه لری باغ لری لنګه غوا ورته ولاړه ده موټرشته او دهیچا پوروړی نه دی په بانک کښی یی هم پیسی پرتي دی اوله هری خوا بیغمه معلومیږی مګر یو بل سړی له ده نه هرڅه ډیرلری او ځمکی باغونه کورونه نغدی پیسی یی له ده نه زیاتي دی ، خپه دی چه زه ولي دغه بل قدرته جایداد نلرم دا بل خوشحاله دی چه له هغه نه ني جایداد ډیردی.
زمونږ اکثرغمونه همدغه رازدی چه دیوه بل سړی له خوشحالی پیدا شویدی او ډیری خوشحالی هم شته چه دنورو له خپګانه پیدا کیږی.
دغه یو چه په زړه جونګړه کښی اوسی دغه بل چه په لوړه ماڼی کښی استوګنه لری. دهغه جونګړه وینی ځکه خوشحاله دی هغه دده قصروینی ځکه خپه دی که چیری مونږټول په جونګړو کښی او سیدلی یا ټول په لوړو ماڼیو کښی وای نه به جونګړه دغم کوډی وه نه به لوړه ماڼی دخوشحالی ځای و .

ketabton.com - The Digital Library

که حقيقت ته ځيرشو ، يو کوډ پدي نه دی خپه چه ولی کوډ دی بلکه پدی غمجن دی چه ولی نورده غوندي نه دی.
هغه چه په آس باندی سپوردی او نوريي په مخکښی منډي وهی د آس په سپرلی دومره نه دی خوښ لکه چه د نورو له پلی توب څخه خوند اخلی.
داوه زما ددرو کالو مطالعه چه ته يي په لږ ساعت کښی مطالعه کوی دغه لږه پوهه چه ته ورته په سرسری نظر ګوري او ستا په نظرکښی ډيره ساده ګی لری زما دپاره ډير عميقه فلسفه ده زه په ډيره موده کښی دغه حقيقت ته رسيدلی يم . ته به په ګړندی ګاډی کښی يوه ځای ته ډيرژربي تکليفه ورسيږی مګر هغه څه چه په لاره کښی يو پلی وينی ته يي پوره نشي ليدای ستا نظرپه دغه لاره ډيرژرعبورکوی او کندی کپري داخوا هغه خوا نه ګوری.
ستاسيرډيرګړندی دی او په دغومره سرعت کښی دقت او نعمق نه ځايږی.

قوی او ضعيف

ددنيا دود اودستورخودادی چه زوروربه کمزوری وهی اوضعيف به دقوی له لاسه په عذاب وی،مګرپه کورونوکښی دمينی اومحبت تقاضابل رازده.
هلته يو کوچنی ماشوم خپل مشرورورپه څپيړه وهی او هغه ورته خاندی يعنی له ټولونه کمزوری په ټولوزورورد ی.
ماته دغه کورنی دود اودستورډيرښه ښکاری اوله خدايه غواړم چه دارواج عام شی.
پدی پوهيږم چه په هرکاله کښی همدغه حال دی اوپه هره کورنی کښی کوچنيان په لويانوزوروراوزړه وردی.
دکبراوترسا په کاله کښی هم کوچنيانوزورچليږی اوجوړدناجوړ په مخکښی منډی وهی مګرچه له کورونونه دباندی وګورونوبيا قوی په ضعيف مسلط دی.
ددنيا طبعی قانون همدغه دی چه غټان اولويان به په وړو اوبيوزلو سوک اوڅپيړه پورته کوی اودقوت خاوند به هيڅ تحمل اوحوصله نلری.
ددغه ظالمانه قانون دماتولودپاره چه پاک خدای څه شی پيدا کړه هغه مينه اوعاطفه ده.
دمينی اومحبت په نړی کښی ضعيف اوکوچنی دلوی اوقوی له څپيړولاندی ندی، بلکه کوچنيان په لويانوحکومت کوی اودوړوپادشاهی ده.
مونږښځه عاجزه بولو ،مګرمينی اومحبت ډيرزورور اوپياوړی ددوی دخوښی اورضاتابع کړيدی.
څنګه چه په زړه زما نه کښی ديوان دښاپيريو تابع وو اوس هم دقوت اوقدرت خاوندان ددغه ضعيف اولطيف جنس په مقابل کښی ډيرضعيف معلوميږی.
که عشق اومينه په مينځکی نه وی نوددیو اوښاپيری زورهيڅکله برابرندی. اويوماشوم هيڅ وخت دسپين ږيرو په ږيره لوبی نشی کولای اونه دمشرانوپه اوږوسپريدلی شی.
يوه ورځ يوه ماشوم يوغټ سړی له لمنی ټينګنی نيولی و ، اوکاله ته يي په زوره بيوه هغه خپله لمن دده له لاسه خلاصه نکړی شوه که څه هم دده زوراودهغه زوربرابرنه و ،دماشوم مينی اومحبت دماشوم په پنجوکښی دغه قوت اېښی وچه يولوی سړی يي په ځان پسی را ښکوده اوهغه هم ځان نشوخلاصولی.
که زما فکرصحيح وی اوقوت اوقدرت هماغه دپخوا زمانی ديودی، اومينه هماغه ښاپيری ده چه ديوان يي له فرمان لاندی و.

ketabton.com - The Digital Library

که دميني او عاطفې ماشوم د هرځنګه لوی سړي ګريوان ته لاس واچوي يا يې لمن ټينګه ونيسي ځوک ترينه ځان نشي خلاصولی ځکه چه دا قوت په ټولو قوتونو زورور دی.
زه مينه او عاطفه د زور او قوت په مقابل کښې ځکه ما شومان بولم چه زور او قوت ډېر پخوا پيدا شويدی او انساني عاطفه آنساني رحم او شفقت وروسته پيدا شوه يعنې هماغه شان چه فرعون له موسی نه دمخه دنيا ته راغی حيواني غرايزهم له انساني عواطفو نه ډېرپخواني دی او دعمر په لحاظ عواطفو ته کوچنيان ويلی شو ، مګرکوچنيانو ته پاک خدای هغه قوت ورکړيدی چه فرعونان ترينه په خوب کښې هم ويره او بد بد خوبونه ويني.که څوک په دنيا کښې دصلح او سلام غوښتونکي وي او غواړي چه دناروا او ظلم مخه ونيسي نو يوه داسې اختراع په کار ده چه دعشق او مينې له عنصرنه پکښې کار واخستل شي.
دا اختراع ددماغ کارنه دی دزړه کار دی او دزړه توجه ته ضرورت لري.
پدی باب کښې ساينس او تخنيک ته رجوع نه ده په کار دا افتخار که هروخت دنيا ته حاصليږي نو دشعر او ادب په لمن کښې به وي او دزړونو په مملکت کښې به پيدا شي.

ښه ګټه

قصابي پريږدی. له ميږو او پسونو نه بل شان ګټه واخلی !
دوريو له پوستکونه پوستينونه مه جوړوی له وړيو نه يې ښه توکی جوړکړی.
که تاسې وړين کالي واغوندی، پوستين ته څه حاجت نشته.
هغه وخت چه انسان نه پوهيده دميږو او وزو پوستکي يې اغوستل، کله چه انسانيت ترقي وکړه او شپون درمی خاوند شو ښمنيه پوشی رواج شوه او دزاهد خرقه له وړيو جوړه شوه.
دميږو او پسونو له غوښو نه دغرليوان او پړانګان استفاده کوی او شپانه ترينه يوازی پی اووړی اخلی.
دوحشی او مدني انسان فرق همدغه دی چه هغه دوني ښاخ راماتوی او ميوه يې خوری، دی ترينه يوازی ميوه ټولوی او ونی ته زيان نه رسوی.
دا ګټه ښه ګټه ده دانسان ګټه بايد همدغه رازوی.
دګټې ښه او سمه لاره پيژندل دانسان کار دی،ګټه په کار او زيار کيږی او بې کاره ګټه ښه نه ده.
هغه کسان چه دنورو په تيارو درمندو داړی غورځوی او دګټې دپاره يې لنډه لارغوره کړيده لاسونه او پښې يې دتړلو دی.
تاسې کوښښ وکړی چه ګټه له لری ځايه راوړی او دکار برخه پکښې زياته وی.
هغه چه دکلی په دکان کښې سودا کوی او هغه چه له لری ښاره سودا راوړی په متاع او بها کښې يې ډېر فرق موجود وی.
تاسې پخپلو ښاو بازانو دهمسايه ګانو چرګوری مه نيسی ! دهوا مرغان او دغرونو زرکی او سيسی ونيسی.
له نژدی ډنډونو څخه ناپاکې او به مه راوړی لږلری لاړشی له هغه سيند ياله هغې چينې نه رنې او پاکی او به راوړی چه رنګ او خوند يې ډېر ښه دی.
دا ښه ګټه نه ده چه يوه روپۍ په دروروپو ورکړی او خوشی په خوشی دګټې خاوندان شی.

ketabton.com - The Digital Library

ګڼه بايد په غير مستقيم ډول وي او کارپکښې ډير دخل ولري.
په مستقيم ډول هيڅوک څره او پارو دغلي په کندوانو کښې نه اچوي مګر هغه غله چه له همدغه ناپاک جنس څخه د کار په وسيله پيدا کيږي پاکه او حلاله ده.
لنډه دا چه بې کاره ګڼه که په غلاوي که په سوال وي که په زوروي انسان ته نه ښايي او هغه ګڼه چه په کار او زيار پيدا کيږي ډيره ښه ګڼه ده.
نوراشي ! چه کار وکړو او هرڅه په کار پيدا کړو.
ښه کار او ښه عمل د خداى (ج) په دربار کښې ډير قدر لري او په مثقالونو خرڅيږي.

داخترپه ورځ

داخترپه ورځ ځينو کورونو ته ولاړم چه د ښايست او ښکلا پکښې هيڅ نيمګړتيا نه وه او له ډيري خيالوري ناوي نه يې هم ډول او سنګارزيات معلوميده.
د کورپه نقشه او هندسي شکل کښې د جمال مظاهر له ورايه معلوم و ،رنګ آميزي په ذوق او سليقه برابره وه.
د کورپردي ډيري ښکلي وي.
قاليني ميزونه،چوکي او هرڅه ډيرنفيس او ښکلي معلوميده.
رازراز ميوي په بلوري لوښو کښې ايښې وي او بې له اشتهانه د بل شي نيستي نه وه.
د ثروت او غنا ټولي کرشمي موجودي وي.
عيش او نعمت لکه د سيد محمود پاچا لټان له دغه کاله څخه نه وتل.
که د دنيا جنت ورته ووايم څه ډيره مبالغه به نه وي مګر دومره فرق و ، چه ډيرو غټو ګنهګاروته يې ورېيرته وا و ساده مسلمانان نشو ورتلي.
هلته ماته دا فکرپيدا شو چه مونږ ولې هغو کورونو ته نه ورځو چه د غه راز شيان پکښې نشته او يوازې همدردي او انساني عاطفه سړي ورولي کله چه له دغه کاله په خيرراووتم نو فکرمې کاوه چه چاته ورشم او څوک ووينم؟ پدې کښې يو فقيروطن دوست ستر ګو ته ودريده چه نس يې وږي مګر سترګې يې ډيري مړې وي، په کور کښې يې هيڅ نه و ، مګرپه زړه کښې يې د وطن مينه او د خدمت آرزو ډيره زياته وه.
زه چه د هغه دروازې ته ورسيدم پنځه تنه نورهم به په دروازه کښې وه دريدل د کورخاوند د دروازې په ټکولو راووت او له مونږ سره يې په ډيره مينه روغبړوکړ ، د هغه له وضع دا معلوميده چه له مونږ سره پخپل کور کښې کښيناستو ته نه دي جوړ او غواړي چه خبره په ولاړو پښو خلاصه شي مګرزمونږ زړه غوښتل چه څه شيبه ورسره کښينو او دده له حاله ځان ښه خبر کړو ، هغه له ناکامه مونږ خپل کاله ته بوتلو د کاله په مخکښې يو زړه چوکي او يو زوړ شکيدلی کټ پروت و ، چه خاص د ميلمنو د پاره و ، او بې له مليمه څخه يې د يوه پوزي تحمل هم نه درلود مونږ دوه دري تنه د کټ په بازو ګانو کښيناستو او نور په خاورو کښيناستل څو دقيقي چه تيري شوي هغه مونږ رخصت کړو او نوريې و نه غوښتل چه خپل اشنايان په سپيره ډاګ کښينوي.
پدې کاله کښې داخترورځ لکه د روژې ورځ داسې وه او په تمامه معنی د يوه غريب سړي کور و.

ketabton.com - The Digital Library

دده درويشانه ژوند اوصبروقناعت ماته ډيرمعظم اومحترم ښکاريده اوله ځانه سره مي ويل هغه افتخارچه ددی کاله په برخه رسيدلی دی هغه بل کورترينه محروم دی.
هلته که غنا اوثروت خپل زيب اوزينت ښيی دلته تقوا اوپاکنفسی خپل شهامت ځرګندوی اوقلندرانه استغنی سترګوته دريږی.
داهغه سړی دی چه ديوه شرکت لويه سرمايه يی په لاس کښی وه اوکله به يی دوه لوی رياستونه په اختيارکښی وو.
که چيری دده ناجايزه استفاده کولی يايی جايزه استفاده هم پوره کړی وای نن به دغسی نه واودده دکوټوفرش به دنيستی باد دومره ژړنه وای وړی.
مګرګوری چه پدی سړی باندی زړه ونه سيزی اوپه حقارت ورته هيڅکله ونه ګوری.
زه هم داحال ددی دپاره نه ليکم چه دچا ترحم ورته جلب کړم ځکه چه دی دنياته په حقارت ګوری اوله ده سره دبی نيازی غرورملګری دی.
دده په نظرکښی خپله تقوا ډيره درنه معلوميږی.
دی ځانته په ډيردرانه نظرګوری اونوروته هم ډيردروند ښکاری.
مونږبايد په هغه چا زړه وسيزوچه له ډيرمال اودولت سره هم ځانته دغه حيثيت اوشخصيت نشی پيدا کولی بعنی په لوړمقام کښی خلقوته تيټ معلوميږی اوپه ډيرلوی کورکښی هرچاته وړوکی په نظرورځی هغه ښوک غزة النفس لری اودخلقوپه نظرکښی دشخصيت خاوند دی په هغه زړه سوی نه دی په کار.
خرقه پوشو په خرقه کښی مونډلی* هغه خط چه په دنيا کښی دنيادارکا

خانی لاړه

په موټرکښی سپاره وو، يوخانزاده غوندی سړی هم په موټرکښی ناست و، دتيروخت زړی قيصی يی کولی.
هغه وويل: پخوا موټرونه نه و، مونږبه په اسونو سپاره وو نوکرانوبه موپه مخکښی منډی وهلی.
هغه وخت خان اوغريب معلوم و، خانزاده اودآب سړی پيژندل کيده عام اوخاص يورنګه نه وو.
اوس هرسړی په موټرکښی سپريږی، اونوکردبادارله څنګه ناست وی.
چه موټرونه راغله اوغريبان پکښی سپاره شوه خانی لاړه.اوباداری بی رونقه شوه.
دخان قصه ډيره اوږده وه خودمطلب ټکی داو، چه خانی لاړه ځکه چه خواران اوغريبان په موټروکښی سپاره شوه.

يوازی

ماشومان، ځوانان، سپين ږيری دپسرلی ميلی ته روان و، زه هم له دوی سره ولاړم اوپه ډيروګڼوخلقوکښی ننوتم.
هلته دپښی اينبودوځای نه و، اوبی حسابه مخلوق راغونډ وو.
نه پوهيږم چاله مانه پوښتنه وکړه چه ته يوازی يی که څوک درسره شته؟ ماوويل: زه يوازی يم.
همدغه وخت زه ديوازی په معنی پوه شوم اودا راته معلومه شوه چه په ډيروګڼوخلقوکښی هم سړی يوازی ويلی شي.

ketabton.com - The Digital Library

فاتح

سکندر له ډېر قوت او ډېرو لښکرو سره ښار ته راغی د ښار له خلقو سره یې ځو ځله زور ور جنګو و کړه.
له دواړو خواوو نه ډېر خلق ووژل شوه، ډېری وینی توی شوی، ډېری ککری له پښو لاندی شوی، وروسته له ډیرو جګړو هغه د مړو په سرونو پښی کیښودی او د لوی فاتح په حیث ښار ته ننوت.
دی ډیر په قهرو، ده غوښتل چه ښار لوټ کړی ځکه چه په ښار کښی یو پټ قوت موجود و چه ده ورسره مقابله نشوه کولی.
دی چه ښار ته ننوت په یوی ډیری ښکلی پیغلی یې سترګی ونښتی او په یو ځل لیدو یې زړه بایلود.
ځوک چه بی زړه شی هغه بیا جنګ او جګړه نشی کولی ځکه ده هم له خپل ټول قوت او قدرت سره ځان د غی پیغلی ته وسپاره.
د غه لوی فاتح چه د عشق او مینی په پنجو کښی ګیر شو، بل راز شو او د خپلی معشوقی د خوښی د پاره یې د ښار د خلقو خدمت ته ملا وتړله.
د غه وخت دا معلومه شوه چه دی فاتح نه و فاتح بل ځوک و.
دی پدی نه پوهیده چه ډیر زور او قوت خپل ځان یوه قوت او قدرت ته سپاری چه له سلطان او شهنشاه نه د خلقو خدمتګار جوړوی.
په رښتیا چه د عشق مقام ته رسیدل هم څه آسانه کار نه دی او د ښکلا په دربار کښی پادشاهی هم په تعظیم او احترام سر ټیټوی.
هلته محمود د ایاز تابع دی او سکندر هم په یوه نظر بل راز کیږی او قهر و عضب خپل ځای مینی او محبت ته پریږدی.

لباس

بدرنګه خیاط و، مګر کاریې ښایسته و او کالی یې ډیر ښه ګنډل.
د فیشن خاوندانو خپلی دریشی به په بل چانه جوړولی، هر چا به ویل چه فلانکی ډیر ښه خیاط دی، د ده په شان ښه لباس بل ځوک نشی جوړولی.
د غه هنرپد غه سړی کښی ډیر غرور او تند خوی پیدا کړی و، یعنی څو مره چه د ده خیره سپی وه هغو مره یې خوی هم د سپی و مګر د غو د وو سپو د چامخه نشوه نیولی او د خلقو هجوم په ده باندی ورځ په ورځ زیاتیده ځکه چه صنعت او هنرپه ده باندی د ښه خیاط نوم ایښی و.
که د غه سړی له د غی ناشولته خیری او خپل بد عادت سره ښه خیاط نه وای له ده نه به بد بخته انسان بل نو، یا به دی هغه وخت د ښه سلوک او ښه خبری خاوند و او سیرت به یې بلا رازو، یعنی ښه خیاط به نه و ښه سړی به و، مګر او س د ده هنر او کمال ښه خوی ته ضرورت نلری او د ده په بد خوی او بده خیره یې ډیره ښه پرده غوړولی ده ځکه هر چا ته ښه ښکاری او هر ځوک ورته په قدر او عزت ګوری.
فن او صنعت ډیر ښکلی شاګردان د ده لاس لاندی کړه او د ډیرو ښکلو د قد او اندام اندازه اخلی.

ketabton.com - The Digital Library

زه دغه خياط پدی حقيقت ډيربنه پوه کړم چه دانسان حقيقت په صنعت او هنرپټيږی ځکه دغه سړی دخلقو په نظرکښی محبوب دی اوهرڅوک يی دزړه ساتلو کوښښ کوی.

هماغه شان چه يوبدرنګه مخ له ښايسته پلولاندی پټ دی اودهرچانظرځانته راکاږی دا خياط هم دښه لباس په جوړولوکښی پټ دی چه څوک يی حقيقت ته نه ګوری کاراولياقت ته يی ګوری.

دښه لباس اغوستل خوپه ځای پريږده جوړول يی هم دغومره اثرلری چه بد ښه کولی شی.

لباس په لومړی وخت کښی دځان پټولو دپاره جوړشو ، چه پخوا يی ښايست هم پټاوه اودښکلامخه يی نيوله خووروسته پخپله دومره ښکلی شو چه دانسان اصلی اوحقيقی ښايست يی له هرچانه هيرکړ اودطاوس دښوکارترينه واخستل شو.

دانسان لباسونه ډيرزيات اوخورازه دی چه ځينوته مونږ دلباس په نظرنه ګورو هغه ښايست اوښکليتوب چه دانسان په صورت اوڅيره کښی وينی له يوه لباس نه زيات قيمت نلری که څه هم په ډيرجګ نرخ خرڅيږی اوله انسان نه يی قيمت ډيرلوړ شويدی.

په دغه قيمتی لباس کښی هم دانسان عيبونه پټ دی اوستارالعيوب دا ښکلی پرده دستردپاره دانسان په معايبو اچولی ده.

هغه چه مونږ ورته خوبان وايو او ډيرښکلی په نظرراځی مونږ پری زړونه بايلو اوعشق ورسره لرو مګرپدی نه پوهيږو چه څومره بدخويونه اونا کاره عادتونه په دغه ښکليتوب کښی پټ دی، که دا خری اودا عادت په بل چه کښی وی ډيربد ورته ګورو مګردلته دصورت ښايست دسيرت عيب پټ کړی اوپه همدغه وجه دليلی سپی دمجنون په نظرکښی ښاغلی دی.

دهمدی لامله دمعشوقوجفا له وفانه ښايسته ده اودښکلوظلم اوستم دظالمانوظلم غوندی بدرنګه نه وی.

مونږ علاوه په دغوظاهری لباسونومعنوی لباسونه هم ځان ته پيداکړی دی چه يوله بله پکښی ځان پټوو اوپه دغه وسيله خپل حقيقت له پوهانواوهوښيارانونه هم پټ ساتلی شو.

ددغه لباس نوم پوهه اوهوښياری ده چه دعلم اومعرفت په نامه يادېږی.

هغه چه زمونږ په نظرکښی عالم،فيلسوف يا اديب اوهنرمند معلوميږی دهغه عيبونه دعلم اوپوهی له پردی لاندی پټ دی چه مونږيی ښه نه وينو يايی ډيرښه وينو اونقص راته کمال معلوميږی.

څنګه چه فصاحت اوبلاغت کله حق ناحقه کوی اوغلط صحيح ښی دفصاحت اوبلاغت خاوندان هم له ډيروعيبونوسره زمونږ په نظرکښی ښاغلی ښکاری اواصل حقيقت يی رانه پټ دی.

هو ! دجمال اوکمال خاوندان اودعلم اومينی صاحبان دډيروښکلواوښايسته پردوترشاپټ دی چه مونږيی اصلی بڼه نشوليدلی.

دمنطق اوبيان خاوندان خپله بدی هم نيکی ښودلی شی اودبل نيکی بدرنګولی شی.

ددی عصرسحراوجادوبه په دغه ډول زمونږ په سترګواونظرلوبی کوی.

ډيروخت په کاردی چه انسان طلسم هم مات کړی اوحقيقت ته ورسيږی ياله يوبل طلسم اوبل سحرسره مخامخ شی.

مونږ اوس انسان نه وينويا دانسان رنګ اوصورت وينويا يی په وينا اوخبروکښی ګوروکه ډيروړاندی لاړ شونوکاراوهنريی وينو.

ketabton.com - The Digital Library

دانسان حقيقت صورت نه دی، پوهه نه ده، فصاحت او بلاغت نه دی، په کار او صنعت کښې هم دانسان فطرت اونفسی کيفيات ځوک نشي ليدای.

داټول شيان دانساني حقيقت دپټولو اوښه ښودلو رنګ رنګ لباسونه او حجابونه دي.

دانسان غرايزاوخويونه دانسان اصلي حقيقت دی چه ډيری پردی يې په مخ پرتی دی.

انسان پس له مړينی په قبرکښی هم بی پردی نشی او سيدلی او چيرته چه دی نه ځان وينی اونه بل وينی بيا هم بايد په کفن کښی پټ وی ځکه چه دده ټول عزت او حرمت پدی کښی دی چه بی پردی نشی او ځوک يې بی پردی ونه وينی.

هغه انسان چه په عبادت کښی يی ريا پټه ده، په هوښياری کښی يی ښيطانت پټ دی او سخاوت يی هم ديوه داسی پټ تجارت نوم دی چه له ګمرکی محصولاتونه هم معافيت لری هغه ترقيامته له نورونه ځان پټولی شی.

دا سترلکه دښځوحجاب او حيا هغه شی نه دی چه دمدنيت او تجدد شمال يی له مخه لری کړی.

په دغه سترډيربی پردی خلق هم ډيرټينګ دی.

چيرته چه دنن جامی ډيری لنډی شويدی او خلق دصورت دبربنډولو ډيرهوسی لری هلته هم دانسان سيرت او حقيقت په ډيروپردوکښی پټ دی.

په انسان کښی ځينی ضعيفی جنبی شته چه له ډيری حيا نه خپل خاوند ته هم ځان پوره نه ښيي او انسان ورته له ډيرخجالته سم نشی کتلی همدغه سبب دی چه هرځوک خپل ځينی شيان هيروی او خپلو عيبونو ته داسی اصلاحی رنګونه ورکوی چه پخپل ځان يی ګمان بل رازشی او خپل شعورهم وغولوی.

نن د انسان څيره په تلويزيون کښی له ډيرلری ځايه ښکاری مګرد انسان معنوی څيره او باطنی تصويردومره پټ دی جه سړی پخپله خپل ځان پوره نشی ليدای بلکه خپل عکس دنورو په نظرکښی وينی. که چاته ښه ويل هغه ځان ښه ګڼي او خوشحاليږی که خلقو ځوک بدوګاڼه له بدوخلقو سره په زندان کښی لويږی که څه هم يوسف يا سقراط وی.

همدغه وجه ده چه له ډيروخلقونه دستايونکو په ستاينواو دمتمليقينو په منطق ځانونه ورکيږی او خپل شان بل شان وينی.

دهمدغی اغيزی په سبب اوس دځينورنځورانوعلاج په خبروکوی اوډاکتران ورته وايی چه ډيرښه يی او هيڅ مرض درکښی نشته يعنی دغه ددروغوشاهدی ناروغه هم ښه کولی شی اويوطبی علاج ګرزيدلی دی.

زه دامنم چه په دنيا کښی ښه اوبد شته مګردښواوبدوپه پيژندلوکښی دومره سودايی شوی يم چه دغه تميزرانه ورک شوی غوندی دی.

کيدای شی چه مونږډيروکسانوته په دروغو ښه ووايو او هغه ښه شی يا ډيرښه بدوګڼواو هغه بد شی ځکه چه زمونږ ښه اوبد زمونږ دتصوراوتفکرنومونه دی نه دحقايقو.

مونږهغه چاته ښه وايو چه زمونږپه اونظر کښی ښه وی نه داچه په خارج کښی ښه وی يا يی حقيقت ښه وی.

مونږ خوسوه اوځوزره کاله پخوا هم ښواوبدوپه نامه ځينی شيان له ځينونه ښه ګڼل اواوس هم ښه اوبد يو رازنه ګڼو، ښايی چه بد ښه وګڼواوښوته بدووايواوپه همدغسی تميزځان له بی تميزی وژغورو.

مونږظلم بد ګڼواوعدالت خوښوومګرځينی مظالم راته دعدالت په خيرښودل شويدی اوډيروبدوخلقورا ته ځانونه ښه ښکاره کړيدی، يعنی منطق او استدلال، ريا اوتذوير، تعراوادب، عقل اوفلسفی، عرف اوعادت، سياست اوتمدن کله له سمی لاری نه اړولی يواوزمونږ په شعوراواحساس يی هرراز لوبی کړيدی.

ketabton.com - The Digital Library

دا کارهرکله اوهرچیرته پوهانو او دهنرخاوندانوکړیدی احمقان او ساده ګان دخدای(ج) له دغسی سترو ګناهونوساتلی دی.
که مونږ له ښارونو او مدنی دنیا نه په څنګ شو او ناپوهانو ته ورشو هغوی خپل ځانونه له نورونه دومره نه دی پټ کړی.
دهغوی اعراض او مطالب دومره لوځ دی لکه دمتمدنو خلقو میرمینی.
هغوی دحقایقو په پټولو کښی ډیره لړه برخه لری اوژبی یی له زړونو سره ډیرغدراوخیانت نه کوی.
هلته دوستی اودښمنی، ګناه اوتعدی، ظلم اورحم ځان بل راز نه ښی، ریا او ټګی دهغوی کاله ته ډیره لاره نلری.
هلته دصداقت ځای سیاست نه دی نیولی.
هغه خلق ډیرلباسی خلق نه دی او په ډیرساده لباس کښی ژوند کوی.

خیرات

ډیرغټ سړی مړوو او په بدرګه کښی یی ډیرپسونه غوایان اوچرګان حلال شوه.
دا خیرات ډیرلوی اوزورورخیرات وه چه دشاهانه میلمستیا رنګ یی درلود.
دخیرات دانتظام دپاره ډیرخلق مقررو او ډیروښوا شپزانو پخلی کاوه دخدای دررضادپاره راز راز نعمتونه اوهررنګه طعامونه تیارشوه. خلق لکه میلمانه په تګتهونو راوبلل شوه اودهرچاځای معلوم و.
هغه چه په ګړندیوګاډوکښی راغلل دننه قصرته ننوتل.
دخانانو او ملکانو دپاره بیل ځای و. مامورین او میرزایان ګوښی ناست و دسوداګرو اوزمیندارو دپاره بل ځای جوړشوی و.
هرچاته دهغه په اندازه برابره ډوډی راتله.
دهرچادرجه اومرتبه معلومه وه.
دعاموګړودپاره غټی وریجی وی اوله معتبرونه بیل ناست وو.
ځینی خواران اوفقیران که څه هم وږی پاته شوه او چاهلته پری نښودل مګردآب اوعزت خلق په ډیرښه شان عذرشوه اودزوروروقدراوعزت پوره وشو.
ددی خیرات قصی ترډیره وخته کیدلی اوهرچا به ویل چه دیرزورور خیرات وو ډیری پیسی پکښی ولګیدلی.
هلته یوړوند اویوشل ناست و، هغوی وویل افسوس چه زمونږ برخه پکښی نه وه اومونږ هلته چاپری نښودو.

دزیارت ډیوی

دجمعی مبارکه شپه وه، خلق زیارت ته راټلل اوشمع به یی بلولی، ځینوبه په خاورینوډیووکښی تیل اچول اوډیوی یی لګولی، په زیارت کښی ډیری ډیوی رو ښانه شوی اوخلق بیرته خپلوکورونوته لاړل.

ketabton.com - The Digital Library

هلته هيڅوک پاته نشوه او ډيوی ټولی دزيارت په اروا بلی وی زه چه کوراوکلی ته راغلم په کلی کښی دغريبانوکورونه تياره و.هغوی تيل نه درلوده ځکه په تورتم کښی ناست و.
څوک چه په ثواب پسی ګرزيده ټولودزيارت ډيوی ولګولی اودخوارانوغريبانوله حاله ناخبره و.
هو !دغريبانو په کورونوکښی تياره وه ځکه چانه ليدل.
په دوی باندی يواځی دخدای نظرواوبس.
ددوی ډيوی دی خدای ولګوی مونږبه دزيارت ډيوی بلوو.

دمزارلوحه

کوپه کوراوکلی په لی به ګرځيدمه اودخدای په نامه به می څه غوښتل چابه يوموټی نا پاکه غله راکړه اوچابه سوی ډوډی را کوله.
ډيروکورونوبه ځواب راکاوه اوځينوبه په دروازه کښی هم نه پريښودم ښوورځی ديوه اوبل له درګاه نه وړی اوبينوارا غلم.
هيچا هيڅ رانکړه، له ټولوخلقونه می زړه بد شو ، دنيا ته می په کرکه وکتل، خدای ته می رجوع وکړه اوپه دغی کوټنی(قبر) کښی پريوتم.
هغه چه زه به يې په دروازه کښی چا نه پريښودم اوس ماته لاس په نامه ولاړوی له مانه څه غواړی.
زماپه نامه زما کوټنی ته هرڅه راوړی اودخدای په نامه خوارانواوغريبانوته سوی مړی هم نه ورکوی.

لياقت

يوه ويل: دغه مديردوزارت لياقت لری اوهغه وزيربی لياقته لوړمقام ته ختلی دی.
زما ملګری پدی خبره هغومره خوشحاله شولکه زه چه خپه شوم.
ماويل لياقت بايد دومره بی قدره نشی.
هغه ويل ديومملکت دترقی اولوړتيا لوی دليل همدغه دی چه لياقت پکښی ډيرقيمت ونه لری، چيرته چه علم اوپوهه ډيره ترقی وکړی هلته بيا ډاکتران اوپوهان ځان ته کاراوډوډی نشی پيدا کولی اودلوړوشهادتنامو خاوندان يا وزګارګرزی يا چيرته ټيپراوګازری خرڅوی.
په مترقی هيوادونوکښی يوپليس يا ډريورهم لوړتعليم لری اويودهقان دکرهڼی په کارکښی زمونږله ريس زراعت نه ډيرپوه معلوميږی، دلته چه لياقت ډيرلږ دی اوله لږوخلقوسره دی نويوسړی په لږ غوندی پوهه خدای نظرخان شی اولوړمقام ته خيژی، زه په دی ارمان يم چه زمونږ په هيواد کښی هم لياقت ډيرارزانه شی اوله خارج نه يوه عالی شهادتنامه راوړل څه ډيرقيمت ونلری.
زه به هغه وخت ډيرخوښ يم چه يوسړی دوزارت لياقت ولری اوپه ډيرټيټه رتبه کاروکړی.
زما ملګری دخبروپه چل ډيرښه پوهيده اودبل په خوله کښی يې خبره وچوله ماته دخه ويلوموقع ډيره لږه پيدا کيده،هغه ته ما ايله همدغومره وويل:

LARAWBAR

ketabton.com - The Digital Library

زه پدې نه یم خوابدی چه یو مدیر دوزارت لیاقت لری او وزیر نه دی ځکه چه وزارتونه هرچیرته لږدی او لایق کسان باید په هرځای کښی دومره ډیروی چه هریوه ته مدیریت هم ونه رسیږی مګردا بله خبره که ربښتیاوی چه یو سړی بی لیاقته لوړ مقام ته ختلی دی په ډیری خوابدی ارزی او دلیاقت په دغسی بی پتی په سرو سترګوژړل په کاردی، که چیری دهیواد ټول کارونه دلایقو خلقو په لاس کښی وی او ځینی لایق او وړ کسان وزګارپاته شی یا دهقانی وکړی څه بده خبره نه ده.

هغه وویل زه نه پوهیږم چه ته لیاقت څه ته وایی ځکه چه سیاسی او اداری لیاقت لکه دبوډی ټال مختلف رنګونه لری او یوهوایی نمایش ورته ویلی شو.

دالیاقت لکه علمی اوفنی لیاقت یو ټاکلی او معین شکل نلری چه هرچیرته او هرکله هرچاته یو شان ښکاره شی او ټول ورته په یوه نظروګوری.

ته داومنه چه علمی اوفنی لیاقت، سیاسی او اداری لیاقت، اخلاقی او روحی لیاقت یو له بله فرق لری او دغه ټول لیاقتونه په یوه سړی کښی ډیرلږ جمع کیږی.

داښه کارنه دی چه مونږ له هرسیاسی او اداری شخص نه داخلاقی لوړتیا انتظارولرو یا ترینه علمی اوفنی لیاقت وغواړو.

دیوه سیا ستمدار او اداره چی سړی لیاقت دادی چه خلقو ته ځان او جهان په بل رازوښی او څه چه ځانته روا ګڼی دنورو دپاره یی ناروا وګڼی، یعنی په خپله هره شپه قماروهی او نوروجوارګروته سزا ورکړی، دی دبزم په مجلس کښی هرڅه وکړی او په نوروباندی تنګ تکوودروی.

پخپله نه انجنیروی او نه مهندس مګرعلمی اوفنی کسانوته لازمه هدایات ورکړی او به کاریی واچوی، ده په کوم مکتب یا مدرسه کښی څه نه وی لوستی مګردښونځیو امتحانونه واخلی او ښوونکوته دعلم او معارف په باب ګټوری وینا وی وکړی.

ده ویل ما دخپل ماموریت په وخت کښی خپل لوی لوی آمران ولیدل چه دمطبوعاتی چارو په باب یی ما ته هدایتونه راکول مګردغه کلمه یی (مطبوعاطی) لیکله، داخترونو په ورځ به یی پخپلو رسمی نطقونو کښی دعدالت ګسترپه ځای رعیت ګستر ویلی.

ښه می په یاددی چه یوه ورځ چا دده دپاره میلمستیا کړی وه چه هرڅه دیرزیات و، مګردکیفیت په لحاظ یی خونده نه وه، هلته یوه مدیروویل دامیلمستیا دکمیت په لصاظ دستا ینی وړده مګردکیفیت په لحاظ یی مزه نشته. زمونږ آمرچه دیرلوی کاردار و مګردکم او کیف په معنی ښه نه پوهیده هغه ته وویل چه:(کمیت نګوکثرت بګو) زه دغه وخت پدی پوه شوم چه اداری او سیاسی اشخاص علم ته ډیراحتیاج نلری دوی پخپل قوت او قدرت لوړمقام ته رسیدلی شی او پوهه دلاس لاندی خلقو دپاره ډیره په کارده.

ماته دا معلومه شوه چه علم عادی لیاقت دی او قوت دفوق العاده لیاقت نوم دی، په فوق العاده لیاقتونو کښی ځینی هغه لیاقتونه هم داخل دی چه هرڅوک یی نشی لیدی او بلا تشبیبه له سحر او ساحری سره شباهت لری چه زرنګ، چلاکی، خودنمایی او عوام فریبی ورته ویل کیږی او دچانس او تصادف برخه پکښی زیاته ده.

کوم قوت او قدرت چه داداری او سیاسی کسانو په برخه رسیدلی دی هغه دیوه روحی تاثیر په وجه دفوق العاده لیاقت رنګ پیدا کوی او دجلال او عظمت په رڼا کښی دیرمعمولی لیاقتونه فوق العاده معلومیږی.

ketabton.com - The Digital Library

که ښه فکرو کړو او ونه غولیږو نو لیاقت او کفایت د زور او قوت دوهم نوم دی او علمی یا فنی لیاقت په هروخت او په هرځای کښی د قوت او قدرت تابع دی.
افلاطون او ارسطو که په هرځای کښی وی د سکندر لاس لاندی نه وی او سقراط به په زندان کښی د زهرو کنډول په سرا ړوی.
هغه کسان چه اوس په مدنی دنیا کښی د دیموکراسی په اساس د آرا په کثرت لوړ مقامونه نیسی هغه هم په علمی لحاظ لوړ خلق نه وی بلکه له ځینو نورونه یی لیاقت ښکته وی په اخلاقی لحاظ هم د وی په نورو څه تفوق نلری مګر په یوه ساحرانه قوت له خپلو حریفانو نه میدان وړی او په ځینو پټوو سایلو یا غولوونکو شیانو عمومی توجه ځانته را اړوی.
دا د منلو خبره ده چه ځان د خلقو په سترګو کښی ښه ښودل او لوړ مقام ته رسیدل ډیر له د خلقو د غولولو او ځان بل راز ښودلو نتیجه وی او ډیر لږ کسان دی چه د یوه حقیقی لیاقت په مرسته یوه عالی مقام ته رسیږی او په اخلاقی فضایل په عالم کښی محبوبیت پیدا کوی.
یو اجتماعی عالم د خپل علمی تحقیق په رڼا کښی وایی
هغه څوک چه په رښتیا له ټولو اجتماعی عیبو نو یعنی له خود پرستی له تعصب له خطاکاری او له ریا او دروغو نه خلاص وی له اجتماع سره به هیڅکله موافقت و نشی کړی او هره کوره به انزوا اختیار کړی.
که د غه خبره رښتیا وګڼو نو هغه لیاقت چه خلق یی خوښوی او په خلقو اغیزه لری بله قیافه پیدا کوی او د اسی مثال لری لکه چه یو بد رنګه مخ په ډول او سنګار ښایسته و ښودل شی.
هم د غه سبب دی چه ځینی بد رنګه مخونه خلکو ته ښه ښکاره کیږی او ځینی ښایسته مخونه چه د حیا او عفت په پرده کښی پټ دی د چا توجه نه جلبوی.
لیاقت کله لکه لوړ برج له ډیر لری ځایه نظر جلبوی مګر هیڅ پکښي نه وی او بی له نموده نور څه نلری.
کله کله ورانه کنډوا له ګنجونه پکښی وی او څوک یی نه وینی.
ما د غه راز ډیر مختلف او متضاد لیاقتونه لیدلی دی او پوهیږم چه هر لیاقت ښاغلی نه دی.
ډیر خلق دا هم لیاقت بولی چه سړی قلبه روپی په بازار کښی وچلوی او په یوه روپی د دوو روپو مال وا خلی ځکه په لیاقت باندی ډیره ښه عقیده نلرم او ډیر ځله راته د غه متاع لکه د غلا مال که هرڅو مره قیمتی وی ارزانه او بی قیمته معلومیږی.

کوچنیان

زه نه پوهیږم چه و مونږ ولی کوچنیانو ته په کوچنی نظر ګورو ، یعنی ولی ځانو نه لوی ګڼو او دوی کوچنی بولو ؟ ښایی چه پدی خبره زه ساده غوندی ښکاره شم او زما د غه خبره د کوچنیانو خبره وی مګر څه وکړم زه په رښتیا تر اوسه ښه نه یم پوه شوی چه لوی څوک دی او کوچنی څوک دی؟ ځینی کسان چه د لویوالی دعوه کوی او ځانو نه لوی ګڼی ما ته کوچنی او واړه په نظر راځی.

ketabton.com - The Digital Library

ښايي چه ددې سبب همدغه وي چه زه پخپله کوچنی يم.
ديوه کوچني ماشوم زمکه او اسمان هم ډيرلوی نه وي او لمريا سپوږمی ورته يو ټيکلی ښکاره کيږي.
ددنيا لکونه او کروړونه هم دماشومانو په نظرکښی له خوشلونه زيات نه دي او هرڅه کم په نظروړځي.
پاته شوه دابله خبره چه کوچنيان زما په نظرکښی خدای ولی لوی کړيدي اوزه ځله هغه چاته په لويو الی قايل يم چه نوروته واړه معلوميږي.
دا هم بی دليله نه ده، زه په ماشومانو کښی ځينی داسی لوی خويونه سترصفتونه وينم چه هغه(ستاسو په اصطلاح په ډيرولويانو کښی نشته)
هغه کسان چه لويي لري او ځانونه ورته لوی اوزوروړمعلوميږي دخپلي کيني او بغض په مقابل کښی ډيرکمزوری دي.
که زه اوته هرڅومره لوی شو او قوت وموموپخپلو غليمانو رحم نشو کولی.
زوروړو باندی قهر او غضب ديرزوروروی مګرماشومان دغه رازنه دي هغوی په زړونو کښی که کله عناد او کينه پيدا شي ډيرژربي محوه کولی شي اويوه شيبه وروسته له هغه چاسره مينه کوچه يو ساعت دمخه يې ورسره منګولی لګولی.
داکارلويان نشی کولای،لوی خلق دخپل قهراوغضب په مقابل کښی ديرواړه اوډيرکمزوری دي.
دا زوراوقوت دکوچنيانو په برخه رسيدلی دی چه دحسد اوعناد اورمړکړي اودا جهنم په ګلزاربدل کاندي.
ددنيا لوی لوی غمونه او مصيبتونه چه دلويانو ملا ماتوی په کوچنيانو ډيرتسلط نلری اودحوادثو ډيره زوروره سيلي ددوی له شونډوخندا اوخوشحالي نشي وړلی.
دوی په همدغه جګړه کښی خپل کاغذی پتنګان په هوا کوی اوخاندی ددوی تصوراوتخيل له دوزخ نه فردوس جوړولی شی اومونږ په جنت کښي هم له مارانواولړمانونشوخلاصيدی.
دوی په ډيرلږ څه ډيرخوشحاليږي يعنی ديره زياته خوشحالی په ډيرلږ شی اخستلی شی مګرلويان په ډيرڅه هغومره نه خوشحاليږي.
پدی سودا دوی له هرچانه ښه پوهيدلی دی اونورپکښی غوليدلی دی.
دکوچنيانو په زړه ګښی چه هرڅه وی هغه په خوله هم ويل شی مګرلويانوته دغه حق پوره حاصل ندی.
داجتماع اداب اوقيود ، عرف اوعادت،اصول اوقوانين په لويانو حکومت کوی اوکوچنيان دعقل له غلامی نه هم خلاص دي.
داخبره صحيح ده چه انسان اول په جنت کښی و ، وروسته بيا دغه نيمګړی جهان ته راغی.
دهرماشوم سرګذشت همدغه دی، ماشومان اوکوچنيان ټول جنت کښی دی ، دمورغيږ دماشوم دپاره جنت دی، دميندوتيونه دشيدولښتی دی دحيات اوبه همدغه سپيني پی دی چه دميندوله تورو پلوونولاندی پټی دی.
ترڅوچه ماشوم ماشوم دی اوله انديښنوسره نه دی اشنا ددنيا له غمونونه داسی بی غمه دی لکه چه پدی دنيا کښی بيخی نه وی اوپه بل جهان کښی اوسی.
کله چی له دغه معصوميت نه لږ غوندی لری شی اوشيطان يې وغولوی نوله جنت نه بهرشی اودنيا ته راشی.
اوس پوه شوی ! چه بلوغ اولويوالی علامه له شيطان سره آشنا کيدل اوغوليدل دی.

ketabton.com - The Digital Library

جګ برجونه

دکلا برجونه او دیوالونه ډیرجګ و ، دکلا شاوخوا خندق ډیرژورو. له دغه جګوالی سره دغه ټیټوالی تړلی و اودلوړتیا راز په همدغه کنبده کښی پټ و.

ترخوچه یوځای ډیرژورنشی دچا برجونه نه جیګیږی.

دیوه لوړیدل اودبل ټیټیدل یوله بله تړلی دی.

دا جګ برجونه هرچاله لری لیدل مګردا لویه کنده له لری چانه لیده اونژدی خلقوهم ډیرپام ورته نه و.

زمونږ سترګی له ډیرلری ځایه اورځلی اوجګ برجونه وینی مګرژوری ځاګانی اولویی کندی څوقدمه هغه خزانه وینی.

ددی هسکودیوالونواولوړوبرجونوخته له همدغه ټیټ ځایه اخستل شویده دا خته دسندا له پښولاندی پخه شوه اوډیروخلقوپه لتووهله بی له دینه دا دیوالونه اوبرجونه نه لوړیده.

یوه لوړمقام ته رسیدل دغه را زکارونه په مخکښی لری اوټیټ همدغسی جګیږی.

ددنیا جاه وجلال ، عزت اومنزلت هماغه لوړ برجونه دی چه سرګذشت یی له ډیرټیټ ځآیه شروع کیږی.

کوم سرچه دډیروخلقوپه مخکښی په تعظیم ټیټ شی نورسرونه ورته په احترام نه ټیټیږی.

هغه چه بل ته لاس په نامه نه وی ولاړ نورو ورته لاس په نامه نه دریږی.

داهغه پوردی چه سړی یی یوه ته ورکوی اوله بل نه یی غواړی.

که دا خبره تاسی نشی منلی نوراشی دخان نوکران وګوری ! هغه چه دخان په مخکښی خپل سرډیرټیټوی په نورو باندی ډیرتفوق لری اودرجه یی لوړه ده.

هغه آس چه دارباب دسپرلی دپاره په کمند کښی ولاړ دی له نوروآسونونه ډیرقدرلری اومیتران یی ډیرښه خدمت کوی.

که مونږ حقیقت ته ښه ځیرشوعزت ډیرځله په ذلت ګاټه شی اوباداری دغلامی نتیجه ده.

ډیرخلق شته چه دشخصیت ګټلودپاره خپل شخصیت له پښولاندی کوی اودعزت دپاره عزة النفس قربانوی.

څنګه چه دهقانان غنم په خاورو کښی شیندی اوبیا دغنمودرمندونه اخلی دوی هم عزت اوشخصیت له خاورولاندی کوی اوودی ته یی منتظروی.

په دنیا کښی لږکسان دی چه خپل فطری اوطبیعی لوړوالی په بل شان ساتی اودلوړوبرجونوغوندی نه دی بلکه دغروله جګوڅوکوسره شباهت لری.

حقیقت

لکه چه ریا په عبادت کښی وی اوشیطنت په هوښیاری کښی.

دښمنی هم که ددوستی په جامه کښی پټه وی اورقابت دمحبت په خیرښکاری.

ketabton.com - The Digital Library

ډېرمحبتونه دي چه ډېري پټي کيني پکښي پټي دي.
په ډيروا احسانونو کښي ديرزيانونه پټ دي.
ددي زماني خندا دماشومانو او ساده ګانو خندا نه ده چه يوازي دميني او محبت له پښته وي.
ددي وخت ښيګڼه هم که هرڅومره ښکلي وي عفت او تقوي پکښي نشته او ډيره رسوايي ورسره ملګري ده.
درقيبانو احسان او مهرباني دخلقو په نظر کښي ځوانمردي معلوميږي مګرله دغه باران سره تندر، ږلي او سيلابونه ملګري دي.
زه ددښمنانو مروت عاليجنابي ګڼم مګرصداقت او محبت ورته نشم ويل همدغه سبب دي چه زه دروغ او ريا بيخي نشم زغملي او په ځينو مواردو کښي ورته ډېرښه نومونه هم پيدا کوم.
زه پوهيږم چه عاليجنبان خپل رقيبان څنګه وژني؟ ما ته معلومه ده چه قاتلان تول يو راز نه دي.
ځيني خپل رقيب په توره وژني، ځيني په ټګي او ځيني په احسان، ته کولي شي چه دخپل رقيب سرد احسان په زور ځانته ټيټ کړي او له خپل حقه هم ورته تيرشي مګرله رقابت نه نشي تيريدلي.
په احسان او مهرباني رقيب محوه کيږي مګررقابت نه محوه کيږي رقيب وژل او رقابت وژل ډيرفرق لري.
ډيروخلقو خپل دښمنان مړه کړه مګردښمني مړه نشوه.
دپهلواني په ميدان کښي يو پهلوان بل ته دملګرتيا لاس غځوي او احترام په ځاي کوي مګرځان ورته نه ځملوي.
دغه راز احسان دزوراو قوت خاوندان له چاسره، نشي کولي ، دانيکي يوازي دضعيفانو کردي.
هغه چه خلق ورته سخي وايي او ستاينه يې کوي عاليجناب به وي مګردخيرخاوند نه دي.
دخان او ملک دا لويه او ښکلي مهمانخانه (ميلمستون) چه ګوري په زوراو جبرجوړه شويده او ډيرکورونه يې دخپلي وداني دپاره وران کړيدي.
داراز سخيان دخوارانو او غريبانو ګيډي نه مړوي بلکه خلق خواروي او وږي کوي يې.
حجره چلول او ميلمانه پالل په حقيقت کښي دډيرو وږي کول او دلږو مړول دي.
دغه اسراف او تبذير چه تا ته جود او سخا معلوميږي دپاکي او حلالي ګټي نتيجه نه ده.
که څوک په ظلم اوزورپه چل اوفريب پردي مالونه خپل نکړي دغه راز لوي دسترخان نشي غوړولي.
دچا په کور کښي چه هره ورځ پسونه او چرګان حلاليږي له هغه سره ارومرويا دليوانو قوت ملګري دي يا دګيدړانو چل اوفريب.
که څوک غواړي چه رښتياني سخي او دخيرخاوند وګوري نولاړ دي شي هغه دهقان دي وګوري چه يوه لاروي ته يې سکړک او شروميې په مخکښي ايښي دي او پخپله يې هم همدغه خوراک دي.
څوک چه پردي مالونه په چا باندي نه خوري او دخپل زياراوزحمت په ګټه ميلمه او مسافرپالي په سخاوت نه دي مشهورمګردخيرخاوند ورته ويلي شو.
هغه چه خانقاء چلوي او په لنګرکښي يې ډيروري مريري په ظاهره خودي نوروته ډوډي ورکوي مګرپه حقيقت کښي دي دنوروډوډي خوري.
دغسي پيراوفقيرته که ډيرخلق ډيرڅه راوړي اوله ډيروغټوسودا ګرونه په تول کښي دروند وخيژي رښتياني فقيرويل شو ځکه چه دده هرڅه دنورومال وي او پخپله هيڅ نلري.

ketabton.com - The Digital Library

څنکه چه د خان او ملک سخاوت د پردی مال برکت دی د شيخ کرامت هم د نورو د کرم نتيجه دی هغه څه چه مونږ ته په ظاهره ښه ښکاری په حقيقت کښی ښه نه دی او اصل څيره يی ډيره بده ده.
مونږ ديوه لښتی روانی اوبه پاکی گڼو که څه هم دلارو او د کوڅو ډيری پليتی اوبه ور سره گډی شوی او ډيرو خارو يو پکښی بولی کړيدی.
ډيره ښه ده چه زمونږ سترگی د حقيقت د ليدو د پاره نه دی پيدا او هروخت ظاهر ته گورو.

لويه خدايه؟

که زه ښه وکړم ته را سره ښه کوی که بد وکړی د بدو سزا را کوی.
که ستا مينه زما په زړه کښی وی په محبت را ته گوری.
که زه بی مينی شم ستا مهربانی کميږی.
ستا د رحمت بارانونه په ما باندی هغه وخت وريږی چه زما په زړه کښی رحم وی.
ز چه هرڅه وکړم ته هماغسی را سره کوی.
زما نيکبختی او بد بختی زما په عمل پوری اړه لری او جنت ته يا دوزخ ته تگ زما د ښه عمل او بد عمل نتيجه ده.
زمونږ عقل او فکر همد غو مره دی مونږ چه تا ته پخپله آينه کښی وگورو ستا په باب د غه شان فکر کوو.
که مونږ ځانته ونه گورو ستا لوی شان ته وگورو ته زمونږ له خيال او فکر نه ډيرلوی يی.
مونږ چه د ځان غوندی خلقو د پاره کالی نيسو او هغه د سر په سترگو نه وينو يا لنډوی يا اوږده.
مونږ پو هږو چه ستا ستاينه له مونږ نه پوره نه ده.
مونږ ډير واړه او کوچنی يو ته ډيرلوی يی.
دا زمونږ کردی چه د ښو په مقابل کښی ښه وکړو او د بدو په مقابل کښی بد ، که مونږ خوک وو هو حاکمان هم مونږ وهی.
که مونږ په ځمکه کښی غنم وشيندو او اوبه ورکړو ډير غنم را کوی، او زمونږ آب و دانه ځمکه هم بی عوضه نه پريږدی.
که ديوه نيالگی پالنه او روزنه وکړو خوږه ميوه او يخ سيوری را کوی.
که سودا گرو ته پيسی ورکړو هر څه چه وغواړو راوړی يی.
که له يوه ماشوم سره مينه وکړو له مونږ سره مينه کوی.
ستا شان له ټول مخلوق نه ډير اوچت دی.
ستا اراده زمونږ د ارادی تابع نه ده.
ستا کړه زمونږ له کړو نه نه پيدا کيږی.
ستا محبت زمونږ د محبت مولود نه دی.
ته خالق يی او مونږ مخلوق.

ketabton.com - The Digital Library

ماشومان

مونږ ناست وو ، ماشومانو زمونږ له ښنګه لوبې کولې.
کله به يو له بله ويشتل چيغې به جګې شوې ژړا اګولا به وه.
کله به د خندا شوراوزوګ دومره اوچت شو چه په عذاب به يې کړو.
يوه به چه د بل د لوبو شيان ګډوډ کول هغه به په قهرشوا وکنځلې به يې کولې زمونږ پام نو ، يو را پاڅيده د بل مخ يې
شو کاری کړ د هغه په مخ وينې وبهيدې او له مستې نه جنګ جوړ شو.
مونږويل: خيردی واړه دی نه پوهيږی.
زمونږ لويوالی دا تقاضا درلوده چه د کوچنيانو طفلانه لوبی هيڅ وګڼو او ملامت يې نکړو.
ماشومان د عمراووجود په لحاظ په رښتيا له مونږ نه واړه دی مګر دومره واړه نه لکه مونږ چه د خدای په دربار کښې
واړه يو.
د ماشومانو پوهه به له مونږ نه لږه مګر زمونږ پوهه د خدای په حضور کښې هيڅ نه ده يا هيڅ ده.
هلته مونږ له ماشومانو نه ډيرواړه يو ، او زمونږ پوهه ډيره لږه ده.
زمونږلوبې هم دوړوغوندی دی.
زمونږ خندا اوژړا هماغسې ده.
ماشومان پوهيږی چه واړه يو ، او مونږ نه پوهيږو.
راشی ! چه پدی خبره ډير خوشحاله شواودلوی خدای لويوالی ته په ډيرامید وګورو.

شعراوادب

د انسان په وجود کښې دوه شيان ډيرعزيزمعلوميږی چه يوه ته زړه او بل ته دماغ وايي.
له دماغ نه علم او فلسفه پيدا شوه ، له زړه نه شعراوادب.
اروپايان زړه د عواطفو او نفسي احوالو ځای ګڼې ، مسلمانان د ايمان او عقيدی ځای ته زړه وايي.
صبر ، رحم ، کرم شجاعت ، سخاوت د زړه کاردی.
عشق او مينه په زړه کښې وی.
شعرله زړه نه الهام اخلی اوله زړه سره کارلری.
ډاروين وايي: هغه لوی کمال چه د تحول او تکامل په لاره کښې يوازی د انسان په برخه رسيدلی او نورژوی ترينه
محروم دی د انسان قلبی عواطف دی چه په رحم ، مروت ، کرم ، شجاعت ، نوعه پرستی ترينه تعبيرکيږی . که انسان
غواړی چه له حيوانيت نه لری وی بايد د غه عواطف ښه وروزی ، د عواطف روزل د شعر کاردی او شعرته
د عواطفو او احساساتو د ظهوراو تجليت کوه طورويل شو.
ښنګه چه د لمرو رانګی او پلوشی لومړی ځل د لوړو غرو په څوکو پريووزی اوروستی وداع هم د غرو له څوکو سره
کوی ، د غسی د عواطفو او احساساتو پرتوهم د شاعرپه زړه له نورونه زيات لويږی او ځينی زړونه لکه د غرو څمڅې

ketabton.com - The Digital Library

اوغارونه دغه رڼا يا بيخي نه ويني يا يې ډيره لږه ويني، همدغه عواطف او احساسات چه د شاعر له زړه نه الفاظو ته را نقل شي شعر تر جوړ شي او په زړونو اثر کوي.

هو ! د شعر موضوع ښکلي خيالات ،عالي احساسات، دزړه تاثرات، دغم او خوشحالي خوبونه، د روحي او جسمي ښکلا اغيزي او عشق و محبت دي.

که دغه شيان په يوه ښکلي تعبير او ښو الفاظو کښي بيان شي چه د فصاحت او بلاغت مراعات پکښي په ښه شان شوي وي شعر ترينه جوړ شي او ډير ښه شعر هماغه دی چه په دغه معيار برابر وي.

څومره چه ديوه شاعر فکر او خيال آزاد وي اود محدوديت له قيودو را وتلي وي هغومره يي شعر لوړ او عالي وي.

که يو شاعر دنورو په شان هرچا ته او هر شي ته سرټيټوي او په فکر کښي يي دبغاوت جذبه نه وي موجوده له هغه نه دښه شعر هيله نشي کيدی.

شاعر بايد دفکر انقلاب علمبردار او بت شکن وي.

شاعر ته نه ښايي چه د زاړه منطق درس دعقل له زاړه بوډانه واخلي او په زړه لاره په زاړه فکر پسي لاړشي.

د شاعر خيال بايد ډير لوړ پرواز وکړي او له ډير هسک ځايه دغه جهان ته وګوري.

د شاعر نظر بايد نورو غوندې نه وي او هر څه په بل شان ووينې د شعر او ادب ژوند دفکر په ابتکار کښي دی او تقليد يي ابتذال د شاعر مرګ دی.

د شعر او ادب دنيا په دلداری او دلبري ولاړه ده شاعر بايد په هر څه او په هر وخت کښي زړه ته رجوع وکړي او ډير حساس زړه ولري.

هغه چه په زړونو کښي هيجان، تاثر او حساسيت نشي پيدا کولي او زړونه نه خوځوي شاعر ورته نشو ويلی.

که داخبره رښتياوي چه انسان په هر وخت او په هر حال کښي دزړه په خوښي پسي روان دی او زړه په دماغ باندی حکومت لري يعني دعقل ادراک دقلبي تمايلاتو له تاثير لاندی وي نو ويلي شو چه ديوه ملت عقلي او ذهني سير او حرکت هم د شعر او ادب تابع وي او شاعران په نفسياتو او روحياتو کښي تهير او تحول را وستلي شي.

همدغه شعر دی چه په زړو کښي زلزلي او طوفانونه پيدا کوی او کله پکښي داسي صبر او سکون ږدي چه غرونه يي ثبات او استقامت ته حيران وي.

که دا رشتيا وی چه دچرګانو په نارو ويده خلق له خوبه پاڅيږی نودا بايد ومنو چه د شاعرانو په نغمو ديوه ملت مړه احساسات او جذبات را ويښيږی او پدی اسرافيلي شپيلي کښي بل راز تاثيرات موجود دي.

کوم فيلسوف چه هر څه بد ګڼي او ژندګی توره په نظر ورغلي ده هغه هم شعر ته ښه ګوري او شعر دانسان دپاره يوه ښه پناه ګاه بولي.

شوپنهار روايي: ټولي بدبختي دانسان له نفس څخه نشئت کوي اوله ژوند سره ډير مصيبتونه او غمونه ملګري دي که څوک يوه داسي چاره لټوي چه له بدبختيونه لږ غوندي په امن کښي شي بايد په صنعت او هنر کښي مستمرق شي اودښکلا په مظاهرو کښي ځان ورک کړي.

په دغه حال کښي سړی په ظاهر له خلقو سره وي مګر په معنی کښي يوازي وي اودنيا ورته لکه يو سراب معلوميږی چه دده لمنه نشي لمدولی.

ketabton.com - The Digital Library

په همدغسې بيخودی کښې انسان د دنيا له شر او شوره اسوده کيږي او د بې نيازی مقام ته نژدی کيږي چه غير له حقايقو بل شی ته متوجه نه وی، دغه صنعت او هنر چه د شو پنهاو ر په نظر کښې د ښکلا مظهر دی او دی ورته ښه پناګاه وايي شعر دی.
که چيری په دغه غم لړلي جهان کښې د سعادت او نيکبختی پلو شو کله کوم کو ر ر ڼا کړی وی هغه به د شعر کور (بيت) وی.
د شاعر خيالی دنيا تر ډيره حده له غمونو او مصيبتونو نه پټه ده او هلته د اسی به درد سره بيخودی شته چه له سړی نه هرڅه هيروی.
تاسی شعر او ادب ته په عادی او معمولی نظر مه ګورئ، د شعر تو منه او قدسيت په نظر کښې ونيسئ.
هغه څه چه په زړونو کښې پيدا کيږی او په زړونو اثر کوی هغه عادی او معمولی څيز نه وی.
د ادغم او خوشحالی ترانه د انسان په ژوندانه کښې ډيره زياته اغيزه لری او انسان ترينه هيڅکله نشی بې نيازه کيدی.
ديوه ملت ژبه، کلتور، اخلاق په شعر او ادب ساتل کيږی ديوه ولس د ذوق او شعور، فکر او خيال، د احساساتو او عواطفو هنداره شعر او ادب دی.
هرځومره چه ديوه ملت شعر او ادب عالی وی هغومره يې اخلاق، نظر او روحيات لوړ وی او له لوړو ملکانو او انسانی فضايلو سره يې ارتباط او تعلق زيات وی.
شعر او ادب د بشر علايق له دين او مذهب سره ټينګوی او په هوښياری کښې بينايي او همدردی پيدا کوی.
کله چه زړونه کلکيږی يا توريږی نو شعر پکښې رقت او صفايي پيدا کولی شي.
هغه څه چه انسان د ماديت له غلامی او بت پرستی نه ساتی شعر دی.
عارفانه ذوق، انسانی عاطفه حکيمانه شعور د شعر په نغمو ده کوی او د حسن و نظر علايق همدغه شی ساتی.
کوم ملت چه شاعر نلری زړه نلری، سترګی نلری، عواطف نلری او د ذوق و تمناله خونده محروم دی.
شاعران دا کولی شي چه د انسان فرعونی غرور په تواضع بدل کړی او د دوهی ملنګ ته شاه جهان خوی او مړی سترګی ورکړی.
غم او سرور د شاعر هديه ده چه له زړونو څخه يې اخلي او زړونو ته يې ورکوی نو کوم قدر او قيمت د انسان په بدن کښې زړه لری په يوه جامعه کښې يې شعر او شاعر لری.

د ادب راز

چا چه د شعر او شاعر په باب ډير فکر کړيدی او د واړه يې ډير ښه پيژندلي دی هغه وايي ډير ښه شاعر هماغه دی چه ډير خود پرست وی او بې له ځانه په بل هيڅ شی کښې فکر ونه کړي.
دغه راز شاعر خپل ځان پخپل شعر کښې ښيي او مونږ ګمان کوو چه زمونږ تصوير يې ايستلی دی.
شاعر ځکه په مونږ ګران دی چه زمونږ د زړه خبری کوی او زمونږ خاطرات را يادوی.
شعر د زړه غږ دی او د زړه غږ د منطق له غږ نه ډير قوی دی.

ketabton.com - The Digital Library

شاعرپوهيږی چه عقل او منطق، دليل او برهان په مونږ باندی حاکم نه دی بلکه غرايزاو احساسات زمونږ رهبری کوی، دهمدی لامله هغه له احساس او غريزی سره خپل تعلقات ټينګ ساتی او له زړه سره کارلری.

ه څوک چه زړونوته ښه ښه پيغامونه راوړی اوزړونه خوشحالوی شاعردی، هغه پيغام چه دمعشوقی له خوا عاشق ته راځی شعردی.

شاعرله مونږسره دعشق او مينی په کارکښی کومک کوی اوله دينه ښه کومک بل نشته.

شاعرپوهيږی چه له نااميدی نه څنګه لذت اخستل کيږی اوغم څنګی خوږوالی پيدا کړی.

شاعران لکه ماشومان ډيرښه ښه خوبونه وينی اوپه همدغوخوبونودزړه نو تسلی کوی.

که دغه خوارِه رويا اوښکلی تخيلات نه وی دژوندانه تحمل ډيرګران دی.

څه شی چه مونږته ژوند خوږاوښه ښکاره کوی دهغه شی تصوردی چه په ژوند کښی بيخی نشته.

تاسی له شعراوشاعرنه علمی حقايق مه غواړی دشعرهدف حقيقت نه دی جمال دی ښکلا اوجمال لکه علم په ټينګ اساس نه دی ولاړ.

دعلم په دنيا کښی په يو څه پوهيدل خوندلری اوپه شعراوادب کښی ايهام اوابهام مزه داروی.

دلته سراوراز، پرده اوحجاب کمال دی، هلته تشريح، تفصيل تحليل اوتجزيی ته ضرورت دی.

هغه جذبه چه دانسان په روح ډيراثرلری دسرجذبه ده.

هيڅ ښکليتوب بی پردی اوبی حجابه نه دی.

هرڅه چه مونږ خوښوو اورمرويی په مخ باندی دا سرپرده پرته ده.

انسان له هغواشعاروسره شديده علاقه لری چه ځينی برخی يی ابهام لری اومختلف تعبيرونه پکښی کيدلی شی.

په شعرکښی يوازی دغريزی رهبری کافی ده.

شاعرباید دخپل فن به قوانينوکښی ډيرتاورا تاونشی چه لطف اوزيبايی يا خپل معصوميت له لاسه ورنکړی.

دلوړاوعالی شعردپيژندلومعيار بل شی نه دی له ژوند سره ارتباط دی هرځومره چه يوادبی اثرله ژوندانه سره ښه ارتباط ولری هماغومره ورسره علاقمندی زياته وی.

په شعراوادب کښی ساده انشا دا نه ده چه بيخی بی پيرايی وی اومختلف اجزا اوعناصرپکښی نه وی چه مختلف اجزا اوعناصرپکښي داسی ويلی شوی اوګډ شوی وی چه تشخيص اوتجزيه يی نشی کيدی ساده انشا ورته ويلی شو.

څنګه چه دلمرڼا ظاهراً سپينه اويورنګ معلوميږی مګرپه حقيقت کښی له اوو رنګونوڅخه جوړه ده ، ساده انشا هم له دغسی ترکيب پيدا کيږی.

غرض دا چه په شعراو وينا کښی ساده ګی ښه ده او سادګی له ښه امتزاج له عالی نظم اوداجرا له ښه تناسب څخه پيدا کيږی.

هغه انشا چه ډيری قلقلی پکښی وی اوډيرجليل لری يعنی لکه رعد اوبرق داسی وی دليکونکی عجز اوتصنع ښی.

دغه راز هنرښودنه له واعظانوسره ښايی، په شعراوادب کښی ساده ګی لوی صفت دی نه کاکه توب اوطمطراق.

شعرله علم اوفلسفی نه دين اومذهب ته ډيرنږدی دی اوالهامی خيز دی په شعرکښی عواطف اوخدايی فکرونه ډيره اغيزه لری.

په شعراوادب کشی يوازی بشرولتيوی اوبس.

ketabton.com - The Digital Library

اناتول فرانس چه په ادب کښې ډېرژورفکرلرې شعراوشاعر، ادب اواديب ته په دغه نظرګورې اودغسې يې معرفي کوي.

نوی کال

مونږحسابی خلق يو اوله ځان سره يوحساب لرو.
زمونږ په حساب زوړ کال ختم شو اود نوی کال په سرباندی موقدم کيښود.
مونږپوهيږو چه زمونږ حساب نوروغوندی نه دی.
دهغوی نوی کال دشلم قرن شپږ پنځوسم کال دی اومونږ دخوارلسم قرن پنځه ديرشم کال ته نوی وايو.
په رښتيا چه مونږ پخپل حساب ډېرښه پوهيدلی يو اوپوهيږو چه په کوم زمانه کښې ژوند کووا وڅومره بيرته پاته يو.
مونږ هم دزمانی په ګړندی ګاډی کښې سپاره يو اوچيرته ځو.
دا ګاډی لکه دوزيرانومو ټرکال په کال نوی کيږی مګرپه زړواوخرابولاروروان يو، ځکه ګړندی نشوتللی.
مونږ په کال اوکالوکښې ژوند کوواوډېرخوشحاليږوچه له زاړه کوره نوی کاله ته اوله زاړه کاله نوی کال ته لاړشو.
هو! مونږنوی کال ته خوشحاليږو اوهرکله غواړوچه نوی لوښی پيدا کړو اوپه نوی پياله خوله کيږدو، که څه هم دزړی زمانی دقرمزاوجاپان لوښی ددی وخت له لوښونه ډيرښه دی.
زمان اومکان هم دوه ظرفه لوښی دی چه زمونږژوند ورپوری تړلی دی اوپه دواړو کښې مونويتوب خوښ دی، مګردمکان په ساحه کښې زوړ اونوی ښه پيژنو اوپوهيږوچه دغه ښارنوی اوهغه زوړ دی،دا ودانی زړه اودا بله نوی ده،خودزمانی په زړښت اوځوانی کښې لکه چه تيروتلی غوندی يو.
دزمانی ظرف چه هرڅومره زړيږی زمونږ په حساب هماغومره نوی کيږی، مونږ دزمانی آغازته نژدی وختونه زړه زمانه بولواودزمانی روستيوپيړيوته نوی عصراونوی زمانه وايو.
نوی کال هم په همدغه صحيح حساب بنادی.
داتيا کالوبوډا خپل روستی کال نوی کڼی اودخپل ماشوم توب زمانه ورته زړه معلوميږی.
هرکال چه نوی کيږی له ځانه سره نوی خيالونه، نوی فکرونه، نوی کارونه ملګری وی.
که نوی کال خپل ټول کالی نوی نکړی يوڅه خونوی کوی اوځينی زړی جامی له ځانه لری غورځوی.
دنوی کال دنويتوب معيارهمدغه دی.
مونږ هيله لروچه نوی کال په ډېرونوجاموکښې ووينواوډېرنوی شيان ورسره وی.
مونږله نوی کال نه په رښتيا نوی څه غواړو اوپدی پوهيږوچه زوړ بوډا په نوی جامه کښې هم زوړدی اونوی ځلمی په زړوجاموکښې زوړنه دی.
که نوی کال زړوښکاريانوته نوی مرغی راولی نوی کارورته نشوويلی.
دنوی کال دلومړی ورځی ميله هم څه نويتوب نلری ځکه چه زمونږ په هيواد کښې دهرنوی کال شروع په ميلواوساعت تيريوکيږی اوقلبه کشی يعنی دکارآغازرسماً يوه نمايشی لوبه دی.
مونږبايد پدی پوه شو چه نوی کال له مونږ نه څه غواړی اوپخپله څه کوی؟

ketabton.com - The Digital Library

نوی کال سمدلاسه دورځو په اوږدولو او دشپو په لنډولو پيل کوی.
يعنی دخوبونو وخت کموی او دبيداری وخت دکار او فعاليت دپاره زياتوی. دتياری او تورتم عمرلنډوی او درڼا عمراوږدوی.
که مونږ دنوی کال په رمز او اشاره پوه شو دپسرلی برېښنا ګانی هم دغه مطلب ته اشاره کوی چه دنوی ژوند اساس په برق او برېښنا ايښودل شويدی او هغه زمانه تيره شوه چه دحيات اوبه په تورتم کښی وی او ژوند په تيارو کښی و.
دنوی کال له شروع کېدو سره سم په هوا کښی اعتدال پيدا کيږی او دژمی سوړوالی ورکيږی.
دنوی کال لومړی درس هم دغه دی او ساړه زړونه يی نه دی خوښ راشی ! چه دزمانی په تقاضا ځان پوه کړو او پيروی يی وکړو.

زما دلاس نيالګيه!

زه نه يم خبرچه ته چيرته وی او له کوم ځايه راغلی.
دومره پوهيږم چه له نورو ګڼو نيالګيو سره په يوه تنګ ځای کښی ولاړ وی.
هلته ستا دلو يېدو او غټېدو دپاره زمينه مساعده نه وه ځکه ستا تعلق له هغه ځايه قطع شو اودلته راغلی.
زه ستا په راتلو ډيرخوشحاله يم او تاته پخپل انګړ کښی ځای درکوم.
زه غواړم چه ستا تعلق او ارتباط له دغه کاله سره ښه ټينګ شی ستا نيلی او ريښی هرخواته وغځيږی ،ستا څانګی او ښاخونه په دغه نوا اوفضا کښی ډيره وده وکړی او له تانه غټه ونه جوړه شی ، زه به ستا دترقی اولوييدو دپاره زيارکاږم ته دلته زما له اولادونو سره په دغه کاله کښی او سيږه !دا ځا په تاباندی نه تنګيږی.
دا ستا کوردی ته ددغه کاله له ماشومانو نه يو ماشم يی.
زه هيله لرم چه ستا له سيوری لاندی ډيرخلق کښينی.
ستا شګوفه اوخوږه ميوه هرڅوک ووينی، ستا له څانګو او ښاخونونه مرغانو خوږی نغمی وکورم.
زما نيالګيه ! که زه تا شين او سمسور ووينم څومره به ښه وی.
ستا ښايسته شګوفه ، ستا سيوری او ستا ميوه به زما دپاره ډيرلوی نعمت وی.
که دغسی ښه اثراو دغه شان نيک عمل له ما نه يادګار پاته شی دا به زما نيکبختی وی .
زه دغه دګلابو بوټی او دغه دعکاسی نيالګی هم ستا له څنګه ږدم او تا ته دا ښيم چه زما زيار يو ازی دميوی دپاره نه دی زه ستا له شګوفی او شنو پاڼو سره هم ډيره مينه لرم.
که له ما سره ګيډه شته اوبی خورا که ژوند نشم کولی له ما سره سترګی هم شته او په مخ باندی پوزه هم لرم.
څومره به ښه وی چه سبايی ستا له څانګو دمرغيو خواږه او ازونه واورم او په خوږو نغمورا ويښ شم.
زما نيالګيه ! ته په دغه هوا کښی وده کوی بايد خپله خوشبويی هواته وسپاری او دهوا مرغان له تانه استفاده وکړی.
هغه ورمه چه ستا کاله ته راځی بايد له ځان سره يوځه يوسی.

ketabton.com - The Digital Library

دشاتومچی باید ستاله کوره بینوا لاړی نشی.
کشکی زما دوستان اوملګری ستا له سیوری لاندی خوشحاله کښینی اودلته دخوشحالی خنداواورم.
یوه خوله خندا اویوه شیبه خوشحالی پدی ارزی چه زه څوکاله ستا خدمت وکړم اوله لری ځایه اوبه درته راوړم.

دفکرپالونکی

پیراوفقیرنه یی چه خلقوته دعاوکړی اودهرچا دپاره د تسلی زیارت شی.
فیلسوف اوعالم نه یی چه خلق درنه علم اوپوهه یوسی.
طبیب نه یی چه درنځورانوعلاج وکړی.
پیسی نلری چه حاتم طایی شی اوورېی ماړه کړی.
قاضی یا حاکم نه یی چه عدالت وچلوی اودحق ملګری شی.
دغه راز افتخارات ستا په برخه یوهم ونه رسیده.
ته یوشاعراولیکونکی یی مګرله تا نه ښه شاعران اوښه لیکوال ډیرپیدا کیږی سره له دی زه تا ته په ډیرقدرګورم اوتاته په دیرلوی حق قایل یم.
دلته دفکراوقلم خاوندان ډیردی مګردفکراوقلم دازادی علمبرداران ډیرلږدی ځکه ستا مقام له نورونه هسک ګڼمه.
که څوک تا ته دفکرخاوند ونه وایی زه ورسره څه کارنلرم مګرکه دفکرخاوند تا خپل حقدارونه ګڼی زه به ورته بی انصافه ووایم.
هغه څوک چه په وطن کښی هیڅ نلری اودوطن دازادی دپاره سرورکوی په وطن باندی حق لری.
همدغه وجه ده چه دفکرپالونکی مقام له فکرلرونکی څخه ډیراوچت دی اوزه هم دواړوته به یوه نظرنه ګورم.

دژوند نغمه

ټول غلی دی ، هیڅوک څه نه وایی. دژوندانه نغمه غلی ده.
په دغسي چوپه چوپتیا کښی ذوقونه مری فکرونه محوه کیږی نشاي او خوښی لکه وحشی مرغه له انسانانونه تښتی.
زه غواړم ددغه سکوت طلسم مات کړم اوخپله سرینده وغږوم.
دا سرینده ما دعشق له هیواده اودبلبلوله کوره راوړیده.
زما دسریندی اواز ډیرخوږدی.
راشی ! کښینی زما نغمی واوری زه نه غواړم چه ارزوګانی مړی اوزړونه ساړه وی.

ketabton.com - The Digital Library

زه د احساساتو او جذباتو د و يښو لو د پاره راغلی يم.
دغه ده ما خپله سرينده را واخيستله او خپلی نغمی شروع کوم.
آه- دا څه وشوه؟ له دی سريندی نه خوهيڅ اواز نه پورته کيږی.
سرينده خو نه ده ما ته تارونه يی هم په ځای دی داولی نه غږيږی؟
ولی بی سره ده؟ له دينه لويه ضايعه بله نشته.
پوه شوم اوو پوهيدم دا سرينده دبلبلو له کوره ده او بی دګلونو له خوا بل چيرته نه غږيږی.
دا سرينده، له عشق سره ارتباط لری او تارونه يی په هماغه مقام پوری تړلی دی.
زه بايد ګلزار ته ننووزم اود ګلونو په حرم کښی دخپلی سريندی آوازواورم.
زما بايد دنرګس سترګی،دغوټی خندا ، دچندړولښتی،دسنبلو پريشانه زلفی وګورم او دحسن په ګلزار کښی خپله سرينده وغږوم.
بی له دينه دا خاموشی نه ورکيږی او خوشحالی نه پيدا کيږی.
دا توری وريځی بايد دلمراو سپوږمی له مخی لری شی.
دبلبلو پنجری او قفسونه بايد مات شی.
دباغ تړلی وربايد بيرته شی چه خوشحالی راشی اوذوق وشعورسترګی وغړوی.
دژوند نغمه دغه تقاضالری او بی له دينه په ژوندانه کښی نشاط او سرورنه پيدا کيږی.

نوی فکر

هرچيرته لاړم، هرچاته ورغلم ښکته پورته ډيرو ګرزيدم.
ښارونه می ولټول په هيڅ ځای کښی يی له هيچا سره پته نه وه.
هغه څه چه زه غواړم دلته نه پيدا کيږی چا چه غټه چوکی غوښتله پيدا يی کړه څوک چه په نوی موټرپسی ګرزيده هغه دی پکښی ناست دی هغه چه په پيسوپسی لالهانده و ، بانکونه يی ډک کړه.
يوازی زه خپل آرزوته ونه رسيدم په رښتيا چه زه په ډيرنادراو نا ياب څيزپسی ګرزم اوزما حرص له ټولو نه زيات دی.
هو ! زه نوی فکرنوی خيال اونوی جهان غواړم.
دلته نوی راډيوګانی،نوی فلمونه،نوی ساعتونه ،نوی فيشنونه پيدا کيږی. مګرنوی فکراونوی مضمون نشی پيدا کيدی.
دلته شاعرانو ډيری سندری وويلی خونوی فکرپکښی نه و.
پسرلی بيا هماغه ګلونه راوړل چه مونږ څوځله ليدلی او بوی کړيدی.
مونږ په قرنوقرنو دګل اوبلبل زوړ مضمون اړوورا اړوو مګرنوی څه نشو پيدا کولی.
مونږنوی مضمونونه په زړو موضوع ګانو کښی لټوو اودزړی بوډی په سرنوی دړی ږدو.
دلته ميندی نوی اولادونه راوړی مګردماغونه نوی فکرونه نشی راوړی.
دلته ښځی له کورونونه وتلی شی خونوی مضمون له دماغونوڅخه نه راوزی.
دلته دا عادت دی چه پيغله دپلارپه کاله زړيږی اوبيا وديږی.

ketabton.com - The Digital Library

دلته اوس هم د زړو فکرونو کاله ته ريباران ځي او راځي او له نوونه زړي خبری ښی خرڅيږی.
دلته د بوډی په تال کښی زړی ارزوګانی ځانګي او وزاړه سرودونه غږيږی.
دلته په خيرات خواره ميلونران شی، بيسواده به ريسان شی.
زمونږ کوچنيان چه پيدا شی نو سپين ږيری وی او په ډيره زړه ځانګو کښی خملی، زمونږ للوډ يره زړه ده او زړه دا يی زمونږ د ماشومانو تربيت کوی زمونږ ځوانان که ږيری و نه خريی او سپين ږيری ورته ويلی شو.
مونږ نوی خولی په سرکړی مګر نوی فکرونه مورد کړه، نوی ښارونه موجو ړکړه مګر زاړه بوډا ګان پکښی ناست دی زړی قصی کوی.
مونږ د زړو بوډا ګانو په محفل کښی زوړ راګ غږوو او له سپين ږيرونه د ځوانانو اتڼ غواړو.
دا آرزو بيهوده ده زه بايد په نوی فکر پسی بل چيرته لاړ شم.
دا شی له زړو شاجانيانو سره نشته.
که داتيا کالو بوډا نوی واده وکړی هم زوړ دی، که زوړ سری نوی پوستين واغوندی بيا هم زوړ دی که له زاړه ښاره نوی ښار ته راشی هم زوړ والی ورسره دی.
هو ! کوربی نوی دی، مګر فکر يی زوړ دی په د غسی نوی کور کښی نوی فکر او نوی مضمون نه پيدا کيږی.

زوړ فکر

سترګی يی مه خلاصوی ! کوم ښکلی مخ به ووينی ليونی به شی.
ميخانه به وګوری مست به شی، ځان به ووينی خودبين به شی.
د بل عيب به ووينی بدبين به شی.
پريږدی، چه سترګی يی پټی وی او څه نه وينی.
کوښښ وکړی ! چه په ښو او بدو پوه شی او څه زده کړی.
که دی د سواد او علم خاوند شو که دی په سمه لاره روان شو.
که ده د ښو او بدو تميز وکړ بيا به يی سترګی پرانيزو.
د سترګو پردی به يی غوڅی کړو د سترګو غړولو اجازه به ورکړو.
پخوا له وخت ده ده سترګی مه خلاصوی.
دی بايد هرڅه په پټو سترګو قبول کړی او سپين سترګی نشی.
دی بايد هرڅه د زړه په سترګو ووينی او د سر سترګی يی تړلی وی.

نادانی او ناداری

به کور کښی يی غله نه وه جامی يی هم زړی او شکيدلی وی.
پورچانه ورکاوه مزدوری نه پيدا کيده حيران و، چه څه وکړی او ډوډی ځانته څنګه پيدا کړی؟

ketabton.com - The Digital Library

وروسته له ډيرواند يښنو له کوره را واوت او شپه ډيره تياره وه.
پخواتردي يي کله غلا نه وه کړي ځکه زړه نا زړه په يوه کاله ننوت اوپس له ډيرتردد نه يي غلاته زړه ښه کړ.
په دغه شپه دده بخت بيدار وځکه چه د کاله خاوند ويده و.
ده په بيړه بيړه يوڅه مال راټول کړ اوپه ويره ويره يي کورته راوړ.
وايي چه دغله په غره کښې ځاي نشته نوپه کاله کښې به يي څه حال وي.
له ده سره دا سودا ډيره زياته وه چه که سبا ته يي خلق کورولټوي او دغلا مال ترينه راوزي ثوکاله به په جيل کښې پروت وي اوله دينه به هم بدبخته وي.
ده بله چاره ونه ليده دکوټې په يوه کنج کښې يي دزمکې په کنبلو شروع وکړه چه دغلا مال خوندي کړي
مګريو ساعت وروسته له خاورولاندي يو داسي کنج را ښکاره شوچه دسرو او سپينوزرو زورور دولت پکښې پروت و.
کله چه دا پټه خزانه راښکاره شوه غل وپوهيده چه په ټول کلي کښې ده غوندي بل بډاي نه واوده غوندي دذلت شپې هم بل چا نه دي تيري کړي.
هو !ده دخزاني دپاسه په لوږه شپې تيرولي دده په کاله کښې هرڅه ومګردي نا خبره و اوخپل شته ورته نه ومعلوم.
دي نه پوهيده چه زه ډيرلوي بډاي يم اوزما په کورکښې هرڅه شته.
دده ناداري په حقيقت کښې ناداني وه نورڅه نه و.
ددغسي سړي په حال افسوس په کاردي اوکه ديوه ملت دغه حال وي له دينه لويه بدبختي اودافسوس خبره بله نشته.
دناپوهانوفطري اومعنوي استعداد همدغسي له خاورولاندي پټ پاته کيږي لکه چه دنا پوهه ولس معدنونه پټ پاته وي اوڅه کارترينه نه اخستل کيږي.

سيند

دوچوډاګونو ، ددښتواوميرو له ښنګه لوي سيند بهيږي مګردغي وچي بيديا ته اوبه نه ورکوي.
په دغسي وچکالي کښې چه په اوبوباندي سرونه ماتيږي سيند لکه شوم بخيل په شتاب درومي اوزمونږ تندي ته نه ګوري.
کله چه سيند په چپوراشي کورونه اوآباد پټي هم له ځان سره يوسي.
همدغه سيند له مونږ نه هغه خوا بل رازروان دي اوله نورو سره يي رويه بل رازده.
هلته دغسي وراني نه کوي. دومره بخل نه لري. دغه راز بي رحمي پکښې نشته. هلته دسيند په غاړه زرشويان دسيند له شګونه زرراباسي.
ماهي ګيران پکښې په خوراروکبان نيسي اوښکاريان يي په لواوستړډند کښې هيلي ولي.
هلته له سيند نه ډيري لوي ويالي بيل شويدي ، ډيرلوي لوي ډاګونه له اوبولاندي شوه .کلي اوښارونه آباد شوه ،شاړي ځمکي په ثمرراغلي دغلواوميووپکښې څه کمي نشته.

ketabton.com - The Digital Library

هلته د سیند په مخکښی لوی لوی بندونه جوړ شوه، دبرېښنا ما شینونه ودریده، فابریکی او کارخانی په کارولویدی خلق آباد او ماړه شوه دا سیند ولی دلته دغسی او هلته هغسی دی.
مونږ ته په قهردی او په هغوی پیرزوینه لری، دلته ډیرتند او په خیزونوروان دی، هلته غلی اوآرام بهیږی.
دلته کوږوږځی او خپله مجرابدلوی، هلته پخپله ټاکلی لاره روان دی اوبی لاری نه ځی.
په رښتیا چه سیند دلته ډیرورانی کوی او هلته دیوه نظام اوقانون تابع دی چه ورانی ته یی نه بریږدی.
زمونږ ګناه د سیند په غاړه ده. سیند له مونږ نه ډیرخه وری دی اوډیریی را نه وژلی دی. دا سیند خونی سیند دی او له مونږ سره یی زړه دښمنی ده، څوځله یی زمونږ کورونه وران کړی اوآباد پټی یی رانه په وار وار وړی دی.
زمونږټوله ګنا ه د سیند په غاړه ده.سیند زورودی اوبه مونږ باندی هروخت ظلم اوتیری کوی.
آه- موږ څومره نا پوه یو چه دغه راز فکرکوو اوپخپله ګناه نه پوهیږو مونږخپله ګناه د سیند په غاړه اچوو، د سیند په غاړه خومونږ پراته یو په رښتیا چه دا زمونږ ګناه ده د سیند نه ده.
سیند له چا سره دښمنی نلری،سیند هرتږی ته اوبه ورکوی اودهرچا خیرنی جامی پاکوی.
سیند پوخ کارغواړی اوپاخه بندونه ورته په کاردی.
که زمونږ کارپوخ وای اوزمونږ بندونه پاخه وای زمونږ ویالی نه وچیدی اوزمونږ پټی اوبونه وړل.
مونږ د سیند په بندوبست پوه نشو اوله سیند نه موکاروانخیست دا سند دژوند اوحیات سیند دی.په ده کښی دورانی اوودانی دواړه قوتونه موجود دی.
سیند دهرچا ظرف اواستعداد ته ګوری هغومره اوبه ورکوی.
دمنګی خاوند اودمنګوټی خاوند ته سیند برابره برخه نه ورکوی اونه وړولښتیوته دلویوویالوپه اندازه څه ورکولی شی.
سیند دهرچا کارته ګوری اوهغسی ورسره کوی یعنی خام بندونه ورانوی اوپاخه بند ته ځان تسلیموی.
هغه څوک چه دژوندانه سیند پخپل سرپریږدی اویوه معینه مجرا ورته نشی ټاکلی له ژوند نه استفاده نشی کولی.

عقیده

په سترګویی څه نه لیدل مګردخدای کتاب یی ترځنګه وا ومسجد ته راغی.
ده هغه آسمانی کتاب په تاخچه کیښود اوپه لمانځه ودریده، کله چه له عبادت نه فارغ شو اوله مسجد نه روانیده هغه کتاب پاته شو اویوبل کتاب لاس ته ورغی.
دی ړوندو، کتاب یی نه لیده اوپه کتاب نه پوهیده مګرډیرتینګ یی په غیږ کښی نیولی و.
ده ته دا نه وه معلومه چه کتاب کښی څه دی اودچا کتاب دی؟ له ده سره ټینګه عقیده وه مګرپوهه اوبینایی ورسره نه وه.
ده دخدای دپاره دغه کتاب ښکلاوه اولکه تعویذ له ځان سره یی ګرزاوه.

ketabton.com - The Digital Library

عمل

هغه خپله امسا ټکوله او بازارته راغی، په سترګو يې څه نه ليدل مګر په نامه يې هرڅه پيژندل له ده نه خپلو ماشومانو وخکې غوښتی وی.

دی په همدغه شی پسی راغلی و.

ددنيا بازارته ډيرانده راځي او څه اخلي. دکانداران دهغوی په سترګو کښې خاوری اچوی او ردی مالونه ورکوی.

ده ته هم دکاندار له خاورونه ډکی وخکی ورکړی چه هرڅه ورسره ګډو.

دی روان شو او په لاره کښې يې ځولی له لاسه خوشی شوه.

ده دزمکی په مخ لاس وګرزاوه او هرڅه يې راټول کړه.

دی نه پوهيده چه خپل کاله ته څه وړی؟ او دده وخکی څنګه دی؟

ده غوندی ډيرانده دلته راځي او هغه څه وړی چه دوړلو نه دی.

هو ! دړندو عمل همدغسی دی مګر ړوند نوله دی زيات څه کولی شی ړوند که په سمه لاره لاړنشی بايد معذوريې وګڼو.

عبادت او دعا

درحمت بارانونه ونه وريدل، چينی وچی شوی په کاريزوو کښې دمرغی منبوکه نه لمديده، دونوپاڼی په پسرلی کښې زيړی وی، په سمسورو باغونو خزان ولګيده. په خلقو دلوږی هيبت راغی.

ټول دعبادت او دعا دپاره بيديا ته ووتل. پاک خدای ته يې زاری کولی لمونځونه يې کول، درودونه يې ويل ، دعا ګانی يې کولی ، دباران تږی و ، زوروربارانونه يې غوښتل.

دغسی داخلاص عبادت، دغه رازدسوز دعا ګانی کله دوی نه وی کړی په دغه وخت کښې ددوی تعلق له خدای سره ډيرزيات و ،دوی باوردرلود چه روزی له خدای سره ده، ډوډی له آسمانه راځي او زمکه دخدای دسترخان دی.

هرچا له خپلو بدو عملونو توبې ايستلی،دهريوه له سترګو اوښکی بهيدی مګردآسمان له سترګو يوه اوښکه هم تويه نه شوه.

دباران په انتظارکښې ورځ بيګاه شوه، ماښام هرڅوک خپلو کورونو ته لاړل. دقبلی له خوا توره وريځ را ښکاره شوه چه ډيره زياته تياره ورسره وه، خلقوويل دحيات اوبه په تورتم کښې دی ، زمونږ دعا قبوله شوه ،اوس به داسی زوروربارانوو وريږی چه غرونه رغونه به په اوبو ماړه شی او دزمکی تنده به ماته شی.

دا تياره ورووروزياتيده، کلی کورونه ، غرونه رغونه په دغه تورتم کښې ورک شوه، له آسمانه ډيرزوروربارن راښکته شو چه تالندی ،بريښنا ګانی له هيبته ډک غړونه اوزوروړسيلا بونه ورسره و.

ketabton.com - The Digital Library

دهوا موجونه په دغه شپه طوفاني معلوميده، باران ديوه زورورآپت هيبت درلود ، سيلاب له غره نه ډيرى غتى تيږى وغړولى دهرچا دا يقين و چه هرڅه به سيلاب يوسى، مالونه اولادونه ښځى اونرپه ټول تباه شي دمړوپته به نه وى معلومه کلى کورونه به له خړولاندى شي او هيڅوک به هيڅ پيدا نکړى.

دغه ډاربيا په کلى کښي دژړا انګولا آوازونه اوچت کړه خلقوبيا پاک خداى ته رجوع وکړه هماغه اوراد او هماغه درودونه بيا لوستل کيده هرچا به دعا کوله چه باران ودريږى اودخداى له قهره نجات ومومى.

بى زړه

دايمان ځاى زړه دى اودى بى زړه دى.

چه وړوکى و له شيشکو اوپيريانوډاريده چه لږ غوندى لوى شو دملا صاحب له ډاره په سبق نه پوهيده.

په کورکښي د ادى ډارو اودباندى د دا دا.

اوس چه لوى دى دخان ډار، دملک ډار،دحاکم ډاريبى په زړه کښى تينګ ځاى نيولى دى.

په لاره کښى ورسره دغلوويره ده اوپه کورکښى دغليمانوله ويرى خوب نه ورځى.

لويه خدايه ! په کوم زړه کښى چه دغومره ډيرى ويرى وى ستا ويره ډيره ځاى نشى پيدا کولى.

په دغسى زړه کښى ستا خوف ته ډيرلږ ځاى پيدا کيږى، که ستا ډاراودظالمانوډارپه يوه زړه کښى يوشان موجود وى له دينه لويه ګناه بله نشته.

کاشکى دوى يوازى له تا ويريدلى او ستا ددښمنانوډاريبى په زړه کښى نه واى.

دخلقوډارستا ويره په زړونوکښى کموى او ايمان ته زيان رسوى، ستا ضعيفه بندګان يوازى له تا نه نه ويريږى له نورو نه هم ويريږى. دوى اوس دزورورو په مخ کښى حق نشى ويلى اوته دحق طرفداريبى ، ته په دروغ خپه کيږى اودوى له ډاره رښتيا نشى ويلى.

ستا ظلم نه دى خوښى دوى له ويرى د ظالمانو خدمتونه اوصفتونه کوى، هغه مسلمان اوس چيرته دى چه يوازى له تا ډاريږى اوبس.

ستا بنده بايد د ډاربنده نه وى اودنمرود له اوره يى سترګه ونه سوزى.

ملک اوملا

دکلى ملک به چه هرڅه کول خوک يى مخى ته نشوورتلى ، زروه که زور ودواړه له ده سره و. هرڅه دده په لاس کښى و ، اوهرڅوک دده لاس لاندى و ، هيچا دخپلى خوراولورواک نه درلوده. دکلى غوړى اوچرګان هرڅه دده و. ښايسته ښځى به ده کړه وى، ښکلى هلکان به دده په مخکښى ګرزيدل اوهرچا به دده خدمت کاوه.

يوه ورځ به کوراوکلى کښى دا آوازه خپره شوه چه هغه بى موره اوبى پلاره هلک چه په علم پسى تللى و دعلم اوکمال خاوند شو هغه اوس له ډيرى پوهى سره بيرته وطن ته راځى ، هرچا ته سمه لاره ښى ،هرڅوک په حق پوه کوى اوهرچاته حق وايى ځکه چه هغه دحق ملګرى دى اوله ظلم سره دښمنى لرى.

ketabton.com - The Digital Library

دا آوازه په ملک باندی ښه ونه لګيده.
ملک له دغه هلک نه وډارشو او پريشانه خوبونه يې وليدل.
ملک پوهيده چه هغه خيرات خورملانه دی ، دهغه سترګی ډيری مړی دی او په زړه کښې يې دزورورو ډارنشته.
هغه هيڅکله يې له خدايه بل چاته سرنه ټيټوی. له هغه سره دحق جذ به او حقانی قوت شته او په وينا کښې يې بل شان تاثيرموجود دی.
ښوورځی پس ملا له يوی امسا سره راغی، ظلم اوناروا ته يې بد ويل، دزوراوقوت مخه يې ونيوله ، خلق يې پخپل حق پوه کړه او دمظلومانوملګری شو.
دده ملګری ورځ په ورځ زياتيدل او په ولس کښې پوهه اوبيداری پيدا شوه ،هغه ملک لری شو او په ځای يې بل ودريده. دغه بل ملک هغسی ملکی نه کوله او ډيربه سم چليده. چه علم او پوه پيدا شی ملکان سميږی او خلق سم ملک درو ی.
دفرعون اوموسی قصه، دملک او ملا افسانه همدغه معنی لری.
ملکان بايد په علم پسی لاړ شی او دعلم رڼا له ځانه سره راوړی.

شاعر

شاعريوازی پريږدی ځکه چه دی دجرګو او مرکو سړی نه دی.
هغه چه له نورونه ګټه کوی بايد نوروته ورشی.
دی غواړی چه له ځانه استفاده وکړی نه له بل چانه.
هغه وخت چه برخي ويشلې کيدی سازنده يې دساز او سرود مجلس ته راووباله او شاعريې له خلقونه لری يوازی کښيناوه.
شعراجتماعی شو مګردشاعرپه برخه تنهايي ورسيده.
څوک چه په آزادی مين وی هغه هيڅکله ځان نشی مقيد کولی.
يومجلس که هرڅومره ازادوی بيا هم بيخی بې قيده نه وی.
دازادی معشوقه هغه وخت چاته ځان ښيی چه له نورونه بيل اويوازی وی.
شاعرله ځان سره عشق لری او په ځان مين دی.
دی نه غواړی چه په نورو کښې ورک شی او نورو غوندی شی.
دی له خلقو سره همدردی لری مګرله خلقو سره ناسته ولاړه نشی کولی.
عاشق دی خومعشوقه نلری.
درد لری مګردوانه خوری.
ذلت يې نه دی خوښ اوعزت ته هم په ښه سترګه نه ګوری.
دده طبيعت بل شان دی.
دی تاسی ته لاره ښيی مګرپه يوه لاره درسره نشی تلی.
سبا

ketabton.com - The Digital Library

هغه ورځ چه تراوسه يی نه دلمروړانګی دغرونو په سرولويدلی دی اونه يی دپيښواوواقعاتومطلع چاته معلومه ده دسبا په نامه ياديږی.

دا اورځ لکه يوه پټه معشوقه له هرچانه پټه ده اودسحرنسيم يی هم له مخه پوړنی نه دی لری کړی.

دا نه ده معلومه چه دغه ورځ به څه له ځان سره راوړی اوڅه به له ځان سره يوسی.

دچمن په ګلونو به شبنم وروږی اوکه ږلی؟

يو اشنا به په سروسترګو له بل نه بيل کړی اوکه دوه خواږه ياران به غاړه په غاړه کړی.

دا ورځ له دغه مجهوليت اومعما توب سره دهرچا په زړه کښی محبوبيت لری اوهرڅوک ورته په اميد ګوری.

دهرچا کاراوزياردسبا ورځی دښه والی دپاره دی اودنن ورځی دعمل نتيجه دسبا ورځی په لمن کښی لټوی.

هرڅوک هيله لری چه دنن ورځی زحمت به دسبا ورځی په راحت بدل شی اوسبا به له نن نه ښه وی.

په همدغه سره د ژوندانه مشقت سپکيږی اودامید مزی غځيږی.

دنن ورځی بندی دسبا ورځی ازادی په خوب کښی وينی اوهمدغه رازخوبونه دغمونو تله سپکوی.

چاچه نن دخوښی اوخوشحالی ډولی کاله ته را وړيده هغه يقين لری چه سبا ته به دزوی پلارشی اوله دغی خوشحالی نه به بله خوشحالی پيداشی.

دا غولونکی سبا هيڅکله نه سبا کيږی اوترقيامته دوام لری.

دژوندانه ټول خوږوالی په همدغه شی کښی پټ دی که دغسی سبا ته څه اميد ونلرو دژوندانه تحمل هيڅکله نشو کولی.

زمکه اوآسمان په همدغی ورځی پسی سرپه خيږی سرګردانه ګرزی اوداتيا کالوبوډا هم له دغی ورځی نه نا اميده نه دی.

که دسبا ورځی مينه زمونږ له زړونو نه واوزی مونږ بيا ژوند نشو کولی ځکه چه زړونه سړيږی اوارزوګان مری.

که مونږ له سبا سره خپل تعلقات قطع کړو ډيرتا وان به وکړو اوخپل ژوند به فانی وګڼو.

زمونږنظربه بيا لری څارنه کوی اوډيرلنډ به ګوری.

په دغسی حال کښی مونږ بيا اوږده اوږده فکرونه نشوکولی اودمريخ سفررانه پاته کيږی.

دسباورځی فکرزمونږ په اخلاقی ژوند کښی هم ډيره اغيزه لری اودبشرهرراز مادی اومعنوی ترقيات ورپوری تړلی دی.

دهقان دهمدغی ورځی دپاره کرکوی اوباغوان په باغ کښی نيالګی ږدی.

دخرما زړی په زمکه کښی کرل اودخرما له ونونه خرما ټولول دهغوکسانوکاردی چه سبا ته اميد ونه لری اودنن ورځی په تنګه دايره کښی ايسارنه دی.

څومره چه دانسان ذهن اودماغ ترقی کړيده ، په هره اندازه چه انسان لوی شوی اوپوه شويدی هغومره يی له سبا سره تعلق زيات شويدی.

دسبا ورځی غم خوړل ، دسبا دپاره فکرکول، دسبا ورځی ضرورت او احتيا ج په نظرکښی نيول دډيرو پوهانو اودډيرولويانوکاردی.

زه لوی اوکوچنی په همدی پيژنم چه يوډيرلری ګوری اوبل ډيرنږدی دی ګوری.

LARAWBAR

ketabton.com - The Digital Library

دیوه سبا هم ډیرلری او دبل لنډ دی.
دمسلمان سبا پس له مرګه هم شته،دده نظرباید ډیرلری ښاروکړی او ابدی ژوند په نظرکښی ونیسی.
ابدی ژوند همدغه دی چه سړی له سبا نه غافل نه وی او دسزا اندیښنه ورسره وی.
نن او سبا هغه دوه میلمانه دی چه یو ځی او بل راځی.مونږله یوه سره وداع کوو او دبل په خدمت مشغول کیږو.
زمونږ خدمت باید دسبا ورځی دپاره وی او خپله آینده په نظرکښی ونیسو ، دعقل او دوراندیشنی تقاضا همدغه ده

دپسرلی ګله!

ستا ښایسته او ګلالی ځیره په جهان کښی ځومره قدرلری، اسمان له دومره لویوالی سره هرسحردشبنم په پاکو اوښو ښاځکوستا ښکلی مخ وینځی اوزمکه دخپل زړه له نمه اوبه ورکوی.
دزمکی مخ په تا ښایسته دی هو ! ستا په وږمو معطره شوه، دبلبل خوږه نغمه ستا دجلوی برکت دی،شاعران ستا په ستاینه په جامعه کښی مقبول شوه، ښکلو پیغلوتا ته پخپل اوربل باندی ځای درکړ، بورا ستا په مینه په غزلوکښی وستایل شو.
په شعراوادب کښی ستا برخه ډیره زیاته ده، دمینی او محبت ډیرښه سوغات ته یی.
مګرګوره چه پخپل جمال او کمال مغرورنشی اوله باغو نه اوزی.
تا غوندی ډیرښکلی اوښایسته ګلونه دهیواد په غرورغوکښی پیدا شوه چه نه چا ولیدل اونه چا وستایل.
که ته هم له دغه چمن نه ووتلی اوپه غرونوکښي دی ځای ونیونه به بلبل پیدا کړی اونه مالیار.
ته دخلقوله نظره مه لری کیږه اوځانته مالیارپیدا کړه !
دانسان دا عادت دی چه مطلق ښه نه ستا یی اوهرښه ځیز ښه نه ګڼی هو ! دی هماغه شی ښه بولی چه ده ته نژدی وی اوده خپل وبلل شی.
دلته هرځوک خپل ښاغلی ګڼی اوهریو دخپل باغ ګلونه ستایی.
نه هیڅکله دخلقوله نظره لری کیږه مه.
ستا ښایست دخلقودتوجه اوالتفات نتیجه ده.
که ته غواړی چه هرځوک دی قدروکړی اوپخپل سردپاسه ځای درکړی لکه نرګس هرچاته په ښه سترګه ګوره اولکه دباغ غوټی هرسحرخلقوته خانده !
په دغسی التفات اویوه خوله خندا سړی دخلقوزړونه خپلولی شی.
په یوازی ګلتوب اوګلالیتوب هیڅوک قدراومنزلت نه مومی اونه په تش ښایست دلبری اودلربایی کیږی.
راشه زما دباغچی ګل شه * چه هرسحردی په دیدن تازه کومه

د رمی خاونده !

ketabton.com - The Digital Library

دتوری کیږدی، اودلوپی رمی خاونده !
پدی سره اوتکنده غرمه کښی ،پدی وچه بیدیا او سپیره صحراکښی، چه یخی اوبه ،یخ سیوری توده ډوډی شودی
اومستی کوچ اوپیروی کورت اوغوړی پوخی اوپنیرونه هرڅه له تا سره دی په خوارانواوبیوزلورحم وکړه !
له لارویونه خپل خوږونکی سپی ایسارکړه !
هرڅوک چه ستا کیږدی ته په هیله اوا سره راځی هغه له خپلو سپیونه ساته اوقدرپی کوه !
په دی وچ ډاک کښی بل سیوری نشته یوازی ستا سیوری ته هیله اوا سره کیږی.
که ته خپل سپی ونه نیسی له دینه لویه بی رحمی بله نشته.
ای دخوږوسپیو خاونده !
ستا دسپیوتاوان له تا رسیږی اوددوی په ضررته نیولی یی.
سپی اونفس دواړه یوشانته دی.
ته خپل سپی ونیسه ! اوپه مونږ رحم وکړه !
ته پخپلو سپودا ګمان مه کوه چه دوی به هروخت ستا غلیمان نوته غاپی .
دوی ډیرځله داسمان ستوروا وسپوږمی ته هم غاپی .
ستا په ملګرواودوستانوهم بلوڅی اوغوټی وهی.
آه- هیڅوک زما ناری نه اوری.
دخپلو سپیو حملی هم نه وینی.
زما غږ ترکیږدی نه رسیږی.
دوی ولی څه نه اوری؟
ولی څه نه وینی؟
ولی په چارحم نه کوی؟ پردی خوبه نه وی؟
کیږدی خودپښتنومعلومیږی.

بی ګناه بندی

پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
مه ویریږی ،دده په آزادولو کښی هیڅ خوف اوخطرنشته.
فساد اوشرارت له ده نه پیدا کیږی.
دده بندی کول لویه ګناه ده.
دا هغه یوسف دی چه دبی ګناهی په سبب په زندان کښی لویدلی دی.
که دی له زندانه راواوزی ستا سی آینده سنجولی شی اوستا سی دبلی ورځی غم خوړلی شی.
پریږدی !دا بی ګنا بندی پریږدی !

ketabton.com - The Digital Library

که دی خلاص شو ستا سو انتظام به په ډیره ښه شان وکړي.
ستا سی وړی به ماړه کړی، ستا سی بربنډ به پټ کاندی.
تا سی دغه ښکلی موجود په تور وخاګانو کښی مه غورځوی.
په زندانونو کښی یی مه اچوی.
په لیوانو او پړانګانو یی مه خوری.
پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
دی به ستاسی دګډو وډو او پریشانو خوبونو صحیح تعبیرونه وکړی.
ډیری سخری، مبهمی او مجملی غوتی به پرانیزی.دی دراتلونکی حال پیشبینی کولی شی.
د طبیعت په رمزونو او اسرارو پوهیږی.
دجوی او فلکی اوضاعو اقتضاآت ورمعلوم دی.
پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
دده په آزادی باندی علم او پوهه زیاتیږی.
وطن رڼا کیږی، ړانده بینا کیږی.
دی له خپلو جفاکارو ورونو سره هم ښه سلوک کوی.
دی ډیر پیچومی او اورولی شی.
ډیری کړی لاری سمولی شی او ډیر مشکلات حل کولی شی.
ما خوب لیدلی چه دا بندی خلاصیږی او د سلطنت په کرسی کښینی .
ښه فکروکړی !
دا بندی څوک دی؟
پس له ډیره فکره وایم:
فکر دی فکر !

نظر لالا

په یوه ستانه کورنۍ کښی یو سپین ږیری خدمتګار او سیده چه هرچا به ورته نظر لالا ویل.
دا سړی د ماشوم توب له وخته د بوډا توب تر زمانی په دغه کاله کښی و او خپل ژوند یی په همدغه کاله کښی خاوری کړ.
د دی کاله نسبی سړی نه و او د خدمتګار په حیث یی کار کاوه، مګر مزدور ورته نشو ویلی ځکه چه د مزدور په شان کار یی نه کاوه.
هیڅوک به خپل ځان د ځان د پاره په کار کښی د غو مره ستړی نکړی لکه چه نظر لالا د دغی کورنی په خدمت کښی ستړی او ستومانه و.
کوم کار چه څوک د یوی ټینګی او لوړی عقیدی د پاره کوی هیڅ حریص او په ګټه مین سړی یی د پیسو د پاره نشی کولی.

ketabton.com - The Digital Library

ده دغه خدمت د خدای د پاره کاوه او په داسې جذبه يې کاوه چه دلمانځه دفوتيدو هم څه ډيره پروا ورسره نه وه.
په دغه سړي کښې ډيرزيات اخلاص، امين توب اوصداقت موجود و چه پدې وخت کښې يې مثل او نظيرنشي پيدا کيدی يا ډيرلږ پيدا کيږي.
دا سړی به نامه او بې نشانه سړی و، جامې به يې تل زړې او خړې وې مګردزړه صفايې يې دومره زياته وه چه زه ورته حد او اندازه نشم ټاکلی.
په کوم کلي کښې چه نظرلالا او سيده دجاه او جلال خاوندان او دعلم وفضل صاحبان هم اوسيدل چه ځينو مريدان هم نيول مګرزه له هغو ټولو نه نظرلالا انتخابوم اوله نورونه په ادب تيريږم.
زما دا عادت دی چه له مخدوم نه خادم ته په محبت ګورم او له پيرنه مې مريد خوښ دی.
له ماسره اوس دا فکرډيرپوخ شويدی چه دخيراوبرکت خاوندان په ساده مسلمانانوکښې ډيرموندلی شو او پوهان اوهوښياران دبل دپاره له خپلې ګټې نشي تيريدلی.
څوک چه دخدای دپاره دنوروخدمت کوی او خپل ژوند دنورو له ژونده قربانوی هغه لکه نظرلالا داسې وی چه خپله مادی ګټه هيڅ نه پيژني او په پردی کاله دومره زهيروی چه له هيچا سره به دخپل کاله دغومره غم نه وی دا سړی په توراوسپين نه پوهيده الف او بې يې نه وه لوستی دلفظ او معنی فرق يې نشوکولی مګردنيکۍ اوخيررسولو په لوړه مبدا يې ټينګه عقيده لرله او دا جذبه پکښې دعشق حد ته رسيدلی وه.
نظرلالا دهرچا په نظرکښې ډيرسخت اوبخيل سړی معلوميده هرچا به ويل چه دده غوندی سخت سړی بل نه پيدا کيږي، په رښتيا چه دده پيرزوينه په ځان باندې ډيره لږه وه مګربخيل ورته نشم ويلی او ډيرحاتمان زه ورځنې ځاروم.
کله به چه د کاله خاوند نظرلالا له کابله ننګرهارته استوه چه ښاروی او پسونه بوزی نويوڅوډې به يې ورته پخې کړې او ډيرې لږې پيسې به يې هم ورکړې چه په لاره کښې ځانته کوم وخت څه نګولی واخلي يا چيرته دښارويو دپاره واښه پرې رانيسي، دا سړی به له کابله لغمان ته ولاړ او ښاروی به يې هم ورسول، مګريوه مياشت يا دوه مياشتې پس به چه څوک ميلمانه راغلل او چرګ به پکار شو نظرلالا به هغه پيسې په چرګورو ورکړې چه ميلمانه په ښه شان عذرشي او د کاله دخاوند ښه نوم وساتل شي.
دی هغه راز خدمتګارنه و چه له خپل مخدوم نه څه واخلي او دځان دپاره شی ذخيره کړي بلکه ده به هغه ته څه ورکول او خدمت يې بيخې وړياو.
دده خور او خوريي ډيرغريبان و مګرهيڅ بد ګمانه سړي هم دا ګمان نشوکولی چه دی دی هغوی ته څه ورکړی.
که کله به د کاله خاوند دده په خاطرهغوی ته څه ورکړه دی به خپه کيده او ددغه کاله زيان ورته لکه د ايمان زيان معلوميده.
دنظرلالا دا عادت و چه چرګړ به له خوبه پاڅيده او دسپيدو په رڼا کښې به غره ته ته، ترڅوبه چه لمرخرک واهه ده به له غره نه دخسوګيډې راوړ، چه سبا ناری به يې وکړ نوبيا به په نورو کارونو پسې روان شو او ټوله ورځ به يې کار او خدمت کاوه.
هغه پس له ما ښامه هم دشپې ترلسو بجو دميلمنو خدمت کاوه او ډيرناوخته به ويده کيده.
دده په کارکښې درخصتې او تعطيل ورځې نه وی اودناروغی دپاره يې هم فرصت نه درلود.
دی دعادت او ډيرکارکولو په وجه له پولادو نه هم کلک و.

ketabton.com - The Digital Library

هغه ګيډې چه ده د شپيتو کالو په عمر په شا باندې راوړې ددې زمانې ښه ښه ځوانان يې نشي وړلی.
ده به هر کله د ختا پيوندې کالي اغوستل او خوراک يې هم ډيرخوارو.
ترڅو به چه ډير مجبور نشونو د اخترپه ورځ به يې هم نوې کالي نه اغوستل.
په دغه کاله کښې به چه هر څومره ښه څه پاخه شوه دده برخه به په کښې ډيره خوار ه وه ځکه چه ښه ډوډې دده له ستونې ښخه نه تيريده او په همدغه وجه به د چرګ ورميږ دده برخه وه.
نظرلالا له تودې ډوډې سره هم دښمنې درلوده او چه په شکور کښې به سړه پرته وه نودې ته به يې لاس نه وروړ.
په همدغه سبب دې په ډيربخل مشهورو او هرچا به ورته سخت او بخيل ويلې.
دا ود خلکو قضاوت چه له حقيقت نه ډير لرې و او په ډيرې ظاهربينې بناوه، هغه خوک چه خپل ژوند دبل د پاره وقف کړې او هيڅ دنيا يې ګټه پکښې له نظرلاندې نه وې هغه ته به څنګه بخيل وو ايو.
هو ! نظرلالا په ځان باندې بخيل وځکه چه له ځانه تيرو او خپل ځان يې بل ته بخښلی و ده ته به که چا د خداې د پاره څه ورکړه هغه يې دبل د پاره اخستل او بل ته يې ورکول.
دا ايثاراوفدا کارې چه پدې وخت کښې لکه دانځرګل يا د مرغې پې ډيرنادرڅيز معلوميږې له انسانې غرايزو سره ډيرموافقت نلرې او مثالونه يې ورک دې.
دا راز سړې د خلقو په نظر کښې ډيرساده او ډيراحمق معلوميږي.
په عقل او پوهه دا ګمان نشې کيدې چه چا ته ددغسې ايثار او فداکارې اجازه ورکړې.
خپل ځان خوارول او بل پالل، له ځانه تيريدل او دبل په ښه ورتلل دعقل او فکرکارنه دې، ددغسې کارونو د پاره يو لوړ معنوي عشق په کار دې او د نظرلالا اخلاص غوارې.
ددغه کاله هرڅه د نظرلالا په لاس و او دده په امانت دارې هرچا داسې يقين درلود چه هيڅ شک پکښې چا نشو کولی.
زه دهغه چا ستا ينه نه کوم چه نظرلالا ورته ډيراخلاص او عقيدت درلود اود زما په نظر کښې د ستايلو وړ نظرلالا دی اوده په ښه سړيتوب ټينګه عقيده لرم.
دې اوس له نظره پناه دې او زه دده زيارت ته په ډيراخلاص ورځم.
په هغه اديره کښې چه دې خښ دې نور قبرونه هم ډيردې او په ورباندې لاجنډې هم ولاړې دې مګرزه خپل مراد له نظرلالا ښخه غوارم.
دده حسنات راته ډيردرانه معلوميږي.

ketabton.com - The Digital Library

جبراواختيار

هغه کارچه انسان په اراده او اختيارنه وي شوی د فخرورنه دی او د ملامتی موجب هم نه ګرزي يعنی که د چا ونه ټيټه وه ګرم نه دی که چا متوسط قد او قامت درلود ورته نشوويلی چه ډيرښه کاردی کړی او اندازه دی ساتلی ده.

که يوسړی خپل سپين مخ تورکړی ملامت دی مګرد حبش مخ که هرڅومره توروی څوک يی نشی ملا متولی ځکه چه دده اختيارا واراده پکښی دخل نلری.

که يوسړی خپل غليم په جنګ کښی مړکړی او خپل شجاعت ښکاره کړی حق لری چه پخپله توره او توريالیتوب فخروکړی مګرکه مرغی ولی او سړی ولګيده که څه هم دده دزوروراوزړوردښمن وی خپل بريت نشی تاوولی اوتوريالی ورته نشوويلی.

هيڅوک يوګونګ په حق نه ويلونه ګره موی ځکه چه هغه مجبوراومعذوردی.

مګرهغه چه ژبه لری اوله ډاره حق نه وايی له ملامتی نه نه خلاصيږی که څه هم يوڅه مجبوريت دلته هم شته اواختيارنيمګړی دی.

د جبراواختيارمسله ډيراږخونه لری او دغه فيصله څه آسانه خبره نه ده.

زه په دی ځای کښی دا اراده نلرم چه له علمی خيړنی نه کاروا خلم زما مقصد بل دی او د ملايانو په کارکښی کارنلرم.

زه حتی الامکان له فلسفی بحثونو نه ډډه کوم مګرکله کله می دموضوع تعلق او ارتباط مجبوروی چه په معقولاتوکښی مداخله وکړم.

زه نه وايم چه انسان مختاردی ځکه چه مونږ ډيرمجبوريتونه لرو او دجبرمظاهردلته بيخی ډيردی.

مونږمجبوريو چه په وچه مزل وکړوځکه چه دلته بحرنشته اوزمونږ په هيوادکښی بيړی نه ګرزي.

همدغه شان مونږ له کابله ننګرهارته په هوا نشوتلی ځکه چه هوايی سرويس نه دی جاری مګردغه راز مجبوريتونه په ځينونوروځايوکښی نشته هلته يوسړی اختيارلری چه په هوا ځي که په بحرکښي اوکه په وچه.

اوس پوه شوی ! چه جبراواختيارپه هرځای کښی يوشانته نه دی اوټول انسانان يورازنه دی.

ډيرمجبوريتونه پخواو چه اوس نشته اوخپل ځای يی اختيارته پری ايښی دی.

يوه ماشوم چه اول پيدا شی هيڅ اختياروسره نه وي او دبل په غيږ کښی ژوند کوي پخپله نه چيرته تلی شی اونه راتلی شی. څملول او پاڅول يی دبل په لاس وي اوکالی بل څوک وراغوندی مګرڅومره چه لويږی اوغټيږی هغومره د مورله غيږی لری کيږی اوله مجبوريت نه داختيارخواته درومی .کله چه پخپلوپښوروان شی نوبيا خپل مخ پخپله وينځی او پخپله خوښه له کاله وځی يا کاله ته راځی.

کله چه ځوان اوځلمی شی دکاله واک اواختيارهم دده شی اودپلارپه جايداد تصرف وکړی.

په هره اندازه چه دژوندانه درجه اومرتبه لوړيږی مجبوريت کميږی او اختيارزياتيږی.

يوکانی که څوک هری خواته غورځوی، اوهرراز لوبی پری کوی کولی يی شی مګرونی اوبوټی دغسی نه دی يعنی دنبات مجبوريت له جماد نه لږدی، ځکه چی دحيات اثرپه ده کښی زيات دی.

له ونواوبوټونه بيا دځارويو اختيارډيردی اوجبرونوهم تخفيف موندلی دی، انسان چه له حيوان نه پورته مقام لری اودتکامل په لاره کښی وړاندی دی دده اختيارنورهم زيات شوی اوله خپلی ارادی نه ډيرکاراخلی.

ketabton.com - The Digital Library

په انسانانو کښې هم د وحشي او مدني انسان د عالم او جاهل انسان د قوي او ضعيف انسان په اختيار کښې ډير فرق موجود دی مګر بيا هم په هر حال کښې يو څه مجبوريتونه شته او په جبر او اختيار کښې ډير فلسفي بحثونه کيدی شي. د دنيا ډير پوهان پدې عقيده دي چه د انسان ډير کارونه په ظاهره ارادي او اختياري معلوميږي مګر په حقيقت کښې د مجبوريت اثروي او خبره له اختياره وتلې وي.

دوي وايي هغه سړی چه ډير په غيظ او غضب کښې وي او په همدغه وجه د چا د وژلو اراده وکړي مونږ ورته د اختيار خاوند نشو ويلی ځکه چه دی په دغه حال کښې د داسي اغيزو او نفسي تاثراتو محکوم دی چه له دغه کاره ځان نشي ژغورلی او پخپلو احساساتو حاکميت نلری که مونږ پوه شو چه دی په دغه وخت کښې له يوه ليوني نه څه فرق نلری او په طبيعي حال کښې نه دی ، دی به ارو مرو مجبوره ګڼو او دغه کار ته به غير اختياري وو وايو.

همدارنګه هغه څه چه يو عاشق د عشق په جذبه کښې د عشق د پاره کوی له مجبوريت نه نه وی خلاص او اختياري ورته نشو ويلی.

د دغو خبرو خلاصه او نتيجه داده چه شديد محبت او شديد بغض د انسان اختيار سلبوی او هغه څه وربانديکوی چه په عادي او طبيعي حال کښې يي يو عاقل انسان نه کوی د همدي لامله ډير خلق پخپلو ځينو کارونو بل وخت پښيمانه کيږي او پوهيږي چه ښه يي نه دی کړي.

ځيني نور پدی عقيده دی چه انسان د اختيار خاوند دی که ښه کوی بايد ښه ورته وو وايو او که بد وکړي بايد بد يي وګڼو. دوی وايي که انسان د عشق د پاری کوم کار کوی او که د دښمنی د پاره په دواړو حالو کښې دغه کار د ده ګڼل کيږي او په ده پوری تعلق نيسي ځکه چه دغه مختلف احوال چه د زوروري مينی يا د شديد عناد په اثر پيدا کيږي او نفسي يا روحي اغيزی ورته ويل کيږي پخپله له نفس څخه عبارت دی او نفس د همدغو احوالو او کيفياتو نوم دی، هسی نه چی کوم بل شی په نفس اغيزه کوی او اختيار يي سلبوی.

ارسطو د جبر او اختيار حدود ډير ښه ټاکلی دی او پدی باب کښې يې ډيره ښه فيصله کړيده.

دی وايي هغه کار چه يو سړي پخپله اراده نه کوی او د ده اختيار پکښې هيڅ دخل نلری ښه او بد يې د ده ته نه دی راجع او د ده کار ورته نشو ويلی يعنی که يو زورورباد يو سړي کومی خوا ته يوسی يا يې څوک لاس او پښې وتړي او له يوه ځايه يې بل ځای ته وړی نو دلته اختيار سلب دی او په مجبوريت کښې هيڅ شک او شبه نشته مګر که يو سړی د خپل شرافت د ساتلو د پاره کوم کار کوی او خپل عزت او وقار يې يوه کار ته مجبوروی نو دغه راز مجبوريتونه د جبر له قانون لاندی نه راځي.

دی د مثال په ډول وايي: که د يوه سړي مور او پلار اولادونه د يو ظالم او مستبد له تهديد لاند وی چه د ده په تسليمدو او اطاعت هغوی له زيان او ضرره محفوظ پاته کيږي او که اطاعت ونکړي هغوی ضايع کيږي نو په دغه صورت کښې دا سوال پيدا کيږي چه که دغه سړی د هغه ظالم له خوا په يوه ناوړه کار مامور شي دی په دغه باب کښې مجبور دی او که مختار؟

ارسطو وايي چه دلته جبر او اختيار مخلوط شانته دی مګر د اختيار جنبه غالبه ده ځکه چه د دغه کار په کولو او نه کولو کښې د ترجيح او انتخاب مسله مينځ ته راځی نو هره خوا چه دی انتخابوی او ترجيح ورکوی هغه د ده خوښې او ارادی ته راجع ده او د ده کار ګڼل کيږي.

دی وايي په دغسی موارد و کښې که سړی ناوړه او بد کار وکړي دغه راز مجبوريتونه معقول عذر نشي کيدای په دغسی مجبوريت بايد سړي پښې کيږدی او هغه څه وکړي چه انساني شرافت او وجدان يې تقاضا لري.

ketabton.com - The Digital Library

شجاعت او شهامت چه يو اخلاقي فضيلت دی په همدغسی موارد و کښی ځان ښيی او د افتخار حق پيدا کوی.
هغه د سرخطر چه په جنګ او جګړه کښی يو بی زړه سړی تيښتی ته مجبوروی د خلقو په نظر کښی څه اعتبار نلری په همدغه وجه له تورو او ټوپکو نه تښتيدونکی هرچا ته سپک ښکاری او هغه چه له مرګه نه ويريږی او په ايستلو تورو ورځی د خلقو په نظر کښی درانه معلوميږی.
که په دغسی مجبوريت خلق قايل وای هرڅوک به له جګړی څخه تښتيده او هيچا به هغه ته په سپکه نه کتل.
هغه افتخار چه د شجاعت او شهامت خاوندان يی ګټی د دغسی مجبوريتونو په نافرمانی کښي پټ دی لکه چه عار او ذلت د دغه راز مجبوريت اطاعت او انقياد ته ويل کيږی.

دخان واده

له خوبه پاځيدم ، د ډول او سرنی آوازمی ترغوږه شو او ډيره لويه ورا را ښکاره شوه چه ډير خلق ورسره خوشحاله روان و ، او د خان په واده کښی يی لا سونه غورځول.
زه هم له دوی سره ملګری شوم او پدی خوشحالی کښی می ځان شريک کړ.
د دی ښادی د ډول او سرنی غږ ډيرلری ځايه رسيده او ډيرو خلقو پکښی اتڼونه کول.
چا به ډزی کولی چا به لاسونه غځلول، ځينو به ټوکی او مسخری کولی په دغسی خوشحاليو کښی ما ښام تياره کلی ته ورسيدو او ډولی د کاله په مخکښی ښکته شوه.
د کلی ښځی په ډيری خوشحالی او د ډولی پردی يی جګی کړی همدغه وخت خندا او خوشحالی خپل ځای غم او ژړا ته پريښود او دا معلومه شوه چه دغی ښکلی ناوی د خپلی ازادی د پاره ډيره لويه قربانی ورکړه او د اجباری واده ملا يی ماته کړه.
د دغه حال په ليدلو د هرچا په احساس کښی بدلون راغی او مونږ و پوهيدو چه کله خلق جنازه هم په ډول او سرنی وړی او په غم د ښادی ګمان کوی.
په دنيا کښی ډيرداسی غمونه شته چه د خوشحالی په ډولی کښی پټ دی او خلقو په شعور او تميز مسخری کوی.
زما يوه ملګری په دغه ورځ وويل: په رښتيا چه خوشحالی څوک په زور او جبريا په ډيرو پيسو کورته نشی وړلی.
مګر خان لا تر اوسه په دغه حقيقت نه دی پوه او خپله خوشحالی په دغه ډول غواړی.

ketabton.com - The Digital Library

غم او خوشحالی

زما اشنا له ډیروغمونو سره نا اشنا دی دهغه په کاله کښی چا دماشوم ژړا نه ده اوریدلی او دخپلو ماشومانو په مرگ اودرد یی هیڅکله نه دی ژړلی.
هغه دخوی اولورپلارنه دی چه داولاد په تبه اوشری یا کوی غمجن شی.
هغه حال چه یو پلاربی دخپل کوچنی ځوی یا ځلمی ځوی دځانکدن په وخت کښي وینی دی ترینه نا خبره دی.
ده غوندی بی غمه سری ډیرلږ پیدا کیږی او په همدغه سبب یی دخوشحالی برخه هم ډیره لږه ده.
دی چه پخپل کاله کښی خپل خلف الصدق نه وینی په زړه کښی ډیرځوریږی او ځان بدبخته گنی مگرددهٔ دغه غم زمونږ په نظرکښی دهغه چا له غمه ډیرسپک دی چه دوه زامن یی ژوندی دی او یوه د دمیه غیږ کښي خدای ته ځان سپارلی دی ځکه مونږ هغه ته دفاتحی دپاره ورځو اوده ته نه ورځو.
زمونږ دا عادت دی چه که دچا په کاله کښی نهه میاشتینی اولاد مړ پیدا شی ویرورسره نه کوو او هغه هم دغم کمپله نه غوړوی مگرپه کوم کاله کښی چه ددوه ورځوماشوم مړشی هلته غم او مصیبت مجلس جوړیږی اوخلق ورسره همدردی کوی.
موریس مترلینک وایی: تاسی په ملیاردونو نطفی ضایع کوی مگرخوابدی کیږی نه اودغه راز ضیاع دچا دغم اوخپگان موجب نگرځی. ددی خبری معنی داده چه زمونږ غمونه معقول نه دی محسوس دی.
هرضایعه چه یوازی عقل پری پوهیدلی شی او احساسات ورسره تعلق نلری همدغسی بی اثره دی.
زمونږ خوشحالی هم لکه زمونږ غم په عقل او منطق اتکا نلری بلکه دشعوراو احساس نتیجه ده.
غم او خوشحالی یو په بل پوری تړلی دی او یو له بله نه بیلیږی.
ځینی گمان کوی چه خوشحالی له بی غمه خلقو سره زیاته ده او هغه څوک ډیرنیکبخت دی چه هیڅ غم نلری مگرحقیقت دغسی ندی او بنادی هرچیری دغم په اندازه ده.
حقیقی بدبختی په بی غمی کښی ځای لری اوبی غمه سړی ته که سړی وویلی شو نیکبخت خوورته هیڅکله نشوویلی.
غم او خوشحالی لکه دیوی ټوټی دوه مختلف مخونه دی چه اصل یی یودی.
څنگه چه شپه اوورځ یو په بل پوری نښتی دی او هرکاله ته دواړه وړاندی اوورسته راځی دغم او خوشحالی ارتباط هم دغه راز ټینگ دی که څوک وغواړی چه هغه یو خپل کاله ته پریږدی او دا بل ایسارکړی له دینه لویه اشتبا بله نشته.
داسی کیدی شی چه ورځ اوږده شی او شپه لنډه یا شپه لویه وی او ورځ وړه وی مگرداسی ورځ چه شپه و نلری یا داسی شپه چه ورځ ورپسی نه وی په دنیا کښی نشته.
که لمرتراخرته پاس په تندی ځای پرځای ولاړ وای او دزمانی په رنگ کښی هیڅ تغیراوتحول نه وای موجود هیڅوک به نه پوهیده چه شپه څنگه وی او دهمدی لامله چه شپه به چا نه پیژاندله پدی به هم نه پوهیده چه ورځ څنگه وی او څه کیف لری.
غم او خوشحالی هم لکه شپه اوورځ یو په بل پیژنو که غم له دنیا بیخی لاړ شی خوشحالی هم ورسره ځی که ژړا نه وی خندا هم نشته.

ketabton.com - The Digital Library

هماغسې چه هګۍ له چرګۍ پيدا کيږي او چرګه له هګۍ نه غم او خوشحالي هم يو دبل اولاد دی.
انسان بايد پدی پوه شي چه غم او خوشحالي يوظاهری او اعتباری فرق لري يعنی دا فرق هم لکه دشپې او دورځې فرق دسترګو او نظرفريب پيدا کړيدی چه عقل د اوبصيرت خاوندان پرې نه غوليږي بلکه پرانده هم دواړه يو ګڼي.
ځوک چه دعقل سترګې لري او دفلسفي شعورخاوند دی هغه زمانې ته په بل شان ګوری او دشپو ورځوله سپينو او تورو پردونه هغه خوابې رنګه زمان په بل ډول وينې هغه پوهيږي چه زمانې دواړه مخونه يوه شي ته منسوب دی او يو حقيقت دوه رنګه نښې.
ډيره ښه ده چه عقل او پوهه په مونږ ډيرتسلط نلری او مونږ يې له وهم او خيال نه لری کړی نه يو ګڼې اوس به شپه او ورځ را باندی يوه وه او خوشحالي به هم راباندی غميدلې وه.
زمونږ غمونه او زمونږ خوشحالي زمونږ په ژوند کښې هغه سوز او ساز پيدا کوی چه بې له هغه دژوند کيف او خوند نه پاته کيږي.
غم دخوشحالي ځکلو ذايقه او احساس روزی او خوشحالي لکه دخوږو ميوو خوراک ترخو مرچو ته ضرورت لري.
که په دنيا کښې ترخه شيان نه وی خواږه ډيرژرزړه وهی اوبيخونده کيږي.
دژوندانه خوند غم او خوشحالي ته ډيرضرورت لری او په دغه خوند کښې دعواطفو او احساساتو خاوندان ډيره برخه لری هغه ړانده هوښياران چه په ظواهرونه غوليږيا و دغم او خوشحالي په فرق نه دی قايل له دغه نعمته محروم دی.
که مونږ ډيرعميق فکروکړو هماغه شی مونږ ډيرخوشحالوی چه مونږ يې ډيرخپه کړی يو او ډيرځله هغه شی ته خوشحاليږو چه زمونږ غم پکښې پټ دی، ډيره ښه ده چه په جهان کښې دغه رازژورفکرونه ډيرلږ دی او احساسات مونږ ته دغه موقع نه راکوی چه دغمونو او خوشحاليو حقيقت ته ډيرځيرشو.
ډيرخلق دی چه يوه ورځ يې ګرانه ښځه مری اودی غمجن کيږي مګربله ورځ نوی واده کوی او نوی خوشحالي هغه زوړ غم بيخی هيروی نودغه دخوشحالي ډولې او هغه دغم جنازه يوله بله ډيرربط لری که هغه غم دغه کاله ته رانشی دغه ښادی هم نشی راتللی.
داوصال په حقيقت کښې دهغه فراق نتيجه ده او په هغه ويرکښې دغه سرور او سرود پټ دی هرڅومره چه خوښحالی دپسرلي بارانونه زورور دی هغومره يې سيلابونه هم زورور دی، له دغسې زورورو بارانونو سره تندر او برېښنا هم شته لکه چه له ډيرولويو افتخارتوسره ډيرلوی خطرات ملګری دی.
همدغه وجه ده چه زه له سپکو او کوچنيو غمونو څخه لوی او سترغمونه ډيرښه ګڼم.

ketabton.com - The Digital Library

اخلاقی اساس

شوپنهاروايي: داخلاقو دپاره له ترحم نه ښه اساس نشته، انساني اخلاق بايد په همدغه اساس قايم وی.
دده په نظرکښې اخلاقي عمل هغه دی چه د شخصي ګټې هيڅ اثرپکښې نه وی او محض دبل دخيردپاره وی.
دده په نزد انسانيت يو قانون لری چه مخالفت ترينه ښه نه دی او انسان مکلف دی چه له دغه قانون سره سم وچليږی.
دده په نظر هغه کارچه قانون دپاره کيږی او هغه کارچه دقانون دپاره نه وی شوی مګرله قانون سره موافق وی يوله بله فرق لری. دی هرنيک اوښه کاراخلاقي عمل نه ګڼي دده په فکراخلاقي عمل هغه دی چه خاص دقانون دپيروی اودانساني تکليف دپرځای کولودپاره اجراشوی وی نه دشخصي ګټې دپاره.
په همدغه سبب ديوه سوداګرصداقت اوراستي چه دتجارتي ګټې دپاره وی نيک کارګڼي مګراخلاقي عمل ورته نه وايي.
همدارنګه هغه خوک چه ډيرزړه سواندی وی او به همدغه سبب له خلقو سره نيکي او احسان کوی دغه رازنيکي او احسان دکانت په عقيده اخلاقي عمل ندی.
دی وايي که دغه سړی له خلقو نه ډيری جفاګانی ووينی زړه به يې سخت شي بيا به له چاسره احسان اونيکي نه کوی مګرهغه څوک چه دخلقو جفاګانی وينی او محض دتکليف دپاره له خلقو سره ښه کوی دا کاراخلاقي قيمت لری او اخلاقي عمل ورته ويل کيږی.
مترلينګ وايي: هغه مينه چه انسان يې له انسان سره لری بايد له ډيرلوړ او هسک ځای نه اخستل شوی وی که يو انسان وکړی شي چه له انسانانو سره عشق ولری اوبشردوستی دعشق له کوره واخلی نه ښايي چه له ترحم نه کارواخلی او مينه يې دمرحمت او مهرباني رنګ پيدا کړی.
که څوک چاته دعدالت له مخې څه ورکولی شي دا احسان له لاری دی څه نه ورکوی که دچا له لاسه پوره وی چه دانسان احترام وکړی دلجويي او تسلي ورکولو ته حاجت نشته.
دی دانسان دپاره له چا نه رحم او شفقت نه غواړی عشق غواړی.
داحسان له ورکړی نه دعدالت ورکړه ښه ګڼي اوله نوازش نه يې احترام دانسان دپاره غوره ګڼلی دی.
داسړی دعشق طرفداردی،دده په مذهب بايد شاه اوګدا يوله بله عشق ولری. ده ته له شفيق نه رفيق ښه ښکاری اوله هغې مينې نه کرکه کوی چه يومهربان باداريې له خپل صادق خدمتګارسره لری دغه راز مينه چه دترحم او شفقت رنګ لری يوانسان لوی اوبل کوچنی ښيي پدی مينه کښې چه هرڅومره مهرباني پرته ده هغومره پکښې دمحبوب حقارت هم شته مګرپه عشق کښې کبراولويي نه ځايږی اوآغا توب نه مني.
دی انسان ته په ډيرلوی حق اوډيرزيات احترام قايل دی مګردغه حق ورته په سوال اوګدايي دترحم له لاری نه غواړی. دعدالت په اساس يې غواړی.
که بشرښه انصاف وکړی خواران اومزدوران په بډايانو باندی ډيرلوی حق لری خودغه حق پټ پاته دی اوخلقو هيرکړی دی.
روسووايي: (هروخت چه تاسي يوآسمان خراش قصروينی يقين وکړی چه ديوه ولايت کورونه ددغه قصردبنا دپاره وران شويدی).

ketabton.com - The Digital Library

که چيرې سم او صحيح حساب مينځ ته راشي ډيرلوي بډايان دډيروزياتو خلقو پوروړي دي او دوي خيرات په حقيقت کښي ددغه پورنيمګړي ادا ده.
که يو سړي په دغسي احساس خوار او غريب ته څه ورکوي احساس يې ډيرلوړ او عالي دي اوله هغه بل نه چه دا کارخپل رحم او کرم ګڼي عالي همت او لوړ شعورلري.
دچا پوهه چه دعشق په آب وهوا کښي وده وکړي او عواطف او احساسات يې په عقل غالب وي هغه دمترلينګ په شان فکرکوي اوله نوروپوهانونه يې فکربل رازدی.

ښه او بد

خدای خبردی چه غل وکه خوني و يا يې کوم ډيردشرم کارکړی و، هرڅه چه و، خو خلقو يې متهې تړلی وی او حاکم ته يې راووست.
هريوه ويل: دی ډيربد سړی دی مونږدده له لاسه ډيرپه عذاب يو، دی بايد بندی شي او ډيره سخته سزاورکړی.
حاکم هغه بد وګاڼه اوزندان ته يې وليږه دهغه خپلوان اخندزاده صاحب ته ورغلل او هغه يې حاکم ته ورووست کله چه حاکم دآخند زاده صاحب له راتګه خبرشويوه تپوته مخې ته ورغی، دهغه لاسونه يې ښکل کړه اوپه ډيرعزت يې خپل ځای ته راووست.
داخند زاده صاحب له خبرې هيڅوک نشو وتلی، حاکم دده امرته غاړه کيښوده اوبندی يې خوشي کړ.
ما چه دغه حال وليد پدې پوه شو چه دلته دښو او بدو فرق شته ځکه دښه سړي لاسونه ښکلوی اودبد سړي لاسونه تړي، مګرتپول د ښه اوبدو په فرق يوشان نه دي پوه شوی دهمدی لامله هغه سړي چه خلقو په نظرکښي بد و اخند زاده صاحب ښه وګاڼه اوله بنده يې خلاص کړ.
زما ملګري وويل: دوی دښو او بدو په تميزکښي ډيرغوليدلي دي دوی وايي زمونږ ملک ډيربد سړي دی ځکه چه دغلو ملګري دی او غله په حاکم باندی خوشي کوي مګرهمدغه کارچه اخند زاده صاحب وکړ هغه ته بد نه وای.
هرکله چه خونيان او داړه ماربنديان شي دده په برکت خوشي کيږي او دګنهګارو شفاعت دده کاردی.
دی يوازی له حاکمانونه غله خلاصوي که شکرانه غتېوه په آخرت کښي يې هم خلاصولو ذمه کوي او پس له مرګه يې هم ملګري دی.
که يو حاکم يو غل دملک په خوله خوشي کړي دا کاردوی ته بد ښکاري مګرکه آخندزاده صاحب په سفارش يې پريږدي نو بيا په ښه سړيتوب اوديندارۍ کښي حسابيږي.
دهرچا بدی که په ډيروپردو اورنګونو کښي پټه وه هغه ددوی په نظرکښي ښه سړی دی او که چا خپله بدی نه پټوله يا يې نشو پټولی دوی ورته بد وايي او په بد نامه يې يادوی.
دوی هغه غل ګڼي چه دسودا ګروقافلي وهي اودبډايانو به کورونو داړي غورځوی مګردهغه چا لاسونه او پښې ښکلوی چه په چل او فريب دخيراتونو قافلي خپل کاله ته راګرزوي او دمسکينانو حق غصبوی.

پخوانی ډیوی

په کاله کښې برق لګيده مګر پاس په رف باندې د تورو تيلو مسينه ډيوه ايښې وه ، په ځنګ کښې يې يوه بله ډيوه هم وه چه يو وخت پکښې شمع بليده.

هغه خوا د خاورينو تيلو لاټين ښکاريده او دا سې معلوميده چه هرې ډيوې پخپل وخت کښې دا کور رڼا کړی او د کاليه خلقو يې په رڼا کښې ډيرې شپې سبا کړيدې مګر او س ترينه څه کار نه اخستل کيږی او د شپې په کور کښې برقونه بليږی.

د زمانې دا عادت دی چه زاړه شيان له کاره باسی او نوی شيان په کار اچوی مګر خلق خپل زوړ حال نه هيروی او زړو شيانو ته په جګو رفونو باندی ځای ورکوی.

دا عادت بد نه دی چه څوک زاړه خدمتونه هيرنګړی او زړو خدمتګارانو ته په قدرو ګوری مګر کار بايد له نوو شيانو وا خستل شی او به کورونو کښې وخت په وخت نوی رڼاګانې پيدا شی.

انسان په هر وخت کښې يوی رڼا ته محتاج دی او دا رڼا هر کله خپله ځيره او خپله وضع بدلوی د عالم تغير چه د دنيا لايتغير قانون دی همدغه تقاضا لری چه هر څه بايد يو راز او بل راز راشی او يو ازی لوی خدای تل ترتله په يوه حال باقی وی د همدغه بدلون او تغير په وجه د علم او پوهی رڼا هم هر وخت خپل فانوس بدلوی او د لوښو په بدلون په لوښو کښې پراته شيان هم بل راز کيږی.

هغه رڼا چه د خاورو له تيلو پيدا کيږی هغه نور چه د لمر او سپوږمی له کوره راځی هغه بريښنا چه د اوبو له آبشار څخه حاصليږی د ظرف او محل په اعتبار يو له بله بيليږی که څوک په د غو ظاهری سورتونو ونه غوليږی او حقيقت ته ځير شی نو د شړشمو او پنبی په بوټو ، د غوزانو او زيتونو په ونو کښې يوه رڼا موجوده ده چه په هر راز ډيوه کښې بيل کيف پيدا کوی که څوک هغه تيل چه په ډيوه کښې وينی په پنبه کښې ووينی يا د غه سيزونکی برق چه په برقی نغريو کښې ګوری په اوبو کښې وليدی شی هغه ته اور او اوبه دومره فرق نلری او د جهان په هره ذره کښې يوه رڼا وينی چه د صحرا په کاڼو کښې هم شته هغه نور چه کليم په کوه طور کښې ليده د ښونه په هره ونه کښې شته مګر محرمانه سترګی غواړی.

که د انسان تعقل قوی شی او د حواسوله قيده راوزی (که څه هم د بشر او سنی پوهه هماغه رڼاده چه د حواسوله کړکيو راننوتلی ده) به هر شی کښې به يو نور ګوری او د وجود په نړی کښې به دا تور او سپين نه وی او س مونږ د حواسوله تاثير لاندی يو چه په تيلو غوړ لاسونه په پندانه وچوو.

که لوښی او ظروف زمونږ د نظر مانع نشی نو په هر کور کښې ديوی و يالی يا ديوی چينی او به دی او د ټولو مشرب يو دی.

که مونږ د سيند اوو يالی ، د کوهی او کاريز ، د واوری او باران په نومونو او صورتونو ونه غوليږو نو واوره ، ږلی اوباران د يوی کورنی خلق دی او اور او او به هم دومره پردی نه دی.

په حقيقت کښې همدغه خوږوالی دی چه په ځټکی ، هندوانه، توت ،آنګور ،ناک او منه کښې يې حلول کړی او په هر محل کښې يې بيل صورت بيل خوند او بيل نوپيدا کړيدی.

هغه لوی اوواړه زخمونه چه د بيلو بيلو ميوو او دانو شربتونه او عرقونه پکښې پراته دی ټول يو کيف لری او د کجرو او او ربشو په مينځکی څه فرق نشته په د غسی کتنه چه سړی له اشکالو او صورتونو نه هغه خوا وګوری

ketabton.com - The Digital Library

سړي ته دا معلومېږي چه کورت او شړمبې له يوغړکي راوتلي دي او مايعات او جمادات زمونږ ظاهري حواسو بېل کړيدي.
هغه وخت چه زمونږ تماس او تعلق له ماديا تو نه قطع شي او مجرد شو ښايي چه د نن ورځې علم او معرفت بل راز شي او دغه رڼا بل شان ته ووينو. هغه وخت به د نن ورځې د تنوير وسايل لکه د دې کوټې بېکاره ډيوې په کار نه وي او علم وپوهه به په نور و قالبونو کښې ځان ځرګند کړي چه اوس يې مونږ نشو ليدلی.

انتخاب

زما ملګری له اجتماعي مسايلو سره ډېره زياته علاقه لري.
کله چه ولس د شورا د پاره وکيلان انتخابوي يا د حکومت مشرخيل وزيران ټاکي دی په انتخاباتو باندي په زړه کښې سل اعتراضه لري.
دده په نزد سم او صحيح انتخاب ډېر مشکل کار دی او که دغه کار بل څوک کوي دی پکښې ډېرعيبونه پيدا کولی شي.
دی وايي د ګوستاولوبون دا خبره رښتيا ده چه په خلقو باندي حکومت کول دومره ګران کار نه دی لکه چه په خلقو کښې لايق کسان پېژندل او انتخابول مشکل کار دی.
زما ملګری دا يوه لويه اشتباګڼي چه اجتماعي کارونه داسي کسانو ته وسپارل شي چه هغوی په خبرو کښې ډېر مهارت لري او په خبرو ډېر ښه پوهېږي ده د کوم عالم دا خبره ډېره خوښه کړيده چه په خبرلو خوا و نطاقانو کښې د فکرخاوندان ډېر لږ پيدا کيږي.
دده په نزد هغه څوک چه ډېرې ښې خبرې کولی شي ښه ښه کارونه نشي کولی او ډېرفکر کوونکی هم د کار خلق ندی.زه دده دا خبره ځکه ښه ګڼم چه دی پخپله د فکر خاوند دی او په خبرو کښې هم ډېر ښه دی، هغه څوک چه د ځان په باب کښې هم له حقه نه تېرېږي او د قضاوت په وخت کښې په ځان هم حکم کولی شي بايد ښه يې وګڼو او په قدر ورته وګورو.
اوس خوبه پوه شوی ياست چه زما ملګری په اجتماعي مسايلو کښې څومره عميق فکر لري مګر زما علاقه له ده سره په فکری او علمي دقت نه ده بنا بلکه دده شعري او ادبي جنبه مې ډېره خوښه ده.
دی علاوه پدی چه شاعر او ليکونکی دی په شعر او ادب کښې ډېره ښه نقادي هم کولی شي يعنی که هرڅومره ښه شعربد په نظرورغي يا د شعرخاوند ښه سړی نه و، دی پکښې داسي باريک عيبونه پيدا کولی شي چه نوريې په ذره بين هم نشي ليدی مګر کوم شعرچه دی پخپله انتخاب کړي هغه هم ډېر ښه نه وي يا يي نور په ښه والي نشي پوهيدای.
ګوری ! زما مقصد دا نه دی چه دی ښه شعر او بد شعر نه پيژني بلکه يقين لرم چه ادبي محاسن او معايب ورته ډېر ښه معلوم دی.
زما په نظر کښې دی ډېر ښه شاعردی مګر دده له باريک نظر څخه په ويره کښي يم چه دا خبره يې په مزاج بده ونه لګيږی ځکه چه اناتول فرانس پخپل يوه کتاب کښې ليکلي دی چه ډېرښه شاعر هماغه دی چه ډېر خود پرست وي او بې له ځانه بل څوک په نظر کښي نلري.

ketabton.com - The Digital Library

زما دغه ملګري يوه ورځ دوطن په کار دارانو باندې بحث کاوه چه ځينې يې ښه ګڼل او ځينې بد ، ما چه دده دغه انتخاب وليد پدې پوه شوم چه د شعرله پيژندلو ته د سړو پيژندل ګران کار دی او دا شخاصو په عمل کښې دومره اختلاف نشته لکه چه په نظر کښې شته.

دا کيدی شي چه ډير خلق په يوه چلم خوله کيږدی مګر فکرونه او نظرونه يو راز نه دی.

دحسن انتخاب، د شعر انتخاب، د شخص انتخاب په هرځای کښې يوه اختلافي مسله ده چه دهرچا ذوق او نظر په لحاظ فرق کوي. که هرچيرته لاړ شي او هرچاته لاړ شي يو به دبل په انتخاب اعتراض کوي او دغه شکايت به هرځای موجود وی.

حجازی دايران ډير ښه او مشهور ليکوال ليکي: زما يوه دوست چه له ډيرو ښو ليکوالو څخه دی دايران په فرهنګستان انتقاد کاوه چه په دغه علمي او ادبي انجمن کښې ولی ځينی بيسواده اشخاص په عضويت انتخاب شويدی اوليا قت ته نه دی کتل شوی؟ مګر خو مره چه دده دايران دفرهنګستان اعضا وو ته بد ويل هغومره يې دفرانسي داکاډمي اعضا ستايل او دهغوی انتخاب يې ډير صحيح ګاڼه، خوورځی وروسته چه زه حجازی دفرانسي داکاډمي له يوه غړی (مسيوماسين بون) سره په پاريس کښې مخامخ شوم نو داکاډمي بحث مينځ ته راغی او هغه په ډير قهرو ويل[دفرانسي له اکاډمي نه خرابه دستګاه بله نشته خوورځی پخوا يوتن دکتابونو ناشريعنی کتاب فروش چه داکاډمي دځينو اعضاو کتابونه دتملق دپاره چاپوی او خرخوی يې داکاډمي غړی شو چه دادبياتو به پوله هم نه دی تيرشوی].

دا قصه همد غلته پريږدی ! راشي چه دفرانسي داکاډمي انتخابات دا ناتول فرانس په وخت کښې وګورو.

دغه لوی او مشهور ليکوال پخپل يوه کتاب کښې ددووتنو(شاګرد او استاد) مذاکره داکاډمي ديوه غړی په باب داسې ليکي.

شاګرد: مسيو..... داکاډمي په عضويت انتخاب شو او دا انتخاب زه ډير بد ګڼم. دا سړی دمعاشرت په ادابو ډير ښه پوهيږی او له هرحزب سره تګ راتګ لری، سربيره پدی يوي لوړی کورنی ته هم منسوب دی او وراره يې دکليسا واکدار دی، دی پخپله هم ډير څه لری او په کاله کښې يې ډير ښه شراب پيدا کيږی مګر ذوق او هنر نلری او دلوړی قريحي خاوند ندی ځکه راته دغه انتخاب ډير ناوړه معلوميږی او په بد نظرورته ګورم.

استا: ناوړه انتخاب ته هيڅکله بد مه وايه او پدی پوه شه چه په کارونو کښې دتصادف او اتفاق برخه ډيره زياته ده هغه کار چه تاسوته مسخره معلوميږی په حقيقت کښې يو انتقام دی چه تقديريې دتفريح دپاره دعقل او تدبيرله خاوندانو څخه اخلی.

تا ته دی دا معلومه وی چه په دغسې انجمنونو کښې دهوس او تفنن دپاره هم ځای پريښودل په کار دی.

دقريحي اونبوغ خاوندان غالباً دمعاشرت او ګذران خلق نه وی.

که يوه جامعه سل په سلو کښې عقل او منطقی وی سل په سلو کښې به دتعمل وړ نه وی او دعدالت له ساړه فشار لاندی به هرڅه ساړه وی، کوم انجمن چه يوازی له لويو او فوق العاده اشخاصو جوړ شوی وی ډيرلږ خلق به ورسره علاقه ولری.

ډيره ښه ده چه ټيټ او حقير اشخاص له دوی سره ګډ شي او دتفريح باعث وګرزی په دغه صورت کښې به ټيټ کسان له لوړو کسانو نه علمي او معنوی استفاده کوی او لويان به هم چه خپله مقايسه له دوی سره په نظر کښې نيسي خوند اخلی. دا کار ددوا ړو په ګټه دی او اکاډمي په دغه ډول دخپلو مهموغړو اهميت نوروته ورکولی شي ځنګه چه

ketabton.com - The Digital Library

دلمراوستوروکرې ځينې ذاتي اوځينې اکتسابي ځلښت لري دااکاډمي اعضا هم بايد دغه راز وي چه دځينوړنا ځينونورو ته انتقال او سرايت وکړي.
دغه راز ناوړه انتخابات دداغه انجمن دحيات اوبقا دپاره ډيرضرورمعلوميږي اوډيره ښه ده چه اکاډمي دخپلو غړو په انتخاب کښي اشتبا وکړي يا دتصادف له تاثيرلاندې راشي او دغه راز خلق هم انتخاب کړي.
که ناوړه اشخاص هيڅکله داکاډمي په غړيتوب نه انتخابيدلي نو هغوکسانوته به ډيرلوي توهين اوتحقيرمتوجه و ، چه اادمي نه قبلولي مونږبايد دغه راز ظاهري اشتباهات حقيقي هوښياري وګڼو ،اوپه نفرت ورته ونه ګورو.

دعقل برخه په ژوندانه کښي

پاک خداي چه ژوند پيدا کړ غرايزيې هم ورسره پيدا کړه چه ژوند وساتي اودحيات شمع مړه کيدوته پرې نږدي.
همدغه غرايز دي چه دهوا مرغان اودځمکي ځناوريې دزيږولو اونسل ساتلو کارته داسي متوجه کړي چه هيڅ غفلت پکښي نه ځايږي، دهمدې لامله دهوا مرغان هرکال نوي کورونه جوړوي اونوي هګي پکښي ږدي ، له هګيونه بچي را ايستل او بچيوته دانه په خوله کښي را وړل دغريزي کاردي.
يو کوچني ماشوم چه به لومړي ورځ دمورپه تي باندې خوله ږدي اوروي يې له غريزې بل لارښوونکی نلرې.
هغه پاملرنه چه يوه چرګه يې دخپلو بچيوپه نسبت لري کوم تعليمي کارنه دی بلکه دغريزې اوفطرت په تقاضا اجراکيږي کومه شهواني قوه چه نراوښځه يې يودبل په نسبت لري دغريزې غوښتنه ده چه دژوند ساتلواودنسل دبقا دپاره په انسان اوحيوان کښي وجود لري يعني دژوندانه ساتنه اودنوع پاينښت دغرايزو وظيفه ده.
هرکله چه غرايزپه حيوان کښي ډيرقوي دي اوپه انسان کښي ضعيف غوندې دي نوانسان ته عقل هم ورکړشو چه دژوند په کارکښي له غرايزوسره مرسته وکړي اودغريزې په خوښه استعمال شي يعني عقل يوه آله ده چه غريزه يې ااستعمالوي نوعقل بايد دژوندانه دوسايلو برابرولوپه کارکښي صرف شي اودژوند اسباب برابرکړي نه داچه دحقايقواوپټواسرارو دکشفولوکارترينه واخلواوبيځايه يې استعمال کړو.
دعقل اصله کارهمدغه دی چه له مادې سره تعلق پيدا کړي اوپه موادوکښي تصرف وکړي.
طبيعي اورياضي علوم دا مدعا ډيره ښه ثابتوي چه د عقل کارله جسم اومادې سره دی چه با يد ابعاد وپيژني اوکميت ته متوجه شي ځکه چه دکيفيت پيژندنه دعقل کارنه دی اوعقل ددغه مقصد دپاره نه دی پيدا شوی همدغه سبب دی چه انسان يا له کيفيت نه بيخي غافل دی يا کيفيت ته هم دکميت په نظرګوري.
مثلاً زمانه په اصل کښي کيفيت دی اودکيف له مقولې لاندې راځي مګرانسان دخپلي ساعت تيرې دپاره چه دژوندانه يکنواختي ورکه کړي دغه کيفيت دکميت له مقولې لاندې راووست اودځمکي حرکت، دستوروحرکت اونورحرکتونه يې زمانه وبلله.
هيت نجوم اورياضيات په همدغه مفيده اشتبا بنا شوه اوددغي لوی غلطۍ په وسيله لوی لوی مقصدونه حاصل شوه.
که انسان ښه غور وکړي پوهيږي چه عقل انسان ته ددې دپاره ورکړشويدی چه دآلاتواومصنوعاتوپه جوړولو کښي ترينه کاروا خستل شي اويوه څه جوړ کړي نه دا چه په څه پوه شي او دکميت ادراک وکړي.

ketabton.com - The Digital Library

دغرب پوهان په دغه راز ښه پوهيدلی دی ځکه يې دژوند ښه کولو په کارکښي له عقل او پوهی نه ډيرکاراخستی دی اوزمونږ پوهان په نورو تصوراتوکښی غرق دی.
مونږباید دجوړولو او پوهيدلو په فرق قايل شو.
جوړول اسانه کاردی مګرپوهيدل ګران کاردی.
دشاتو مچی عسل جوړوی مګرپه حقيقت يی نه پوهيږی.
مونږژوندکوو اودژوند وسايل برابروو مګردژوندانه په حقيقت نه يو پوه شوی.
ډاکتران اوطبيبان دژوند په خدمت ترډيره حده موفق شويدی اودزړه حال دسږوحال ورته معلوم دی مګرژوند نه پيژنی اوله روح نه ناخبره دی.
دانسان ډيره لويه اومهمه وظيفه دژوندانه ساتنه اوروزنه ده عقل اوفکر، علم اوفن دهمدغه مقصد دپاره دی چه دژوندانه اسباب اووسايل برابرکړی اوپه همدغه لاره کښی ترينه کارواخستل شی.

حسابی خبری

استاذوويل: تاسی بايد هروخت له ځان سره حساب وکړی اوحسابی خلق اوسی !
دده يوحسابی درداو: که يوعدد له بل سره داسی يوځای کړوچه يوپاس اوبل لاندی وی لکه: 2
۲ اوخلور۴ ترينه جوړيږی اوددواړو وجود هم پخپل حال نه پاته کيږی.
که دواړه څنګ په څنګ يوځای کړولکه: ۲۲ نودوه ويشت ورنه جوړيږی اودوه شل کيږی. ددواړوعددونوشکلونه اوصورتونه هم پخپل حال پاته کيږی ځکه چه دلته دملګرتيا اوورورولی رازپټ دی اوپه هغه بل صورت کښی تفوق ،تسلط اومحوه کول معلوميږی.
ده ويل: که دوه مساوی عددونه لکه ۱-۱ ۲-۲ ۳-۳ هريو له بل نه وړاندی يا ورسته کړو نتيجه يی يوه ده مګرپه دوه متفاوتوعددونوکښی تقديم اوتاخيرديرزيات فرق راولی اوپه مقدارکښی ډيرتفاوت راځی که مونږيو اونه يوځای کوو اوداسی يی ليکو 19 نولس کيږی مګرشل کيږی نه.
که همدغه دوه عددونه داسی وليکو 91 خبره سلوته نژدی کيږی اوډيرزياتوالی پکښی راځی.

شعراوفلسفه

وريځی پورته په هوا کښی دی ځاګانی ښکته په ځمکه کښي.
هغه څه چه په هسکو وريځوکښی شته په ژورو ځاګانو کښی هم شته.
په دغو اوبوباندی هم هماغه تنده ماتيږی.

ketabton.com - The Digital Library

دلوړ خيال او دژور فکر نتيجه يوه ده.
ته ! يا خپل نظر ډير لوړ کړه يا پخپل ګريوان کښي ډير سر ښکته کړه !
د شاعر او فيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه دغه شان ګڼم.

ولاړی اوبه

له ښاره ووتم، سمه او ودانی می پریښوده، دلوړو غرونو سرته و ختم له هغه ځایه ستاسی لوړی ماڼۍ ډیری ټیټی ښکاریدی او پدی پوه شوم چه مونږ په ډیر ټیټ محیط او ټیټه هوا کښی ژوند کوو.
دغره له سره ډیر لری ځایونه لیدل کیږی او نظر ډیر لری ځار کوی ځکه ما هم د زمان او مکان په لری ګوټ کښی هغه څه لیده چه د کور او کلی خلقو نشو لیدلی.
همدغه وخت زه و پوهیدم چه فرعون او قارون په کلو او ښارونو کښی پیدا کیږی مګر خدایی تجلی په غرونو کښې ځان ښی او کلیم له کوه طور نه الهام اخلی. دلمر لومړی رڼا دغرو په څوکو پریوړی او وروستۍ وداع هم دغرو له څوکو سره کوی.
شپانه په غرونو کښی وی او قصابان په ښارونو کښی.
دبودا او زردشت ښی ښانی په غرونو کښې دی او دفرهاد دعشق داستان دغره ازانګه ده.
دغرونو اوبه ډیری پاکی او ډیری رڼی دی، دغرونو هوا ډیره صافه او بی دوړو ده.
تاسی غرونو ته یوازی دکمیت په لحاظ ګوری دکیفیت په لحاظ هم هلته ډیر څه شته چه په سمه کښی نشته.
که په غرونو کښی قیمتی لعلونه شته نو دغرونو ښکلی او ښایسته منظری هم په ښارونو کښی پیدا کیږی.
زه غرونو ته د ننداره او تماشو د پاره تللی وم او دولاړو او بو سیل می کاوه ما ته چا ویلی و، چه هلته یو ډیر لوی ډنډ دی چه پخوا به پکښی ښاپیریو لمبل او ملوک به له بدری سره همدغلته کتل.
زه لاړم او دغه ډنډ می ولید د ډنډ په غاړه ډیر ساعت کښیناستم او تر ډیره وخته له فکر او خیال سره مشغول وم.
دغه لوی ډنډ دصبر او سکون په مقام کښی څه شور او فریاد نه کاوه دحال په ژبه یی خپل عمیق احساسات د اسی ښکاره کول.
زه دلویو غرونو په ډیره لویه کنده کښی ایساریم او دولاړو اوبو په نامه یادیږم، زما لیدو ته خلق ځی او راځی او زما مهیبه منظره وینی هیڅ لامبوزن دا جرت نه کوی چه زما په سر راودانګی او زما مخ په څپیړه ووهی. په ما باندی دچا بیړی نه ګرزی زما کبان خوک نشی نیولی دهیچا جال په ما باندی نه دی لویدلی، زه دهیچا په واک او اختیار کښی نه یم مګر په عین حال کښی به واکه او بی اختیاره یم ،زما په ښنو کښی لکه غرونه لوی لوی څنځیرونه پراته دی او زه یی ځای پرځای درولی یم.
هغه آزادی چه له مستو سیندونو او زورورو سیلابونو سره شته له ما سره نشته.

ketabton.com - The Digital Library

زه عمق لرم شور او مستی، موج او حرکت نلرم.
زه ډیر خلق غرقولی شم مګر ځان له قیده نشم خلاصولی.
زما قوت او طاقت ایساردی، ماځانته دیوه چینی اویوه لښتی قدرته مجرا پیدا نکړه اود دغو ماشومانو ازادی هم زما په برخه ونه رسیده.
زه ډیرلوی قوت یم مګر آزاد نه یم ایساریم ځکه هیڅ نشم کولی او هیڅ رانه جوړ نشو.
زما عمرعبث تیریږی نه رانه برق او بریښنا پیدا شوه نه سمسور باغونه نه می جهان ولیده اونه جهان ولیدم ،زه ښارونو اوودانۍ ته ښکته نشوم،ماخپل موج اوحرکت ونه لیده اود شوراو مستیۍ په کیف ونه پوهیدم.
زه دځان غوندی نوروډنډونو سره یوځآی کیدی نشم مګرد کابل سیند دکونړ له سند سره یوځای کیږی اودواړه له ابا سین سره خپل موجونه خپل شوراوخپله مستی یوځای کوی.
قید اواسارت عزیزان له عزیزانو نه لری ساتی ځکه دیوه کوهی اوبه له بل سره نشی ګډیدلی اویو ډنډ بل ډنډ ته لاره نلری مګرد اسمان وریځی یوله بله ګډیږی اودیوه باغ مرغۍ بل باغ ته ځی.
زما طبیعی میل دانه دی چه ځای په ځای غلی ولاړیم او هیڅ حرکت نه کوم.
زه سیلانی حرکت اوطوفانی قوت غوښتونکی یم.
زه باید دغه سکندری سد مات کړم اوځانته لاره پیدا کړم
که زه له دغه قیده خلاص شم زما له طوفانه به خلق وویریږی اوزما له قیضه به ملکونه اباد شی.
زه به بحراودریاب ته لاره پیدا کړم او هلته به بی برخی نه یم.
زما په زړه کښی ډیرڅه شته مګرد شوراوغوغا ژبه نشته.
ته زما دحال په ژبه پوه شه اوزما په حال کښی عمیق فکروکړه.
هغه وخت چه زه دډنډ په غاړه ناست وم لکه صاحب حال په بل حال کښی وم اود خیال پروازونه ډیراوچت و.
په دغه وخت کښی زه له لوړو خیالونو اوژورو فکرونو سره اشناوم اوډیرلری به می کتل.
همدغه وخت ماته دپسرلی زورور بارانونه رایادشوه چه له دی لوړو غرونو په ډیرشوراوزورمخ ښکته روان و او هیچایی مخه نشوه نیولی.
دهغه سیلاب تعلق دآسمان له وریځو اوآسمانی بریښنا ګانو سره و ځکه یی ډیری زمکی لاندی کړی اوله هرقیده آزادو.
دا ډنډ له ټیټ اوژورمحیط سره علاقه لری ځکه ځای په ځای ولاړ دی اوعمری قید تیروی.
ای هغو کسانو چه دپوهی او هوښیارۍ عمق ته پریوتی یاست او په اسفل السافیلن کښی ژوند کوی پدی پوه شی چه دغه راز لوی ډنډونه دهغه شبنم مقام اومنزلت نشی پیدا کولی چه دشپی دګل په نازکو پاڼو پریووزی او سحر دلمرله وړانګو او حرارت سره آسمان ته خیژی.
هغه اوبه چه دتوروڅاګانو په تل اوتورتم کښي دی پدی نشی پوهیدی چه دپسرلی بارانونه اوسیلابونه څنګه دی اوڅه کوی؟
دغه راز لوړ مضمون دغسی ټیټو ته نشوویل اودژوروڅاګانو په اوبو کښی ددنیا زورورباد ونه هم موج اوحرکت نشی پیدا کولی.

ketabton.com - The Digital Library

ښه حاکم

هغه چه نه نفس لري نه نفسي خواهشات.
نه يې په زړه کښې ډارشته نه طمع.
نه له موقوفۍ ويريږي نه د ترفيع پروا لري.
نه رشوت اخلي نه تنخوا.
نه له چا سره عناد لري نه د چا مراعات کوي.
نه د چا مخ ګوري نه د چا خټ.
نه زورور پيژني نه غريب.
نه يې ښوک خپل دي او نه پردي.
نه سفارش مني نه تملق اوري.
نه چا ته خاندي نه چا ته وچولي تريووي.
پوهيږې ! دا حاکم ښوک دي؟
هو !قانون او عدالت.

دمؤلف پيژند ګلوي

ګل پاچا الفت دلغمان دعزيزخان په کڅ کښې به 1287 ه ش 1909 ع کښې زيږيدلی دی.
پلاريې ميرسيد پاچا اونيکه يې سيد فقيرپاچا دی چه دنسب سلسله يې دحضرت عبد القادرجيلانی په واسطه حضرت محمد مصطفی صلی الله عليه وسلم ته رسيږي.
ده په غيررسمی مدرسو کښې دننګرهاراو کابل له مشهورو استاذانو څخه دصرف،نحو ،منطق،حديث،معانی اوبيان کتابونه لوستی دی.
په 1314 ش کښې دانيس دورځپانې په اداره کښې دکاتب په حيث مقررشو.
په ١٣٥١ کښې دانجمن ادبی دتاليف اوترجمې په څانګې کښې به عضويت قبول شو.
په ١٣١٦ کښې يې سربيره په عضويت دزيرې جريده هم چلوله.
په 1318 کښې دپښتوټولنې دصحافت دمديرت معاون شو.
په 1319 کښې دپښتوټولنې دلغاتو اوقواعدو دڅانګې مديرشو.
په 1320 کښې داصلاح دورځپانې دپښتو مشاورشو.
په همدغه کال په 1320 کښې دپښتوټولنې عمومی مبصر او دکابل مجلې چلونکی شو.
په 1325 کښې داتحاد مشرقی دجريدې مديرشو.
په 1327 کښي دجلال آباد دخلقوله خودملی شورا په 7 دوره په وکالت انتخاب شو اوپه شورا کښې دوهم معين وټاکل شو.
په 1331 کښې دلغمان دقرغيو دخلقوله خودشورا د 8 دورې په وکالت ومنل شو.

ketabton.com - The Digital Library

په 1334 کښې د جلال آباد له خوا د لوی جرګې وکيل شو.
په 1335 کښې په لومړۍ رتبه د پښتو ټولنې ريس مقرر شو.
د 1330 کال د جوزا له مياشتې د 1332 کال تر آخره د اولس د ملي جريدې د امتياز خاوند و چه ده پخپله د فارسي او پښتو مضامينو په ليکلو او تهيه کولو کښې ډېره زياته برخه درلوده.
دده چاپ شوی کتابونه دادي.
د پرلي نغمه ۲- بله ډيوه ۳- لغوی څيړنه ۴- پښتو سندری ۵- عال افکار ۲- څه ليکل يا ليک پوهه ۷- ادبي بحثونه ۸- پنځم حلد پښتو کلي په ۲ جلدو کښې ۹- د آزادي پيغام 10- غوره نثرونه ۱۱- لوړ خيالونه او ژورفکرونه ۱۲- منطق ۱۳- غوره نثرونه
نا چاپ شوی کتابونه يې دادي.
نوی څرک- ښه لمسون- نوی سبک- اجتماعي نظريات- څه ګورم او څه اورم – د ټولني علم (ترجمه) د موفقيت لار (ترجمه) سربيره پدې يې د کابل په سالنامو کښې خورسالي چاپ شوی او خو سالنامی هم دده په اهتمام چاپ شويدی.
په مطبوعاتي جوايزو کښې يې څو ځله لومړی جايزه اخستی دی په 1327 کښې يې د صدارت عظمی له خوا دوهمه درجه تقديرنامه واخستله د ستوری دوهمه درجه نشان او د وکالت د دودورونشانونه هم ورکړ شويدی.

سفرونه

په نورو هيوادو کښې يې دا ځايونه او ښارونه ليدلي دی.
مسکو- لينګراد- سوچی – باکو- ستالين آباد- تاشکند- تهران- پيښور- مونيخ.

الفت

د کابل د سيند په غاړه په کوزنی لغمان کښې د عزيزخان په کڅ کښې يو وړکوټی کلی دی، خو او شا يې شنه کښتونه او د سيند شولګری دی لرې څه لری د لويو غرونو په واورو پټي څوکې ښکاری.
دلته دوه مست رودونه بهيږي، يوی خوا ته د کونړ ښکلی دره ده چه د کونړ سيند تری په نڅا نڅا راوځي.
د شرقي افغانستان په دی ښکلو درو کښې ځای په ځای د سيدانو درنی کورنۍ اوسی، پښتانه دوی ته په درنه سترګه ګوری او پاچهان يې بولی لکه په پسرلی کښې چه په دی درو او رغو کښې ښکلې ګلان غوړيږی د دغو پاچهانو په درنو کورونو کښې هم کله کله ډېر د پوهی خاوندان او شاعران او پوهان او سياست وال پيدا کيږی سيد جمالدين افغاني هم د دغو کونړي پاچهانو څخه و.
ښايي چه څلويښت يا پنځوس کاله د مخه د عزيزخان په کڅ کښې ديوه پاچا په واړه کهول کښې يو ښکلی ګل زرغون شو او هغه يې ګل پاچا وباله ، دا ګل د فطرت په لمن کښې لوی شو ، د طبيعت روزنه او پالنه يې وليده او لکه د کابل سيند د غاړی خاټول د لغمان او بوا و هوا لوی که، هغه وخت مدرسه يا مکتب نه وو چه دا ګل پاچا سبق پکښې ولولی

ketabton.com - The Digital Library

خولکه د پښتنو نورو ماشوما نو ده يو اځی دفطرت نه درس واخيست او اسمان او ځمکی ته دومره ځير شو چه دفطرت اسرار يې پخپل ژور کاته لڅ کړه او هغه څه يې زده کړه چه بل چا په مدرسو او پوهنتونو کښي نه وه زده کړی.

پخوانو يوه خبره کړی ده چه ډيره پخه ده (الاسماء تنزل من السماء) يعنی نومونه له اسمانه را ښکته کيږی (ايښودل کيږی).

دا دلغمان داورشو ښکلی ګل د پښتو ادب په ګلستان کښی ډير په ښکلا وغوړيده او په الفت مشهور شو، چه اوس يې مونږ ګل پاچا الفت بولو دا دالفت نوم هم له ده سره ډيرور دی ځکه چه زړه يې له الفته ډک دی.

الفت د پښتو ادب يو ځلاند ستوری دی که د پښتو ادب نن ورځ يو بهترين ليکوال او شاعر لری نو هغه به الفت وی.

الفت ډير کتابونه ليکلی دی کله د کابل او د مشرقی اتحاد مديروو کله په شورا کښی وو، او اوس د کابل د پښتو ټولنی مشر دی خو مونږ د الفت شخصيت په نورو صفاتو پيژنو، دی يو ډير دقيق او ستر ګه ور فنان او صنعت کاردی د الفت هنر په پښتو نثر او نظم کښی ښه ښکاری او ځانته يو خاص طرز لری، د الفت نثر هم شعر دی او نظم يې هم شعر دی.

کوم وخت چه په نثر څه ليکی نو د فطرت ډير نازک او واړه دقايق وينی او ښکندوی يې، د انسان د اجتماعی ژوند ډيری ښيګړی په داسی ژبه بيانوی چه ويونکی دده استدلال په ښه ډول قانع کوی.

د الفت په نثر او نظم کښی کوم فلسفی يا تاريخی استدلال نشته مګر د فطرت له هر ګونه داسی دلايل او براهين راوباسی چه تر هر رنګه منطقی استدلال ښه او ټينګ وی.

دده هنر هم دا دی چه ځانته خاصه دا ستدلال لاره لری او دژوندانه عادی وقايع هره يوه دده لپاره د شعر يوه بهترينه موضوع وی.

کله کله د الفت نثر تر نظم خوږ وی، خلق وايی چه نظم پيودل دی او يو ناظم مرغلری پيودی مګر زه وينم چه الفت په نثر کښی هم بلا کوی او کله کله الفاظ هسی سره پيودی چه تر هر رنګه نظم ښه ښکاری او غوره دی.

د هنرمن (فنکار) مهارت او کمال دا دی چه عادی شی ته ښکلی رنګ ورکولی شی هم دغه ګټی او ختې دی چه يو معمار تر تاج محل هم جوړوی او د پښتو غوندی خړه حجره هم.

دغه رنګونه او غوړ دی چه يو نالايق نقاش پری هره تخته او دهری ټانکی په اړخ يو ناوړه منظره نقش کوی مګر کله چه د ماهر او باهنر نقاش په قلم کرشی نو يوه ټوټه يې په زرو قيمت لری.

دا الفاظ او کلمات د شاعر او ليکوال مصالح دی که الفت هغه سره اودی او ترتيب ورکړی، د پښتو ادب يو شهکار به وی او که د بل چا په قلم وليکل شی نو هغه به يو عام نثر يا نظم وی.

د الفت په فن باندی څه ليکل هم آسان کار نه دی خولنډه دا چه الفت يو ماهر او ستر ګه ور هر من (آرټيست) دی چه دده په هنر کښی دا دری غټی ښيګړی وينم.

(جمال) چه د الفاظو او کلماتو غوره کول (انتخاب) او يا دهغو اودنه (ترتيب) وبيودنه (نظم) يې غټی نښانی دی.

دويم: برهان او استدلال که دفطرت له هره مظهره څخه دی يو منلی دليل جوړولی شی او دده په نظر کښی د دنيا ټول مظاهر د استدلال لپاره څرګندی نښانی دی.

دريم: انتقاد دده دهنر غټه ښيګړه ده، دی د مظلوموخوا خوږی دی.

د اجتماعی ظلمونو سخت دښمن دی پخپل ليک کښی که منظوم وی که منشور او لسی تجاوزانو ته ګوته نيسی او دده قلم پدی خوا کښی ډير تيره دی.

ketabton.com - The Digital Library

دظالمانو اسرارلځوی او دمظلومو اولځولغړو په کوټوورننوځی ، ددوی دفلاکت او بدبختی حال ګوری او هغه داولس دعبرت دپاره په داسی ژبه بیانوی که دچا زړه ډیر کلک هم وی بیا به هم اغیزه پری وکړی، دالفت هیڅ منظوم یا منشورلیک نشته چه له دغو ښیکړوځنی تش وی نن دپښتولیکوالو په ډله کښی الفت دټولو مخکښی او دریږی او دده لیکونه دپښتو ادب شمله ګڼلی شی.

پای

مؤلف گل پاچا الفت

ملیار

کابل

دکرهنی او اوبو لګولو وزارت

3/3/1319

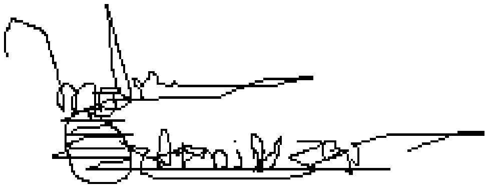

ketabton.com - The Digital Library

د لراوبر برېښنايي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولای شئ د لراوبر ويبپاڼي په برېښنايي کتابتون کي زيات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفريحي وخت کي مطالعه کړئ .

د لراوبر انلاين کتابتون ستاسو لپاره د لاندينيو موضوعګانو اړوند آثار پر ليکه کوي :

- **اسلام او مذهب**
- **ساينس او تخنيک**
- **سپورټ او روغتيا**
- **تاريخ او سياست**
- **هنر او ادبيات**
- **دماشومانو لپاره**
- **بېلابېل آثار**

www.Larawbar.net/library

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English